

NOTULEN van de vergadering van de raad van de gemeente Voorschoten, gehouden op 8 juli 2021 vanaf 14.00 uur in de raadzaal van De Paauw, te Wassenaar.

Voorzitter: mevrouw N. Stemerding, burgemeester.

Griffier: de heer B.J. Urban.

Aanwezige leden: de heer A.E.T. Andringa, mevrouw S.J. Boom, de heren J.Ph. Bos, mr. drs. C. Bremmer, A. Deuzeman, drs. S.W.C. van den Dool, C.J. van der Elst en A.B. de Graaf, mevrouw drs. E.C. van Herk, de heren drs. P. 't Lam, B. Lavrijsen en E.M.L.H. Maassen, mevrouw K.S. van Meenen, de heer M.P.A. van Oostrum, mevrouw M.H.R. Persoon, de heren B.W. Reinke, G. Zeelt en R.J.M. Zoetemelk.

Afwezig: de heer J.A.E.L.M. van Rixtel, mevrouw J.C. Schroot en de heer A. in 't Veen.

Aanwezige wethouders: de heer P. de Bruijn, de heer mr. M.N. Cramwinckel en mevrouw Spil.

1. Opening, mededelingen en vaststelling agenda

De **voorzitter**: Ik open de vergadering van de gemeenteraad van Voorschoten. Ik heet u allen van harte welkom. We vergaderen vandaag in De Paauw, in Wassenaar, omdat we hier goed met elkaar kunnen zitten met afstanden van 1,5 meter. Dank aan de burens voor de gastvrijheid om vandaag weer gebruik te mogen maken van deze zaal. Het is goed om de afspraak te noemen om 1,5 meter afstand te houden en de handen regelmatig te ontsmetten of te wassen. Ik verzoek u allen dringend om u daaraan te houden. Er staat apparatuur op uw tafel. Ik verzoek u allen om deze niet te verschuiven, zodat de cameraposities de sprekers in beeld houden.

Er zijn drie afmeldingen: van de raadsleden Van Rixtel, In 't Veen en Schroot. De heer Van den Dool komt later.

Alvast een mededeling vooruitlopend op de besluitvorming aan het eind van de agenda. We zijn met achttien raadsleden, dus met een even aantal. De volgorde van de besluitvorming is: amendementen, Kaderbrief, moties. Indien er bij een of meerdere amendementen een gelijke uitslag is, kan uiteraard ook de Kaderbrief niet in stemming worden gebracht; dat is logisch. Dan verschuift het amendement met de gelijke uitslag en de Kaderbrief naar volgende week. We gaan dan wel verder met de overige amendementen en moties die zijn ingediend. Ik kom daar straks bij de besluitvorming nog op terug, maar dan weet u dat alvast.

Er zijn voor deze vergadering spreektijden afgesproken: 7 minuten voor het uitspreken van de algemene beschouwingen en voor de rest van de vergadering een totale spreektijd van 16 minuten per fractie en 34 minuten voor het college. Hierachter kunt u op het scherm uw eigen spreektijden zien. Als ik ervoor zit, duik ik wel even. Dat komt allemaal goed. Als u het niet ziet - want ik zie al dat een aantal mensen een beetje in de war zijn - gaan we de spreektijden ook even opnoemen. Er komt later een groter scherm; ik weet niet wanneer. Ook dat komt dus allemaal goed.

U heeft op uw tafel Krimwijk Duurzaam aangetroffen. Het bestuur van de Belangenvereniging Krimwijk wilde u dit rapport graag aanbieden. Uiteraard kon dat niet fysiek. Vandaar dat het rapport op uw tafel is gelegd. Daar kunt u kennis van nemen.

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Algemene beschouwingen Kaderbrief 2022

De **voorzitter**: Zoals aangegeven heeft u per fractie zeven minuten voor de algemene beschouwing. De volgorde is: grootste oppositiepartij, grootste coalitiefractie, een-na-grootste

oppositiefractie et cetera. De volgorde is dus: CDA, VVD, ONS Voorschoten, GroenLinks, SP, D66, PvdA en Voorschoten Lokaal Sterk. Indien u moties of amendementen heeft, verzoek ik u om deze tijdens de algemene beschouwingen of straks bij de eerste termijn expliciet in te dienen. We hebben met elkaar afgesproken dat er geen interrupties zijn tijdens de algemene beschouwingen. Nadat elke fractie aan het woord is geweest, is er gelegenheid voor het stellen van een korte vraag aan de fractie die het woord heeft gevoerd. U bepaalt als raad vanavond de uitgangspunten voor het opstellen van de begroting voor 2022.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Voorzitter. Vandaag behandelen we Kaderbrief 2022, geen Kadernota maar een document waarin nog veel onzeker is. Nu de basis leggen voor de begroting voor 2022 en de jaren daarna is daarom niet te doen. Tussen nu en de behandeling van de begroting in november gaat veel wijzigen. Hopelijk beschikken we dan over meer informatie op basis waarvan we wél gefundeerde keuzes kunnen maken.

Het CDA staat voor een samenleving waarin we omzien naar elkaar, waarin iedereen zijn talenten inzet en waarbij we de wereld op een goede manier beheren en doorgeven aan onze kinderen. Het CDA wil de samenbindende kracht van Voorschoten versterken. Daarom begint politiek met de erkenning van het maatschappelijk initiatief. In het kader van veiligheid garandeert de gemeente onder andere de basis van sociale zekerheid en bescherming, waarbij de persoonlijke factor altijd voelbaar moet zijn. Het college heeft zich verbonden aan de uitvoering van het coalitieakkoord "Duurzaam vooruitstrevend. Samenwerken aan slimme oplossingen voor een sterk Voorschoten." Dat u zelf tevreden bent, begrijpen wij uit de pers, maar het CDA maakt zich grote zorgen over het "kapitaal" van Voorschoten, bijvoorbeeld door het afnemend draagvlak en de afnemende steun onder de inwoners, adviesorganen, verenigingen en bedrijven, wat mede veroorzaakt wordt door slechte informatievoorziening. Daarnaast noem ik de slechte staat van de gemeentelijke gebouwen, het ontbreken van gedegen beheerplannen en de grote onzekerheid over de financiën. Over het laatste punt dient het CDA samen met de Partij van de Arbeid, ONS Voorschoten en Voorschoten Lokaal Sterk een motie in om het achterstallig onderhoud aan het beheer openbare ruimte op te nemen in de begroting voor 2022 en de jaren daarna. De motie luidt:

"Motie 195.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 8 juli 2021 en gelezen het voorstel inzake de Kadernota 2021,

overwegende dat:

- a. het college de raad op grond van artikel 19, lid 3 van de financiële verordening 'ten minste eenmaal in de vier jaar een onderhoudsplan openbare ruimte aanbiedt. Dit plan het kader weergeeft voor het beoogde onderhoudsniveau, de planning van het onderhoud en de kosten van het onderhoud voor het openbaar groen, water, wegen, kunstwerken en straatmeubilair. De raad dit plan vaststelt';*
- b. het college op grond van artikel 19, lid 1a van de Financiële verordening de voortgang en het geplande onderhoud aan de openbare ruimte alsook de omvang van het achterstallig onderhoud aan de open ruimte in de begroting en in de jaarrekening dient op te nemen;*
- c. de raad bij de begroting 2017 heeft besloten de kwaliteit van het openbare ruimte vast te stellen op niveau C;*

constaterend dat:

- a. het college de raad tot op heden geen beheerplannen openbare ruimte ter vaststelling aan de raad heeft voorgelegd;*
- b. de introductie van gebiedsgericht werken door het college heeft geleid tot opschorting en/of uitstel van het onderhoud aan de openbare ruimte;*
- c. de kosten van grondstoffen en renovaties momenteel sterk stijgen;*
- d. informatiebrief 43 (onderhoud kapitaalgoederen openbare ruimte) geen integraal en volledig inzicht biedt in het benodigde onderhoud van de openbare ruimte in de komende jaren;*

van mening dat:

- a. *het niet toepassen van de 'indexering levering derden' kan leiden tot aantasting van het door de raad vastgestelde kwaliteit van de openbare ruimte (niveau C);*
- b. *door het ontbreken van integrale/volledige beheerplannen openbare ruimte én het uitstellen van het onderhoud aan de openbare ruimte risico's op achterstallig onderhoud en kapitaalvernietiging toenemen waardoor de noodzaak van adequate monitoring van de kwaliteit openbare ruimte toeneemt;*

verzoekt het college het achterstallig onderhoud van de openbare ruimte in extenso op te nemen in de extra paragraaf bij begroting 2022 en jaarrekening 2022, waarbij het achterstallige onderhoud zowel in kwalitatieve zin als in kwantitatieve zin (waaronder de waarde daarvan uitgedrukt in euro's) wordt beschreven,

en gaat over op de orde van de dag."

Ik noemde ook de slechte informatievoorziening. Dit geldt zowel naar de inwoners als naar de raad. Voorbeelden zijn de situatie bij de Jan Wagtendonkstraat, de Leidseweg Noord, het restwaardeverhaal en al eerder de perikelen rond de verkoop van het Ambacht- en Baljuwhuis. De eerste keer is per ongeluk, de tweede keer is slordig, een derde keer is het bewust of onbewust onbekwaam en de vierde keer moet je de vraag stellen wat hier structureel mis is. Die vraag stel ik nu dan ook aan het college. Wat is hier structureel mis?

Bij begrotingsbehandelingen - ik doe het nu voor de achtste keer - sprak ik steeds over de noodzaak van een gezonde begroting, transparant en duidelijk. Niet rond, maar gezond! In ieder geval was de integrale toepassing van de restwaarde van gemeentelijk vastgoed niet duurzaam. Het college heeft dit moeten terugdraaien. Behalve een structureel en reëel evenwicht in de begroting is ook de ontwikkeling van de schuld van groot belang. Als de kapitaalmarktrente op termijn weer stijgt, beperkt dat de ruimte voor uitgaven in de toekomst. Het is daarom belangrijk strak vast te houden aan de nota Schuldbeheersing. Zuinigheid is namelijk een groot inkomen!

Het CDA vraagt zich af of alle noodzakelijke investeringen voor de komende jaren goed in beeld zijn. Ik noem wat voorbeelden: de sporthal, het gemeentehuis, de scholen. Met onze tweede motie vraagt het CDA met de eerdergenoemde partijen om een vooruitkijk naar 2030 voor investeringen, kapitaallasten en liquide middelen. Wij willen dat u in de begroting voor 2022 een tienjarige prognose daarvan opneemt. De motie luidt:

"Motie 194.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 8 juli 2021 en gelezen het voorstel inzake de Kaderbrief 2022,

overwegende dat:

- a. *de raad een investeringsplafond heeft vastgesteld;*
- b. *de raad een schuldenplafond heeft vastgesteld;*
- c. *de looptijd van de meerjarenbegroting en de daarin opgenomen investeringsplanning beperkt is tot vier jaar;*

constaterend dat:

- a. *het integrale huisvestingsplan onderwijs (IHP) inclusief de daarin opgenomen vervangingsinvesteringen een looptijd heeft die langer is dan vier jaar;*
- b. *de raad een (eindig) exploitatiekader heeft vastgesteld ten aanzien van het zwembad dat mogelijk uitmondt in een vervangingsinvestering in het zwembad;*
- c. *investeringen effect hebben op de (beperkte) liquiditeitspositie van de gemeente Voorschoten;*

van mening dat:

- a. *er diverse ambities in de gemeente Voorschoten leven, zoals de renovatie van het gemeentehuis, die vooralsnog niet zijn gekwantificeerd en/of zijn uitgedrukt in (verwachte) kapitaallasten;*

- b. *vervanging van de sporthal en het zwembad in de komende tien jaar op voorhand niet kan worden uitgesloten;*

verzoekt het college in de begroting 2022 en verder een tienjarige prognose van (mogelijke) vervangingsinvesteringen en de effecten hiervan op de liquiditeitspositie van Voorschoten op te nemen,

en gaat over op de orde van de dag."

Ruimte voor nieuw beleid is er gezien de structurele problemen met liquide middelen bijna niet. Ondanks deze constatering doet u wél voorstellen voor nieuw beleid en extra structurele inzet van personeel. Hoe denkt het college deze extra capaciteit in te zetten en daadwerkelijk de bedrijfsvoering te verbeteren? Wat is het resultaat dat onze inwoners zullen zien? Ook daar graag een antwoord op. In dit kader dien ik een derde motie in, ook met de Partij van de Arbeid, ONS Voorschoten en Voorschoten Lokaal Sterk, met de vraag om te onderzoeken of aanvullende dekking voor uitvoering van bestaande taken op de afdeling MO kan worden gevonden in een meer efficiënte uitvoering van andere taken. De motie luidt:

"Motie 193.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 8 juli 2021 en gelezen het voorstel inzake de Kaderbrief 2022,

overwegende dat:

- a. *de lokale samenleving behoefte heeft aan een beschermende overheid;*
b. *in de Kaderbrief 2022 een fors beroep wordt gedaan op extra dekking voor uitvoering van (bestaande) taken op de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling in de komende jaren;*

constaterend dat:

- a. *besloten is de WODV te liquideren alsook dat Voorschoten daarmee beschikking krijgt over een eigen ambtelijk korps;*
b. *de Rekenkamer recentelijk heeft geconstateerd dat de overhead- en apparaatskosten van Voorschoten tot de hoogste van Nederland behoren, hetgeen ook leidt tot hoge lasten voor de inwoners van Voorschoten;*
c. *bij het herstelplan 2017 is besloten de lasten voor inwoners verder te laten stijgen en op subsidies voor verenigingen te bezuinigen terwijl ombuigingen op het ambtelijk korps achterwege zijn gebleven;*

van mening dat:

- a. *bij de inrichting van het ambtelijk korps niet alleen moet worden gekeken naar aanvullende dekking voor (bestaande) taken maar ook onderzocht moet worden of efficiency in de uitvoering van (andere) taken kan leiden tot aanvullende besparingen;*
b. *gegeven het belang van haar taken versterking van de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling gewenst is;*

verzoekt het college:

1. *te onderzoeken of aanvullende dekking voor de noodzakelijke uitvoering van bestaande taken op de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling eventueel kan worden gevonden in besparingen door een meer efficiënte uitvoering van andere (bestaande of nieuwe) taken;*
2. *de toename en afname van kosten van de betreffende taken in de begroting 2022 en verder toe te lichten c.q. te onderbouwen,*

en gaat over op de orde van de dag."

Meer dan ooit moeten we ervoor zorgen dat onze voorzieningen in stand blijven, dat de buurt goed onderhouden wordt en dat Voorschoten de uitstraling behoudt waarmee het een mooie reputatie heeft opgebouwd. U weet dat de CDA-fractie grote voorkeur heeft voor een echte multifunctionele

accommodatie, in combinatie met een integrale aanpak van het afstoten van gemeentelijke accommodaties en nieuwbouw van een gemeentekantoor. Daarom met de kracht van de herhaling: het CDA is voor een brede MFA, inclusief werkplekken voor onze medewerkers, een combi van gemeentekantoor en bibliotheek, zoals in veel gemeenten, op een slimme locatie waarbij we de dienstverlening van bibliotheek en gemeente verbinden. Dit biedt een structurele oplossing voor de knelpunten in de huisvesting van onze medewerkers en het opknappen van het bestuurlijk centrum en biedt echt kansen voor een slimme oplossing in het centrum. Grijp die kans!

We moeten krachten van burgers, verenigingsleven, ondernemers en overheid verbinden om samen Voorschoten naar de toekomst te loodsen. Samen delen is beter dan te veel uitgeven. De initiatieven zoals de Sporttafel en Sport- en cultuurcoördinator juichen wij dan ook toe. Daarnaast zijn een gezonde leefstijl, sport en bewegen belangrijk. In dit kader van sportstimulatie dient het CDA samen met de VVD, de Partij van de Arbeid, ONS Voorschoten en Voorschoten Lokaal Sterk een vierde motie in voor het weer organiseren van een jaarlijkse sportprijzuitreiking. In ons contact met sportverenigingen is deze wens naar voren gekomen. In veel gemeenten is het een belangrijk moment van verbinding en waardering. Aan de sportprijzen kun je ook een naam verbinden van bekende sporters, zoals "de Zoetemelkprijs" of, naar een andere beroemde wielrenner, "de Andringa-award". En voor de ijsporten kunnen we denken aan "de gouden puck van Maassen". Het zijn maar suggesties. De motie luidt:

"Motie 192.

De raad van de gemeente Voorschoten, in vergadering bijeen d.d. 8 juli 2021,

De gemeente Voorschoten zet zich in voor een goed leefklimaat voor haar inwoners. Hierdoor is er naast focus op goede gezondheidszorg ook focus op preventie. Dat wil zeggen het stimuleren van bewegen van haar inwoners. Hiervoor is een lokaal Sportakkoord gesloten waarin onder andere de thema's positieve sportcultuur en topsport die inspireert, zijn opgenomen.

In het verleden werd in een van Voorschotens markante gebouwen, namelijk in het gebouw van de oude Zilverfabriek, een sportfeest georganiseerd en werden sporters geëerd en gewaardeerd voor hun prestaties. Het was ieder jaar een groot succes met honderden bezoekers. Door middel van een actieve presentatie werd een sport in het zonnetje gezet. Een sportprijs zorgt voor een blijk van waardering. Tijdens het evenement kunnen verschillende prijzen uitgereikt worden, bijvoorbeeld voor sporter, sportploeg, talent of unieke sporter (sporter met een beperking) van het jaar. Een jaarlijkse verkiezing is een mooie manier om sporters in onze gemeente te waarderen voor hun inzet en prestaties. Dit biedt een prachtige gelegenheid voor de deelnemers aan het Sportakkoord om een terug- en vooruitblik te doen op hun gezamenlijke prestaties.

verzoekt het college zich in te zetten voor het waarderen van sporters in onze gemeente door middel van stimuleren van de organisatie van een sportverkiezing, sportgala of een vergelijkbaar evenement en voor de coördinatie daarvan de sportcoördinator in te zetten. De indieners van deze motie zijn bereid een bijdrage te leveren aan de organisatie van het evenement,

en gaat over tot de orde van de dag."

We werken op een goede wijze samen met andere gemeenten om het groeiend aantal gemeentelijke taken te kunnen blijven uitvoeren en aan de toenemende eisen te blijven voldoen. Het kan altijd beter. Centraal staat wat het beste is voor onze inwoners. Juist door het bestuur en het beleid dicht bij de Voorschotenaar te houden, voldoe je aan het belangrijkste uitgangspunt van de decentralisaties. We horen de laatste tijd echter weer geluiden van opgewonden bestuurders die denken dat de problemen die zij hebben met de bestuurskracht, op te lossen zijn door de vorming van een grote gemeente. Maar wat zou dat oplossen? Zou er daarmee echt een harmonieuzere, constructievere en effectievere samenleving ontstaan? Het lijkt mij beter dat risico maar niet te nemen. Laten we met groot verantwoordelijkheidsgevoel doorbouwen aan een sterk en vitaal zelfstandig Voorschoten in een sterke en vitale regio. Daarbij is het wel belangrijk dat de democratische inbedding van de gemeenschappelijke regelingen een nieuwe impuls krijgt. Er komt namelijk nogal wat op ons af. Regionale druk op de omgeving zal de komende tijd veel stof doen opwaaien. Beslissingen over waar windmolens en zonneparken moeten komen en waar gebouwd gaat worden, zullen tot energieke discussies leiden. Goede voorlichting over wat ons te wachten

staat, is essentieel voor draagvlak. We moeten als Voorschoten daarin een heldere koers varen en goed communiceren, zodat we samen tot gedegen oplossingen kunnen komen.

Meer dan ooit is het van belang om de mooie verhalen en voorspellingen in de krant om te zetten in daden. Het gaat om realisme en bestuurskracht: huizen bouwen en zorgen voor een goede financiële situatie. Het college spreekt in de stukken over "operatie Arendsoog" en behoudend zijn met ambities. De uitdaging is inderdaad om de goede balans te vinden tussen ambities, capaciteit, kwaliteit, geld en regie houden op uitgaven. We hebben daarom een sterke nieuwe ambtelijke organisatie nodig, die ook de volledige regie heeft over uitvoeringstaken. Projecten met een grote impact zoals de Leidseweg Noord vragen goede voorbereiding, dagelijks toezicht en uitvoeringskracht. Inwoners moeten kunnen rekenen op een goed functionerende gemeente. Gemeente en gemeenschap zijn één en je werkt niet bij Voorschoten, je bent Voorschoten!

Tot slot dien ik samen met de Partij van de Arbeid, ONS Voorschoten en Voorschoten Lokaal Sterk nog twee moties in over de bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering voor verenigingen en over de nieuwbouw van de Fortgensschool. De moties luiden:

"Motie 196.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 8 juli 2021 en gelezen het voorstel inzake de Kaderbrief 2022,

overwegende dat de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen (WBTR) met ingang van 1 juli 2021 van kracht is;

constaterend dat:

- de WBTR veranderingen met zich meebrengt die het bestuur van en het toezicht op verenigingen en stichtingen in Voorschoten raken, waaronder de verzwaaring van de bestuursaansprakelijkheid;*
- veel besturen van verenigingen en stichtingen in Voorschoten onvoldoende op de hoogte zijn van de door de gemeente afgesloten vrijwilligersverzekering;*

van mening dat verenigingen en stichtingen in Voorschoten een belangrijke bijdrage leveren aan de vitaliteit van Voorschoten;

verzoekt het college de verenigingen en stichtingen in Voorschoten in 2021 adequaat te informeren over de gevolgen van de invoering van de WBTR met ingang van juli 2021 en hen te attenderen op de door de gemeente afgesloten vrijwilligersverzekering, waar de bestuursaansprakelijkheid voor bestuurders onderdeel van uitmaakt,

en gaat over op de orde van de dag."

"Motie 197.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 8 juli 2021 en gelezen de Kaderbrief 2022,

constaterende dat:

- a. de raad op 5 maart 2020 een integraal onderwijshuisvestingsplan (IHP) heeft vastgesteld waarin een kwaliteitskader voor vervangende nieuwbouw en een investeringsplanning is opgenomen;*
- b. voor vervangende nieuwbouw van de Fortgensschool in het IHP in 2023 een bedrag van € 2.900.000 is geraamd en voor de sloopkosten van de bestaande bouw een bedrag van € 90.000;*
- c. het bestuur van de Fortgensschool inmiddels een verzoek tot vervangende nieuwbouw in 2023 heeft ingediend met daarin opgenomen de investeringsraming zoals genoemd in het IHP;*

- d. *het college wel een voorbereidingskrediet voor de Fortgensschool in de investeringsplanning bij de Kaderbrief heeft opgenomen, maar dat het 'hoofdkrediet' voor vervangende nieuwbouw in de investeringsplanning vooralsnog ontbreekt;*
- e. *een investeringsbesluit omtrent vervangende nieuwbouw aan de hand van een concrete huisvestingsaanvraag door het schoolbestuur wordt genomen door middel van een separaat raadsvoorstel (zie beslispunt 5 van het raadsbesluit IHP d.d. 5 maart 2020);*
- f. *het ingediende verzoek van de Fortgensschool inmiddels in behandeling is genomen door het college;*
- g. *de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs voorschrijft dat een besluit op de aanvraag van het schoolbestuur voor 31 december van het jaar waarin het verzoek is ingediend, wordt genomen;*

van mening dat cumulatie van investeringen kan leiden tot overschrijding van het investeringsplafond van € 100.000 per jaar en daarmee mogelijk aanleiding geeft tot heroverweging van investeringen;

verzoekt het college de raad voor de begrotingsbehandeling 2022 te informeren over de besluitvorming over de huisvestingsaanvraag van de Fortgensschool en hierbij aan te geven van welk investeringsvolume wordt uitgegaan,

en gaat over op de orde van de dag."

Als ik zo mijn verhaal overzie en kijk naar de financiële situatie van Voorschoten, kan ik niet anders concluderen dan dat veel ongewis is. Twee weken geleden zei u in een overleg dat u niet in een glazen bol kunt kijken. Toen al stond deze glazen bol voor mij om aan u cadeau te doen. Zet deze bol midden op tafel bij de collegevergaderingen. Wie weet helpt het. Kijkend in deze glazen bol zie ik in ieder geval voor u, burgemeester, een mooie toekomst in onze prachtige gemeente. Geniet van uw tijd in Voorschoten! Wij genieten met u mee.

De **voorzitter**: Dank u wel, meneer Zoetemelk. Ik zal ervoor zorgen dat de bol in de collegekamer komt te staan. Veel dank daarvoor. Volgens mij noemde u in de laatste presidiumvergadering inderdaad de glazen bol. Echt heel grappig.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Voorzitter. Ik zal iets minder snel praten dan de heer Zoetemelk. Ik waarschuw u overigens voor het veiligheidsaspect van glazen bollen. Met name met de zon hebben die het nodige brandgevaar in zich.

In 2018 heeft de VVD de inwoners aangegeven samen aan de toekomst van Voorschoten te willen bouwen. In dit laatste raadsjaar voor de verkiezingen is het tijd om te kijken hoe die bouw vordert. In de commissie Planning & Control hebben we beleid opgesteld om de financiën onder controle te houden. Door een verbeterde controle is goed zichtbaar geworden dat goed begroten ingewikkeld is, onder andere door de landelijke circulaire die te laat komen om ze mee te nemen in de Kadernota en de begroting maar ook doordat, zoals uit de jaarrekening blijkt, we meer willen uitvoeren dan de organisatie aankan. Om hier meer grip op te krijgen, heeft het college operatie Arendsoog geïntroduceerd, waarbij het college jaarlijks kijkt wat de uitvoeringscapaciteit is van de organisatie en of de voorliggende plannen passen bij die capaciteit. Dit betekent wel dat we als raad prioriteiten moeten stellen maar ook dat we verwachten dat besluiten tijdig wordt uitgevoerd. Zo wordt de echte investeringsruimte zichtbaar, zodat we zo veel mogelijk kunnen doen met onze beperkte middelen.

Bij deze Kaderbrief is het financieel plaatje voor 2022, zoals het CDA al aangaf, nog onzekerder dan gebruikelijk, omdat er geen missionair kabinet is en er daarom een aantal besluiten over de bijdrage aan de gemeentes nog in de lucht hangen. Wat de VVD betreft hadden de algemene beschouwingen dit jaar wellicht beter bij de begroting plaats kunnen vinden. Dit is geen tijd om nieuwe plannen te maken en daarom vraagt de VVD focus van het college op de uitvoering van de al goedgekeurde plannen. Wij vragen primair focus op het uitvoeren van de bouwprojecten waar we de kaders voor hebben goedgekeurd, bijvoorbeeld op het Intratuinterrein, Arsenaal/Segaar en Beresteijn, en ook de volle aandacht voor het uitvoeren van de Economische Agenda. De start van de centrummanager is wat ons betreft een goed begin. Het is belangrijk dat gemeente, ondernemers en vastgoedeigenaren samenwerken om het centrum aantrekkelijk te maken. We roepen het college op om mogelijke hindernissen voor ondernemers snel en daadkrachtig weg te

nemen. Juist het vergroten van onze lokale economie zorgt voor een stijging van de inkomsten voor de gemeente. Dit maakt het mogelijk om voorzieningen te behouden en het aantrekkelijke dorp te blijven waar we allemaal zo van genieten.

Focus op de uitvoering van de plannen van het IWKP, het Integraal Waterketenplan. Het is goed dat nu eindelijk is begonnen met het aanpassen van het riool aan de Leidseweg Noord deel Zuid. Zorgelijk is dat dit project anderhalf jaar vertraagd is en dat ook het aanpassen van het riool in de wijk Adegeest vertraging oploopt. Zoals we bij de Voorjaarsnota hebben gezien, maakt dit dat de kosten voor de uitvoering ernstig stijgen. De VVD maakt zich zorgen of er nog wel genoeg geld is om alles uit te voeren wat we moeten doen. Bij de vaststelling van het IWKP hebben we ook vastgesteld dat de riolkosten met maximaal 2% per jaar zullen stijgen. We horen graag van het college hoe het ervoor gaat zorgen dat we onze voorzieningen op het gewenste niveau krijgen en ons aan deze afspraak over de financiering houden. Voorzien in een goed riool is een basistaak van de gemeente met het oog op de gezondheid van onze inwoners. Die kunnen we niet laten versloffen.

Focus op het voorbereiden van woningbouw in het centrum. De VVD is blij met het voorstel van het college om een projectbureau in te stellen voor het stimuleren van bouwprojecten. De VVD vindt het belangrijk dat in het centrum ruimte wordt gemaakt voor het bouwen van woningen voor jong en oud. Hiervoor is onder andere van belang dat het uitvoerend bedrijf een andere locatie krijgt. Ook zal een visie moeten worden opgesteld hoe we het centrum verder willen ontwikkelen. Welke woningen willen we op onze duurste grond en hoe zorgen we ervoor dat er voldoende voorzieningen in de buurt zijn voor met name de oudere bewoners? Ook de huisvesting van onze gemeente zal in deze visie meegenomen moeten worden. Het opstellen van zo'n visie en vervolgens handelen met diverse projectontwikkelaars is wat de VVD betreft de opdracht van dit projectbureau.

Naast al het bouwen ook focus op de leefbaarheid in het dorp. Deze leefbaarheid wordt gemaakt door de voorzieningen en de onderlinge betrokkenheid van inwoners. Keer op keer wordt gesproken over ons bloeiende verenigingsleven. Met de oprichting van Voorschoten voor Elkaar is één loket gecreëerd waar inwoners om hulp kunnen vragen en waar vrijwilligers worden ondersteund. Het afgelopen jaar is bij Voorschoten voor Elkaar een sportcoördinator aangesteld om het uitvoeren van het Sportakkoord te coördineren. Omdat sport en bewegen belangrijk zijn voor de gezondheid van onze inwoners, heeft de VVD op initiatief van het CDA een motie ingediend om de uitreiking van een sportprijs te organiseren. Deze prijs is wat de VVD betreft belangrijk om positieve voorbeelden van samenwerking op het gebied van sporten en bewegen te tonen en om onze talentvolle Voorschotenaren in het zonnetje te zetten als inspirerende voorbeelden.

Vanzelfsprekend mag ook de aandacht voor veiligheid niet verslappen. Aandacht voor de inzet van BOA's, aandacht voor de lobby voor een extra wijkagent en aandacht voor de oplossing van onveilige verkeerssituaties. We rekenen erop dat eventuele investeringen die hiervoor nodig zijn, worden opgenomen in de begroting.

Tot slot. De voorliggende Kaderbrief beschouwen we als een eerste aanzet richting de begroting. De VVD voorziet dat er in de komende maanden meer duidelijkheid komt over het beschikbare geld voor 2022. De meicirculaire geeft daar een eerste indicatie van. De VVD kan zich vinden in het voorstel maar is niet op voorhand akkoord met de voorstellen voor nieuw beleid. We zijn onder andere kritisch op de gepresenteerde besparing op de Wmo en op de investeringen in het grondstoffenplan. Zoals gebruikelijk nemen we hier pas een besluit over als de afzonderlijke plannen in de raad voorliggen.

In september gaat de nieuwe gemeentelijke organisatie formeel van start. We hopen van harte dat alle goede intenties in de opzet van de organisatie gaan uitwerken in een excellente dienstverlening voor onze inwoners en het college gaan ondersteunen bij de focus op de uitvoering. Wat de VVD betreft zijn focus op de uitvoering van de bouwplannen en focus op de uitvoering van de Economische Agenda de belangrijkste prioriteiten.

De heer **De Graaf** (PvdA): U zei: nu geen nieuwe plannen meer maken, maar uitvoering van bestaande plannen. Betekent dit dat er in deze collegeperiode geen besluitvorming meer plaatsvindt over een MFA?

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Dat betekent het voor de VVD niet. Plannen die al onderweg zijn en waar we al voldoende energie in hebben gestoken, kunnen we zeker tot een einde brengen. De focus op de uitvoering is wat ons betreft alleen de eerste prioriteit.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Voorzitter, dames en heren. Vorig jaar hebben we aan het begin van onze inbreng bij de algemene beschouwingen helaas moeten vaststellen dat Nederland als gevolg van de pandemie in een situatie terechtgekomen was die maakte dat het normale leven niet meer geleefd kon worden. Gelukkig zijn we inmiddels hard op weg terug naar een samenleving met ritme en inhoud, zoals we die van voor corona kennen. We zijn er nog niet, maar het toekomstperspectief verbetert. Dat scheidt een kader.

Ook hebben wij vorig jaar stilgestaan bij de manier waarop de centrale overheid in Den Haag gemeenten in de kou laat staan als het gaat om financiering van gedecentraliseerde wettelijke taken. Recente berichten hebben aangegeven dat dat besef kennelijk ook bij het kabinet is doorgedrongen: gemeenten gaan meer geld ontvangen van de overheid. Niet duidelijk is, bijvoorbeeld, hoe structureel dat in de toekomst zal blijken. Ook is niet duidelijk hoe kosten zich verder zullen ontwikkelen; denk hierbij ook aan extra taken die gemeenten er nog bij zullen krijgen, zoals inburgering en Omgevingswet. Ook hier geldt: we zijn er nog niet, maar er komt wel een beetje licht aan het einde van de tunnel.

Op landelijk niveau wordt al langere tijd een debat gevoerd dat alle lagen van het openbaar bestuur raakt: hoe zit het met het beeld dat wij Nederlanders van Nederland hebben, het zelfbeeld van Nederland als een land met een goed georganiseerde en efficiënte overheid? Ik citeer de president van de Algemene Rekenkamer Arno Visser, zoals dat in mei jl. in het NRC stond opgetekend. Wat vindt hij van het beeld met betrekking tot het openbaar bestuur, doelend op ministerieel niveau? "Het zelfbeeld van Nederland klopt niet. We zijn niet zo goed als we denken dat we zijn." Tot zover dat citaat. Zien we dat terug in de bestuurslaag gemeente en meer specifiek de gemeente Voorschoten? Deels is dat zo, vinden wij. Het college overschatte de afgelopen jaren de capaciteit om dingen voor elkaar te krijgen, te verbeteren of in één keer meteen helemaal beet te pakken en niet eerst half, nieuwe dingen in werking te zetten. Het gevolg is dat al een aantal jaren zaken wel in de begroting zijn opgenomen, maar niet worden uitgevoerd. Het roept een beeld op van een soort perpetuum mobile in de vorm van een eeuwigdurend kaartspelletje patience: kaarten worden steeds opnieuw ergens anders naartoe geschoven. Nadat budgetten zijn gereserveerd, worden deze vaak niet uitgegeven. Wij stellen tot onze opluchting vast dat het college in deze overigens helder geschreven en opvallend beknopte Kaderbrief - ik geef er de voorkeur aan om dat twee keer te zeggen: deze opvallend beknopte Kaderbrief - zelf aangeeft deze situatie te herkennen en af te willen van het jaarlijks moeten presenteren van overschotten in de jaarrekening die vervolgens worden doorgeschoven naar volgende jaren. Dat is een bemoedigend voornemen.

Minder bemoedigend is het te moeten vaststellen dat de verschillende verslagen in de planning- en controlcyclus de raad voor verrassingen stellen. Wij hebben aangegeven dat de Najaarsnota 2020, de jaarrekening 2020, de begroting voor 2021 en de Voorjaarsnota 2021 onderling bizar grote verschillen laten zien. Het college blijft stellen wel degelijk in control te zijn. Waar komen die grote verschillen dan vandaan? Ik doel hier met nadruk niet op factoren waar het college geen invloed op kan hebben. Laten we die discussie dus ook niet aangaan. Maar ik doel bijvoorbeeld wel op een herprioritering van € 2,7 miljoen voor wegen en riool in de Voorjaarsnota 2021. Welke begroting heeft de raad nu eigenlijk vastgesteld?

Wij kunnen de antwoorden op vragen van andere fracties met betrekking tot het doorschuiven van budgetten naar het project Leidseweg Noord niet voorzien van het etiket "in control". We zijn nog niet begonnen met graven en er is al een bodemloze put ontstaan, lijkt het. Los daarvan een vraag met een andere strekking: heeft de raad over het project Leidseweg Noord tijdig de meest actuele informatie ontvangen?

Het college is helaas niet altijd even succesvol met participatie- en communicatieprocessen met inwoners. Je zal maar aan de Jan Wagtendonkstraat wonen. Waarom worden de bewoners niet eerder betrokken bij bouwplannen? Uit het Wob-verzoek komen stukken naar voren waaruit blijkt dat ook de raad best eerder geïnformeerd had mogen worden.

Het valt ons op dat in deze voorlopige begroting bijna geen pro-memoriestanden zijn opgenomen. Het zal nooit met zekerheid te zeggen zijn welke oorzaak hier welk gevolg heeft gehad, maar wij stellen vast dat de door ons gewenste verandering op dit punt er nu is. Laten we dat dan ook zo houden.

Voor nu bepleiten wij, gezien de vele onzekerheden die er nog steeds zijn, een voorzichtige benadering van het jaar 2022. Wij dienen drie amendementen in. Ten eerste amendement 125 in het kader van voorzichtigheid in begroten: boek hoge kostenbesparingen op jeugdzorg nog niet volledig in voordat deze ook echt gerealiseerd zijn. Ten tweede amendement 127 in het kader van zuiverheid in het begrotingsproces: een investering van ruim 4 ton in verduurzaming van gemeentelijk vastgoed moet in een begrotingsvoorstel zijn opgenomen. Ten derde amendement 126 over de verbetering van de verkeersveiligheid van de rotonde voor het gemeentehuis. De amendementen, die mede worden ingediend door het CDA, de PvdA en Voorschoten Lokaal Sterk, luiden:

"Amendement 125.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 8 juli 2021, gezien het raadsvoorstel nr. Z/21/051308/252140,

constaterende dat:

- a. het college in de Kaderbrief aangeeft dat een structurele besparing op jeugdhulp van € 605.000 per jaar gerealiseerd kan worden;*
- b. het college in antwoord op schriftelijke vragen van ONS Voorschoten hoe deze besparing gerealiseerd kan worden, alleen de middelen noemt, te weten het continueren en uitbreiden van de POH'ers (Praktijkinzet Ondersteuners Huisartsen) en bevordering van uitstroom van cliënten naar de Wlz (Wet langdurige Zorg), maar niet ingaat op het causale verband op basis waarvan de besparing van € 605.000 tot stand zou kunnen komen;*
- c. de inzet van deze middelen, POH'ers en Wlz, een investering vergt van in totaal € 352.000 (€ 332.000 voor POH'ers en € 20.000 voor Wlz);*
- d. het college het saldo van de investering en de besparing, door het college berekend op € 273.000 per jaar, structureel in de meerjarenbegroting opneemt;*

overwegende dat:

- a. het structurele kostenverlagend effect van de jaarlijkse investeringen van € 332.000 voor POH'ers en € 20.000 voor Wlz op aannames berust waarvan onzeker is of deze gerealiseerd kunnen worden;*
- b. het totale batige saldo van deze aannames in de Kaderbrief 2022 voor de periode 2022 t/m 2025 € 1.092.000 bedraagt, hetgeen een groot effect op de meerjarenbegroting heeft;*
- c. het niet zeker is of de investering al in 2022 überhaupt tot een batig saldo leidt;*

van mening dat:

- a. de Kaderbrief ter besluitvorming wordt voorgelegd in een context van grote onzekerheden m.b.t. begroten en financieren;*
- b. om die reden de Kaderbrief gebaseerd moet zijn op voorzichtigheid ten aanzien van rendementen van bezuinigingsoperaties, hoe noodzakelijk die bij bijvoorbeeld jeugdzorg ook mogen zijn;*

Besluit: de beslispunten behorende bij dit raadsvoorstel als volgt te wijzigen:

Aan beslispunt 1 toe te voegen: '... vast te stellen als uitgangspunten voor de begroting 2022, met inachtnaam van de volgende wijziging: De begrote besparingen onder C10b Jeugdhulp worden voor de jaren 2022 t/m 2025 gelijkgesteld aan het bedrag van de investeringen besparing jeugdhulp, groot € 332.000 per jaar, waarmee het saldo per jaar nihil is.'"

"Amendement 126.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 8 juli 2021, gezien het raadsvoorstel nr. Z/21/051308/252140,

constaterende dat:

- a. de verkeersveiligheid en doorstroming aan de rotonde Raadhuislaan, voor het gemeentehuis, volgens de huidige inrichting als onvoldoende wordt beschouwd;
- b. het college daarom door adviesbureau Sweco een onderzoek naar deze situatie heeft laten uitvoeren resulterende in een herinrichtingsvoorstel inclusief kostenraming en de raad daarover middels informatiebrief 035, deel uitmakende van de raadsagenda van 10 juni jl., heeft geïnformeerd;
- c. deze kosten door Sweco in een globale kostenraming worden begroot op € 155.000;

overwegende dat:

- a. in informatiebrief 035 wordt aangegeven dat binnen het Regionale Gebiedsprogramma van de provincie Zuid-Holland dit project is opgenomen voor een subsidiebedrag van € 47.000;
- b. de formele subsidieaanvraag en vervolgens beschikking van het project door de provincie Zuid-Holland nog moet gaan plaatsvinden;
- c. ook na toekenning van de subsidie binnen de reguliere begroting onvoldoende financiële ruimte aanwezig is om het resterende bedrag van € 108.000 te dekken en dit project uit te voeren;
- d. het college in informatiebrief 035 aangeeft dat het aan de raad is om deze financiering te betrekken in de afwegingen en besluitvorming rondom de Kadernota 2022;
- e. deze financiering niet is opgenomen in de concept-Kaderbrief 2022;

van mening dat:

- a. veiligheid van verkeersdeelnemers een hoge prioriteit heeft;
- b. de verkeersveiligheid bij de rotonde Raadhuislaan allang om een verbetering vraagt;

Besluit: de beslispunten behorende bij dit raadsvoorstel als volgt te wijzigen:

Aan beslispunt 1 toe te voegen: '... vast te stellen als uitgangspunten voor de begroting 2022, met inachtnaam van de volgende wijziging: Een post van € 108.000 voor herinrichting van de rotonde Raadhuislaan wordt in de Kaderbrief 2022 opgenomen onder investeringen en kapitaallasten'."

"Amendement 127.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 8 juli 2021, gezien het raadsvoorstel nr. Z/21/051308/252140,

constaterende dat:

- a. in de Kaderbrief 2022 geen kosten voor verduurzaming van gemeentelijk vastgoed zijn opgenomen;
- b. in de begroting 2021 geen kosten voor verduurzaming van gemeentelijk vastgoed zijn opgenomen;
- c. het college voornemens is om in de raadsvergadering van 15 juli 2021 aan de raad voor te stellen om ten laste van de begroting 2022 en daarna alsnog tot een investeringskrediet van € 414.730 voor verduurzaming gemeentelijk vastgoed te besluiten waarvan de structurele kapitaallasten van € 31.000 zullen worden opgenomen in de begroting 2022-2025;

overwegende dat:

- a. het onderwerp Verduurzaming Gemeentelijk Vastgoed wel in de begroting 2021 is opgenomen;
- b. het college bij de behandeling van de begroting 2021 heeft besloten de kosten van verduurzaming gemeentelijk vastgoed niet in de begroting 2021 te kwantificeren;

van mening dat:

- a. in een begrotingsproces in een integrale afweging keuzes moeten worden gemaakt ten aanzien van de inhoud van een begroting op het moment dat deze wordt vastgesteld en niet daarna;
- b. terughoudendheid betracht moet worden bij het afwijken van een begroting nadat deze is vastgesteld, in het bijzonder als het gaat om relatief grote investeringen en om activiteiten die te voorzien waren;
- c. de structurele kapitaallasten behorende bij het collegevoorstel t.a.v. verduurzaming gemeentelijk vastgoed, zoals verwoord in collegevoorstel zaaknummer Z/20/047776/241598, in ieder geval in een begrotingsvoorstel zullen moeten worden opgenomen;
- d. er gezien de noodzakelijke voortgang in verduurzaming van gemeentelijk vastgoed en gegeven het feit dat deze post niet gekwantificeerd is opgenomen in de begroting 2021, nog maar één optie over is: de kapitaallasten behorende bij verduurzaming van gemeentelijk vastgoed, zoals voorgesteld in zaaknummer Z/20/047776/241598, moeten in de begroting 2022 worden opgenomen en verdienen in die zin daarom ook een plaats in de Kaderbrief 2022.

Besluit: de beslispunten behorende bij dit raadsvoorstel als volgt te wijzigen:

Aan beslispunt 1 toe te voegen: '... vast te stellen als uitgangspunten voor de begroting 2022, met inachtnaam van de volgende wijziging: De structurele kapitaallasten van het voorstel verduurzaming gemeentelijk vastgoed, zoals geformuleerd in zaaknummer Z/20/047776/241598, met inbegrip van eventuele amendementen ten aanzien van dit voorstel, worden opgenomen in de Kaderbrief 2022'."

Het college heeft activiteiten in gang gezet in het kader van verduurzaming. We hebben positieve berichten ontvangen over de Duurzaamheidskrant en het gratis advies met betrekking tot energiebesparende maatregelen bij woningen. Wat betreft het gescheiden inzamelen van afval en hoe Voorschoten daarmee omgaat, denken we dat er kansen liggen op het gebied van voorlichting en informatieversteviging. Het zogenaamde gescheiden afval dat in Voorschoten wordt verzameld, is vaak vervuild. Wij denken dat dat mede komt doordat lang niet iedereen weet welk afval in welke bak moet. Wij willen het college aanmoedigen door te gaan met het betrekken van inwoners bij veranderingen met betrekking tot verduurzaming en afvalscheiding. Het heeft de grote belangstelling van velen in ons dorp.

Wij zien uit naar een begroting voor 2022 waarin op basis van voortschrijdend inzicht eind dit jaar met betrekking tot de financiering vanuit de overheid meer zekerheid kan worden gegeven en waar vanuit het principe "less is more" het voornemen van het college om met een minder ambitieus takenpakket juist meer te realiseren, zal leiden tot een betere aansluiting tussen enerzijds de begroting en anderzijds de resultaten, want dat is naar onze mening noodzakelijk. En natuurlijk zal hierbij essentieel zijn een wendbare, slagvaardige en succesvolle nieuwe eigen ambtelijke organisatie, waar met daadkracht gestuurd zal moeten worden op het behalen van doelen. Wij willen graag uitspreken dat wij vertrouwen hebben in de manier waarop de nieuwe ambtelijke organisatie nu wordt opgebouwd. Wij wensen alle betrokken medewerkers daarbij heel veel succes en danken hen voor hun getoonde inzet. Graag zien wij uit naar de reactie van het college en de andere fracties op onze drie ingediende amendementen.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Voorzitter. Enkele weken geleden zat ik op een maandagochtend in het ADO-stadion. Nou ja, eigenlijk zat ik op een plastic stoeltje in een tent op het parkeerterrein van het ADO-stadion. Dat klinkt als de start van een bijzonder treurig verhaal en dat is het juist niet. Want na meer dan een jaar ellende met corona leek er nu toch licht aan het eind van de tunnel in de vorm van een vaccin, een vaccin gebaseerd op technologie die een dikke twintig jaar geleden nog een fantastisch idee was. Dat voelde als een tastbare triomf van menselijk vernuft en ik merkte dat het me raakte. Ik was ook opgelucht, nu er eindelijk die strak georganiseerde nationale campagne was waarvan we wisten dat die nodig was. Het was inspirerend, na een periode waarin ook ik mij soms afvroeg waar de rijksoverheid in vredesnaam mee bezig was. Ik vermoed dat de meesten van ons zich die vraag de afgelopen jaren wel vaker hebben gesteld. We hebben een steeds groter deel van het gemeentebudget richting taken in het sociaal domein zien gaan door de jarenlang achterblijvende financiering en de beperkte ruimte die we hadden om daarmee om te gaan in juridisch, praktisch en moreel opzicht. We dreigden dit jaar in een situatie te komen waarin we opnieuw moesten gaan snijden in voorzieningen om de

begroting rond te krijgen. Gelukkig kwam er erkenning van het probleem via een proces van arbitrage. De financiële compensatie die we daaruit krijgen, maakt de discussie vanavond zeker makkelijker. Het laat ook zien hoe afhankelijk we zijn van een overheid die zijn zaken op orde heeft.

Tegelijkertijd mogen onze inwoners van hun gemeente verwachten dat die de kosten in het sociaal domein niet zomaar laat oplopen. Daarop ingrijpen kan alleen met de grootste zorgvuldigheid, want natuurlijk verdient eenieder het de hulp te krijgen die hij of zij nodig heeft. Deze Kadernota komt met een aantal maatregelen om te sturen op de vraag naar hulp, onder andere door sommige aanvragers te verzoeken af te zien van bepaalde ondersteuning. Dat is niet om burgers zo individueel verantwoordelijk te houden voor problemen in landelijk beleid. Dat is om hun hulp te vragen, zodat beperkte middelen in ieder geval belanden bij degenen die ze het hardst nodig hebben. We hebben elders gezien dat veel inwoners best bereid zijn hun steentje bij te dragen.

Een maand geleden stelden wij de Regionale Energiestrategie vast. Een eerste belangrijke stap: de klimaatcrisis wordt hiermee ook een concrete opgave voor de energietransitie in onze regio. In de komende decennia zullen we veel leren en zal er vast een hoop veranderen aan de plannen rond energie en klimaat. Om uit te vinden wat precies, zullen we gewoon moeten beginnen. Dat doen we als gemeente natuurlijk ook al: we verduurzamen ons vastgoed, breiden het areaal bomen uit, leggen bijenstroken aan en gaan stapsgewijs over naar een gescheiden riool. Het zijn allemaal stappen waarmee we als gemeente ons verbruik beperken en ons dorp leefbaar houden bij hitte of extreme neerslag en waarmee we bovendien buurthuizen opknappen en de waterkwaliteit eindelijk verbeteren en waarmee ons dorp een aangename woonplaats blijft.

Voor de echt grote stappen in die energietransitie daarentegen zijn wij als gemeente uiteindelijk vooral aangewezen op betrokkenheid van bedrijven en onze inwoners. Hoe mooi is het dan om te zien dat juist bij ons relatief veel inwoners spontaan actie ondernemen met zonnepanelen, woningisolatie, het simpel verwijderen van tegels uit tuinen of zo'n schitterend initiatief in de Krimwijk, waarbij bewoners zelf alvast toewerken naar energieneutrale woningen? Voor onze gemeente is dat een steun in de rug en een kans om te leren van praktische ervaringen om hiermee vervolgens diegenen te helpen die het zelf niet op kunnen pakken of niet weten waar te beginnen. Ons is opgevallen dat veel van deze mensen maar één ding vragen van de gemeente: een heldere lijn, een gemeente die het probleem herkent en aangeeft waar ze heen wil met de oplossing. Want onderdeel kunnen zijn van een oplossing, dát is wat veel mensen ten diepste motiveert.

Laten we eerlijk zijn: het formuleren van heldere lijnen en oplossingen is iets waar Voorschoten allang mee worstelt. Of we het nou hebben over culturele voorzieningen, over sociale woningbouw of de inrichting van het centrum: raadsbreed kennen we de pijnpunten in ons dorp. Juist daarop verwachten onze inwoners regie van hun gemeenteraad, maar die rol wordt niet altijd evengoed opgepakt. Er is een dunne lijn tussen een hang naar integraliteit en draagvlak en besluiteloosheid. Immers, het ideale voorstel dat alles oplost, is een besluit dat zichzelf wel neemt. Als dat niet voorhanden is, moeten wij dat durven uitleggen en soms knopen doorhakken. Want inwoners serieus nemen doe je niet door met iedere mening mee te draaien, maar door hen mee te nemen in de dilemma's. Dat meenemen van inwoners moet natuurlijk beginnen vanuit de gemeentelijke organisatie. We zien dat deze het moeilijk heeft. Er gaat veel goed, maar we hebben ook het afgelopen jaar gezien wat de schade is als de gemeente steken laat vallen. Een valse start in participatie, onduidelijkheid in rolverdeling en vertraging monden te vaak uit in boosheid en cynisme, juist bij degenen die enthousiast en goedwillend mee wilden denken.

Een valse start hoeft alleen niet het einde te zijn. Als er zeilen worden bijgezet, zoals bij het vaccinatieprogramma, komt er ruimte om alsnog door te pakken. In de opzet van onze nieuwe organisatie zien wij een kans om dat in Voorschoten te doen. Daarvoor zullen we ongetwijfeld moeten accepteren dat zaken soms anders aangepakt gaan worden en dat zal vast weleens schuren. Laten we proberen dat proces desondanks te omarmen, want een effectieve overheid met een duidelijke missie kan ambtenaren en inwoners inspireren. Dat moeten we onszelf en Voorschoten gunnen.

De heer **Maassen** (SP): Voorzitter. In veel opzichten is dit een bijzonder jaar. En dan heb ik het niet alleen over de langdurige lockdown of over het gegeven dat we nu al voor de tweede keer de algemene beschouwingen van Voorschoten in Wassenaar houden. Nee, dan heb ik het ook over het

feit dat de SP dit jaar geen voorstel voor huurmatiging of huurbevriezing heeft ingediend. Dat hoefde namelijk niet. Dankzij de inzet van de SP-fracties in de Eerste en Tweede Kamer is er dit jaar al huurbevriezing. We hoeven in de gemeenteraad dit keer niet iets extra's te doen om de hoge huurverhogingen in Voorschoten te repareren. Dat betekent natuurlijk niet dat alle problemen zijn opgelost.

De prioriteiten voor het komende jaar voor Voorschoten zouden wat de SP betreft de volgende moeten zijn: het inhalen van de achterstallige woningbouwopgave, het opbouwen van de eigen ambtelijke organisatie na de mislukte ambtelijke fusie met Wassenaar en het leveren van kwaliteit in het sociaal domein, ondanks het feit dat de rijksoverheid de gemeenten hier met een onmogelijke opgave heeft opgezadeld. Daarnaast speelt er natuurlijk de discussie over de voorzieningen in Voorschoten. In het verleden hadden we het over het zwembad, een goed functionerende bibliotheek en de culturele accommodatie. De SP maakt voor al die prioriteiten een afweging op basis van haar ideologie. De overheid is niet alleen een vangnet. De overheid is er om met geld van ons allemaal te organiseren wat we allemaal belangrijk vinden. Daar heb je een kwalitatief goed overheidsapparaat voor nodig. Maar dat betekent niet dat je onbeperkt met geld kan gooien, want dat is het geld van iedereen. Je moet dus goed verantwoorden waarom je geld aan iets uitgeeft. Dus wel goede Wmo-voorzieningen, maar kijk ook hoe aannemers tijdens de bouw alvast voorzieningen kunnen aanleggen. Het mag niet zo zijn dat aannemers op kosten besparen omdat voorzieningen toch wel door de gemeente betaald worden. Wat dat betreft spring ik even in voor de heer Deuzeman naast mij, die net vergat een motie in te dienen.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Dat doe ik in de eerste termijn.

De heer **Maassen** (SP): Dat gaat om motie 198, die ook de SP ondertekend heeft. Hetzelfde geldt natuurlijk voor de Wmo-voorzieningen, die de heer Deuzeman zojuist heeft benoemd. En goede cultuurvoorzieningen, voor iedereen betaalbaar en toegankelijk, zeker als het om educatie gaat, maar met een eerlijke en transparante afweging welke voorzieningen wel en welke niet door de gemeente betaald kunnen en moeten worden. Want prestigeprojecten komen nooit af en kunnen we niet betalen.

Het grootste hoofdpijnproject voor het komende jaar of waarschijnlijk de komende jaren wordt de jeugdzorg, vooral omdat er weer veel te weinig geld van de rijksoverheid komt en je toch kwaliteit wil kunnen leveren. We hebben het immers over de zorg voor kinderen, kwetsbare kinderen. Het geld moet op de goede plek terechtkomen. Ik mag me sinds een jaar of twee ook ouder van een kind in de jeugdzorg noemen en ik kan een hoop vertellen over de frustraties waar ouders tegenaan lopen, de kleilaag waar je doorheen moet voordat er eindelijk eens hulp komt, de wachtlijsten bij de instanties, steeds weer nieuwe hulpverleners waar een kwetsbaar kind weer helemaal opnieuw moet beginnen, maar ook de enorme gedrevenheid van hulpverleners om echt het verschil te maken, ondanks de logge bureaucratie en het gebrek aan middelen waarmee ze moeten werken. Maar ja, dat zouden alleen mijn eigen ervaringen zijn. Het is in de politiek heel belangrijk om je eigen ervaringen niet te verabsoluteren, want je zou een uitzondering kunnen zijn. Daarom doe ik een dringend beroep op het college om bij het vaststellen van het nieuwe jeugdzorgbeleid niet alleen te sturen op indicatoren en financiering, maar om vooral ook heel veel gesprekken te voeren met de ouders en de jongeren die te maken hebben met de jeugdzorg en hun te vragen naar hun eigen ervaringen. Daar kan het beleid alleen maar beter van worden.

Vorige week was het 1 juli, Ketikoti, de dag waarop de afschaffing van de slavernij wordt herdacht. Wat heeft dat nou met Voorschoten en de algemene beschouwingen te maken? In het kader van die herdenking publiceerde Voorschoten Online een artikel over de slavernijachtergrond van huize Berbice. Eerlijk gezegd: ik kende die achtergrond niet. Ik ben afgestudeerd historicus, met als afstudeerrichting Europese expansie. Je zou dus verwachten dat ik er meer over weet dan de gemiddelde Voorschotenaar, maar ik wist dit dus niet. Ik wist niet dat het huis en het landgoed genoemd waren naar een plantage in Guyana. De eigenaar van het Huis Allemansgeest verdiende daar een enorm kapitaal en hernoemde zijn huis naar zijn plantage, Berbice. Ik zal hier verder niet de hele geschiedenis van deze plantage voordragen, alhoewel ik natuurlijk best die neiging voel. Laat ik mij beperken tot de constatering dat deze geschiedenis nauwelijks bekend is in Voorschoten. Als ik het al niet weet ... Daarom dient de SP samen met GroenLinks en D66 motie 199 in, waarin we de gemeente oproepen om in gesprek te gaan met de Stichting tot Behoud van Cultuurhistorische Buitenplaatsen, die Berbice beheert, om ook deze kant van de geschiedenis te belichten in haar publieksvoorlichting. Geschiedenis bestaat niet alleen uit succesverhalen, maar

kent ook zwarte bladzijden. Juist door mensen hierover te informeren breng je de samenleving verder. De motie luidt:

"Motie 199.

De raad van de gemeente Voorschoten, in vergadering bijeen d.d. 8 juli 2021,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat:

- a. het 158 jaar geleden is dat de slavernij in het Koninkrijk der Nederlanden is afgeschaft;*
- b. het Adviescollege Dialooggroep Slavernijverleden de overheid onder meer adviseerde om de rol van slavernij in onze geschiedenis en samenleving zichtbaarder te maken;*
- c. buitenplaats Berbice zijn naam dankt aan de grote op slavernij gebouwde suikerplantage Berbice in het huidige Guyana, waar in 1763 de eerste georganiseerde slavenopstand van het Amerikaanse continent plaatsvond;*
- d. de geschiedschrijving over buitenplaats Berbice op haar website geen melding maakt van eigenaar Hendrik Staat - die de naam van de buitenplaats in 1822 veranderde van Allemansgeest naar Berbice - en zijn rol als zaakgelastigde van de gelijknamige suikerplantage;*

overwegende dat:

- a. het van belang is om niet alleen de positieve kanten van onze geschiedenis te belichten, maar ook de negatieve kanten ervan;*
- b. de gemeente geen eigenaar is van buitenplaats Berbice;*
- c. de werkgroep Historisch Berbice - in samenwerking met de Stichting tot Behoud van Cultuurhistorische Buitenplaatsen en de Vereniging tot behoud van Oud, Groen en Leefbaar Voorschoten - onderzoek doet naar de geschiedenis van Berbice en daarover ook publiceert;*

verzoekt het college om in gesprek te gaan met de Stichting tot Behoud van Cultuurhistorische Buitenplaatsen om te kijken hoe zij in haar publieksvoorlichting - digitaal en anderszins - recht kunnen doen aan zowel de mooie als de donkere kanten van de geschiedenis van buitenplaats Berbice,

en gaat over tot de orde van de dag."

Het is de afgelopen jaren in Voorschoten vaak gegaan over burgerparticipatie. Op welke manier kunnen de inwoners van Voorschoten invloed uitoefenen op de politiek? Tijdens de cursus gemeenteraad, die werd georganiseerd voor geïnteresseerden om misschien deel uit te gaan maken van de gemeenteraad, bleek dat een veelgebruikt middel voor participatie in Voorschoten helemaal niet bestaat. Deze gemeente heeft geen referendumverordening. Ik begrijp best dat sommige partijen negatieve ervaringen hebben met referenda in het verleden. Maar als je een verkiezing verliest, is dat dan aanleiding om verkiezingen te willen verbieden? Dat lijkt me nogal Trumpiaans. Natuurlijk moet je als gemeente een instrument als een referendum aan goede voorwaarden verbinden, zoals dat in andere gemeentes ook gebeurt en zoals we in Voorschoten ook met andere instrumenten doen, zoals het burgerinitiatief: goed omschrijven waaraan het moet voldoen en wanneer het mag worden ingezet. Maar je moet zo'n instrument wel hebben. Daarom dient de SP motie 202 in om een referendumverordening voor te bereiden voor de gemeente Voorschoten. De motie luidt:

"Motie 202.

De raad van de gemeente Voorschoten, in vergadering bijeen d.d. 8 juli 2021,

constaterende dat de gemeente Voorschoten geen referendumverordening kent;

overwegende dat veel gemeenten wel een dergelijke verordening kennen;

van mening dat een referendum een zinnige aanvulling kan zijn op de verschillende instrumenten voor burgerparticipatie die de gemeente Voorschoten al kent;

spreekt uit:

- 1. de griffie opdracht te geven een referendumverordening op te stellen;*
- 2. deze verordening voor het einde van 2021 in de gemeenteraad te bespreken,*

en gaat over tot de orde van de dag."

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Ik zou de heer Maassen willen vragen of hij, toen hij erachter kwam dat hij niet alles wist over Berbice, onderzoek heeft gedaan naar wat met name de Stichting Vrienden van Berbice zelf al bekend heeft gemaakt over deze geschiedenis. Weet hij toevallig dat ze in het najaar een lezing voorbereidt, juist over het onderwerp waarover de motie is ingediend?

De heer **Maassen** (SP): Daar was ik nog niet van op de hoogte. Dank u voor deze aanvulling. Ik ben heel blij dat de stichting dat doet. Het lijkt mij dan heel goed om deze motie als aanvulling op dat beleid te zien, zodat er op dit gebied meer kan gebeuren, want ik vind het gewoon heel belangrijk dat die informatie verspreid wordt. Dank u wel.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Het zou de heer Maassen sieren om de informatie ook bij de bron te gaan zoeken in plaats van dit meteen in de gemeenteraad te brengen.

De heer **Maassen** (SP): Het geldt natuurlijk voor elke partij dat dat inderdaad zo is. De hele platte reden daarvoor is dat ik ook maar 24 uur in een dag heb, net zoals u.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Ik dacht even: zal ik het in de tweede termijn doen? Want we zijn nu geen vragen aan het stellen maar bijna meer een debat aan het voeren. Ik zag de naam "Hendrik Staat" in de motie staan, maar het is Hendrik Staal. Dat is één. We hebben ook even gezocht en dit verhaal komt toch in veel stukken voor, ook in het boek Begeerlijk Berbice. Dit verbaast dus ook ons. We kunnen nu niet praten met de stichting zelf; we praten hier nu in de raad over, maar in feite is mijn verhaal hetzelfde als dat van mevrouw Van Meenen: wij verbazen ons hier een beetje over.

De heer **Maassen** (SP): Voor zover ik me kan herinneren, is het in ieder geval in de afgelopen acht jaar en waarschijnlijk ook de periode daarvoor de eerste keer dat deze gemeenteraad over dit onderwerp praat. Dat lijkt me vooruitgang.

De heer **Andringa** (D66): Voorzitter. Dit zijn de laatste algemene politieke beschouwingen van deze raadsperiode en daarmee ook de laatste kans van ons als gemeenteraad om uitgangspunten mee te geven aan het college. Wie naar de Kadernota kijkt, ziet eigenlijk één wederkerend thema: het college stelt voor om een centrummanager aan te stellen, een Projectbureau Wonen op te richten, de capaciteit voor Maatschappelijke Ontwikkeling uit te breiden, praktijkondersteuners voor de huisartsen aan te stellen en dat allemaal terwijl de ontvlechting van de WODV leidt tot de inrichting van een nieuwe ambtelijke organisatie. P&O, Personeel en Organisatie, staat dus centraal. Vanuit politiek perspectief is dat misschien jammer: P&O is immers geen sexy onderwerp waar inwoners heel enthousiast van zullen worden. Toch denk ik dat het goed is dat juist daar de aandacht naar uitgaat. In beleid maken zijn we als gemeente best goed. De afgelopen jaren hebben we op diverse dossiers grote stappen gezet. Het zwembad blijft open. Op diverse woningbouwdossiers, zoals de Intratuinlocatie, Starrenburg III, Huize Bijdorp en Segaar/Arsenaal, tillen we de plannen voor honderden woningen naar een nieuw niveau. Op het al jaren slepende dossier van de MFA boeken we eindelijk vooruitgang. We hebben ons subsidiestelsel hervormd, ons financieel beheer verbeterd en ons sociaal domein steeds strakker gestructureerd en we zetten stappen in complexe regionale dossiers zoals de energie- en warmtetransitie.

In het maken van beleid boeken we dus vooruitgang, maar de inwoners van ons dorp zien daarvan lang niet altijd het resultaat. Van beleid naar uitvoer blijkt in de praktijk een lastig en langdurig proces, niet omdat ambtenaren niet zouden willen of niet goed zouden zijn; er wordt elke dag ontzettend hard en met toewijding gewerkt voor ons dorp. Maar als gemeentebestuur, als raad en college gezamenlijk, hebben we onze ambtelijke organisatie te lang verwaarloosd. De WODV stond te veel op afstand om goed grip te hebben. Ook vóór de WODV liet de politieke aansturing van

onze ambtelijke organisatie te wensen over. We hebben de uitvoering van beleid lang als vanzelfsprekend beschouwd en lopen daardoor nu vaak achter de feiten aan. De inspanningen op het gebied van Personeel en Organisatie zijn dan ook hard nodig. De reorganisatie wordt vakkundig opgepakt en biedt kansen om noodzakelijke verbeteringen door te voeren. Op het gebied van participatie bijvoorbeeld biedt de nieuwe organisatie kansen om de gewenste cultuuromslag eindelijk te bereiken.

De noodzaak om de ambtelijke organisatie te verbeteren, laat zien hoezeer inhoud en structuur met elkaar verweven zijn. Vaak worden die thema's uit elkaar getrokken. Als de Leidse gemeenteraad stelt dat een fusie doel op zich moet zijn van regionale samenwerking, kiest men voor structuur boven inhoud. Onverstandig, maar als we in deze raad zeggen dat zelfstandigheid een doel op zich is, maken we dezelfde denkfout. We zijn nu bezig om een ambtelijke organisatie op te zetten die beleid opstelt en uitvoert in het belang van de inwoners van ons dorp. Dát moet het doel zijn, niet de structuur: voorzieningen voor onze inwoners, woningen voor onze inwoners, bedrijvigheid voor onze inwoners, een fijn dorp om in te leven voor onze inwoners, nu en in de toekomst. De ambtelijke structuur die je kiest, moet altijd ondergeschikt zijn aan die inhoudelijke doelen. Daarbij weten we bovendien dat we in ons eentje nooit voldoende slagkracht hebben om die inhoudelijke doelen voor onze inwoners te bereiken. Voorschoten is geen eiland en onze inwoners maken gebruik van voorzieningen in de hele regio. Samenwerking om die voorzieningen voor onze inwoners te organiseren, is dan ook onontbeerlijk. Zoals gezegd: het doel is niet de structuur, maar wat we willen bereiken voor onze inwoners.

Nu we richting het einde van deze raadsperiode gaan, wil ik twee observaties delen. De eerste is dat we erop moeten toezien dat we er als gemeenteraad voor álle Voorschotenaren zijn, niet alleen voor hen die zelf de weg naar onze raadzaal makkelijk weten te vinden. Voorschoten is een divers dorp van trotse geboren en getogen Voorschotenaren, maar ook van nieuwkomers die zich misschien minder met het dorp identificeren. Soms lijken we in onze al dan niet digitale raadzaal te vergeten dat er ook veel mensen zijn die zich niet dagelijks met het gemeentelijk beleid bezighouden, die de Paardenmarkt niet als de belangrijkste dag van het jaar in hun agenda hebben staan. Ook voor hen moeten we er zijn als raad.

Een dorp dat trots is op zijn cultuurhistorie maar zichzelf ook openstelt voor nieuwkomers, moet zich ook bewust zijn van waar die twee zaken elkaar raken. Recent is er veel aandacht geweest voor de rol die slavernij in onze geschiedenis heeft gespeeld. Terecht besteedde Voorschoten Online in dat licht aandacht aan buitenplaats Berbice; daar werd net al over gesproken. Omdat aandacht voor de mooie én minder mooie momenten van onze geschiedenis belangrijk is, hebben wij de door de heer Maassen ingediende motie mede-ingediend. Daarin vragen we het college om in gesprek te gaan met Berbice over hoe zij voorlichting kan geven over de rol die slavernij heeft gespeeld in de geschiedenis van de buitenplaats. Indachtig de discussie die net ontstond: het is fantastisch dat de stichting daar al voorlichtingsactiviteiten over organiseert. Dat verdient veel lof. Als je op dezelfde website leest over de geschiedenis van Buitenplaats Berbice, wordt er gelijktijdig met geen woord gerept over wat Berbice was en waarom de naamsverandering werd doorgevoerd - wel dat het vroeger "Allemansgeest" heette en nu niet meer - en wat hiervan de geschiedenis is. Er is dus nog verbetering mogelijk. Het is duidelijk dat de stichting dat zelf ook ziet. Daarom organiseert zij die lezing. Dat is een hele mooie ontwikkeling, maar zoals de heer Maassen net al zei, moeten we ook als gemeente dat signaal afgeven. Dat is wel iets wat we vandaag kunnen doen en dat is wat ons betreft dan ook een vraag die vandaag in deze raad voorligt.

Dan mijn laatste observatie. Afgelopen jaren hebben we enkele vastzittende dossiers los weten te trekken. Wat mij daarbij is opgevallen, is dat we in Voorschoten vaak kiezen voor - de term viel zojuist al - "een integrale benadering" bij besluitvorming. Dat klinkt heel mooi, maar betekent in de praktijk dat we vaak alles met alles proberen te verknopen. Vandaag is er bijvoorbeeld een motie waarin we weer proberen om de MFA nog wat complexer te maken door ook de huisvesting van de ambtelijke organisatie ermee te verknopen. Als we dat doen, wordt beleid vaak zó complex dat we er niet meer uitkomen en een besluit blijven uitstellen. Dat is precies de reden waarom we al vijftien jaar met elkaar praten over de MFA. Laten we de komende jaren daarom proberen complexe dossiers juist simpel te maken en niet alleen maar ingewikkelder. Anders blijven we vastlopen in goede intenties, waar niemand uiteindelijk iets aan heeft.

Komend vanuit financieel toezicht door de provincie, met een ambtelijke organisatie waar we te weinig grip op hadden en veel beleid dat vastliep, hebben we de afgelopen jaren een grote slag

kunnen slaan in de professionalisering van ons gemeentebestuur. Daarmee hebben we een solide basis gelegd waar we de komende jaren de vruchten van kunnen plukken. Laten we dat met elkaar vasthouden.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Ik zou de heer Andringa graag een gesloten vraag willen stellen, met het verzoek om die met "voor" of "tegen" te beantwoorden: zijn de heer Andringa en de fractie van D66 Voorschoten voor of tegen de zelfstandigheid van de gemeente Voorschoten?

De heer **Andringa** (D66): Ik heb ooit geleerd dat je op onverstandige vragen geen antwoord moet geven. Ik ga die vraag dus niet met ja of nee beantwoorden, zoals u wilt, meneer Van der Elst. Zoals ik zei, is het heel onverstandig om dit dossier te bekijken vanuit een structuurvraag en dat is precies wat u doet. Waar ik voor ben, is een dorp, een gemeente, die in staat is om goede voorzieningen voor haar inwoners te organiseren. Welke structuur daar het best bij past, moet daaraan ondergeschikt zijn. In de wetenschap dat we nu net begonnen zijn - eigenlijk nog niet eens begonnen zijn - met onze eigen zelfstandige organisatie, is het dus onmogelijk om nu al te kunnen zeggen of die organisatie in staat is om dat voorzieningenniveau te bieden. Over een organisatie die nu nog niet bestaat, wil u een uitspraak hebben over de vraag of die tot iets in staat is. Dat kunnen we gewoon nog niet zeggen. Dus we kijken dat aan, meneer Van der Elst. Ik beantwoord uw gesloten vraag daarom niet.

De **voorzitter**: Een korte vervolgvraag, meneer Van der Elst, want het debat komt straks.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Ik wil de heer Andringa hartelijk danken voor het duidelijke antwoord dat hij gegeven heeft. Ik weet zeker dat de inwoners van Voorschoten daarmee weten wat ze aan D66 hebben.

De heer **Andringa** (D66): Mag ik daarop antwoorden, voorzitter?

De **voorzitter**: Kort, want het was geen vraag.

De heer **Andringa** (D66): Ik hoop dat de inwoners van Voorschoten inderdaad weten wat ze daaraan hebben, namelijk goede voorzieningen die heilig worden verklaard en niet een gemeentenaam die op een straatnaambordje staat.

De heer **De Graaf** (PvdA): Een tweede gesloten vraag: stel dat we een referendum mogen organiseren met als vraag "Wilt u zelfstandig blijven of niet?" en dat 70% dan zelfstandig wil blijven, sluit D66 zich daar dan bij aan?

De heer **Andringa** (D66): We komen straks nog over de referendumverordening te spreken. Ik zal eerlijk zeggen dat ik daar sterke bedenkingen bij heb, maar u kunt dezelfde vraag twaalf keer stellen, maar ook de twaalfde keer krijgt u het antwoord niet, want ik vind dit een hele onverstandige vraag. Ik zou het ook een hele onverstandige vraag vinden in een referendum.

De heer **De Graaf** (PvdA): Mevrouw de voorzitter. Volgens de PvdA luidt de kernvraag vandaag: wat staat het gemeentebestuur de komende periode te wachten, wat zijn de zes belangrijkste uitdagingen waar we voor staan en wat staat daarover in de Kaderbrief?

Uitdaging 1. Allereerst krijgen we een stapeling van ingrijpende investeringsbeslissingen. Ik noem de multifunctionele accommodatie, de uitwerking van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs en de investeringen in onze waterhuishouding. Ons oppervlaktewater is vies en wat gebeurt er in Voorschoten als er ineens 80 mm regen valt in 24 uur? Wat doen we dan met ons IWKP? En zijn de overschrijdingen bij het project Leidseweg Noord exemplarisch voor wat ons te wachten staat? Als vierde ingrijpende investeringsbeslissing noem ik de verduurzaming van ons gemeentelijk vastgoed. Het samenhangende accommodatiebeleid waar we allemaal zo'n voorstander van waren, is een stille dood gestorven. Daarom dienen we toch maar motie 201 in om de besluitvorming over de MFA en de huisvesting van de gemeentelijke organisatie in dezelfde vergadering te agenderen. Dat biedt tenminste nog enige kans op samenhang, afweging en prioritering. De motie, die mede wordt ingediend door het CDA, ONS Voorschoten en Voorschoten Lokaal Sterk, luidt:

"Motie 201.

De raad van de gemeente Voorschoten, in vergadering bijeen d.d. 8 juli 2021, gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het college voornemens is de gemeenteraad eind 2021 zowel een voorstel voor te leggen met betrekking tot een multifunctionele accommodatie als een voorstel voor te leggen met betrekking tot de fysieke huisvesting van de ambtelijke en bestuurlijke organisatie van Voorschoten;

van mening dat het belangrijk is dat de raad in staat wordt gesteld om tot een zorgvuldige afweging te komen tussen investeringswensen en financiële mogelijkheden die voortvloeien uit elk van beide projecten afzonderlijk en van beide projecten tezamen;

verzoekt het college ervoor te zorgen dat de besluitvorming over de multifunctionele accommodatie en de huisvesting van de gemeentelijke organisatie in dezelfde raadsvergadering plaatsvindt,

en gaat over tot de orde van de dag."

De vijfde investeringsbeslissing lijkt ver weg, maar is er straks überhaupt nog financiële ruimte voor een zwembad?

In de Kaderbrief wordt wel over afzonderlijke investeringen gesproken, maar met geen woord over wat de stapeling van investeringen voor bijvoorbeeld het begrotingsjaar 2023 gaat betekenen. Het nieuwe college kan zijn borst nat maken.

Woningbouw is de tweede uitdaging. Nieuwe woningen worden in deze raadsperiode nauwelijks opgeleverd. Er zijn veel plannen. Besloten is tot prioritering omdat er onvoldoende ambtelijke capaciteit is. Een nieuw projectbureau moet voor meer slagkracht gaan zorgen. Mooi, maar de Kaderbrief blijft vaag over de financiering hiervan.

Duurzaamheid is de derde uitdaging. De grootste prestaties in deze periode tot nu toe zijn een voucher van € 70 van het Rijk waarmee je bijvoorbeeld ledlampen kon kopen die je toch al wilde kopen en een beleidsplan dat geen plan werd maar een visie. In de Kaderbrief kabbelen we rustig verder terwijl jaarlijks een oppervlakte van tweemaal Nederland aan ijs smelt. Waar lees ik het nieuwe elan en de prioriteit voor duurzaamheid in deze Kaderbrief?

Voorschoten is een heerlijk dorp en moet dat blijven; dat is de vierde uitdaging. Maar het staat onder druk. Het zogeheten "bruisende hart" moet het doen met een centrummanager. Prima, maar als je denkt dat je alleen daarmee het centrum aantrekkelijk kunt houden, ben je gewoon naïef. Een MFA in het centrum en een snellere start van woningbouw horen daarbij, maar het college kabbelt ook hier rustig voort naar het einde van deze raadsperiode.

Het financieel beleid is de vijfde uitdaging. We kunnen constateren dat we hardleers blijven en ons niets aantrekken van de analyses en adviezen van de Rekenkamercommissie en de provincie in 2017. Er wordt onderbegroot en we hebben de "Cramwinckeltjes" waarbij het realiteitsgehalte van een besparing of opbrengst onvoldoende is doordacht. Neem de restwaarde of neem de ingeboekte besparing op de Wmo. Over dit laatste dienen we dan ook, sadder and wiser, amendement 128 in. Het amendement, dat mede wordt ingediend door het CDA, ONS Voorschoten en Voorschoten Lokaal Sterk, luidt:

"Amendement 128.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 8 juli 2021, gezien het raadsvoorstel nr. Z/21/051308,

constaterende dat:

- a. het college in de Kaderbrief een besparing van € 150.000 voorstelt op de kosten Wmo;*
- b. dit voorstel zich onder meer richt op 1) de introductie van een moreel appel op inwoners met een inkomen van minimaal 200% van het wettelijk minimumloon op jaarbasis om zelf de huishoudelijke ondersteuning te betalen en 2) het poolen van scootmobiels;*

overwegende dat:

- a. in de inkomensafhankelijke bijdrage Wmo 2018 een onderscheid werd aangebracht tussen (onder meer) het inkomen van eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens terwijl de voorstellen van de gemeente niet duidelijk maken of een dergelijk onderscheid wordt aangebracht;
- b. de CBS-tabel in het raadsvoorstel Z/21/52973/250647-2 niet duidelijk maakt of sprake is van eenpersoonshuishoudens of meerpersoonshuishoudens, waardoor de mogelijke effecten van de voorgestelde maatregel zowel voor de huishoudens als voor de gemeente onduidelijk zijn;

voorts overwegende dat:

- a. een voorstel tot het poolen van scootmobiel uitsluitend te overwegen is in het geval van de aanwezigheid van een groot aantal collectieve woonvoorzieningen voor deze doelgroep en waarbij de financiering van de scootmobiel ten laste van de gemeente komt;
- b. tijdens de beraadslagingen in de commissie M&S d.d. 25 juni 2021 bleek dat deze collectieve woonvoorzieningen nauwelijks aanwezig zijn;

ten slotte overwegende dat niet uitgesloten moet worden dat het nieuwe regeerakkoord maatregelen bevat met betrekking tot de Wmo die van invloed zijn op de uitvoering van de Wmo, hetgeen weer zou moeten leiden tot aanpassing van de voornemens van het college, waardoor de ambtelijke organisatie nodeloos wordt belast;

constaterende dat de voorgestelde netto-besparing van € 150.000 vanwege de extra kosten ten gevolge van een toename van de personele lasten en de kosten van beroeps- en bezwaarprocedures een aanzienlijk hogere bruto besparing dan € 150.000 vereist terwijl een financiële onderbouwing van het voorstel ontbreekt;

van mening dat het voorstel van het college om zowel inhoudelijke als financiële redenen niet rijp is voor besluitvorming;

Besluit de beslispunten in het raadsvoorstel als volgt aan te passen:

De gemeenteraad van Voorschoten besluit:

1. aan beslipunt 1 toe te voegen: '... begroting 2022 met inachtneming van de volgende beslispunten';
2. niet in te stemmen met de voorgestelde besparing van €150.000 op de Wmo en derhalve in de tabel 'ontwikkelingen kadernota' de regel achter C9 te schrappen evenals de regel achter C9 in tabel 4.1 bijlage 4."

Aan de laatste uitdaging besteed ik de meeste tijd, want die gaat over het herwinnen van het vertrouwen van burgers. Ik citeer uit het rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid getiteld Vertrouwen in burgers: "Betrokken burgers zijn belangrijk voor een levende democratie. Om betrokken te zijn moeten burgers 'hun' democratische instituties vertrouwen. Op hun beurt moeten beleidsmakers de burgers willen vertrouwen door hun de ruimte te geven. Burgerbetrokkenheid vereist denken vanuit burgers. Burgers willen serieus genomen worden."

Beste collega's, nemen wij betrokken burgers serieus, is denken vanuit de burgers bij ons de staande praktijk? Ik dacht het niet. Neem de Jan Wagtendonkstraat. Neem de initiatiefnemers voor de MFA die in eerste instantie naar een wachtkamer met de deur op slot zijn verwezen. Neem de oorspronkelijke procedure rond het Ambachts- en Baljuwhuis. En wat te denken van de gisteren door ons ontvangen brief van de Cultuurfabriek aan het college met termen als "onjuiste informatie" en "misleiding"? Het vertrouwen van te veel burgers in gemeentelijk bestuur en organisatie is wankel en dat moet anders. Wezenlijk daarbij is ook een gemeentelijke organisatie met een cultuur waarin wordt gedacht vanuit burgers en er bij wijze van spreken een straf staat op denken in de trant van "wij weten het het best". Maar ons college is tevreden met hoe het gaat en schrijft in de begroting voor 2019, in de begroting voor 2020 en ook in de begroting voor 2021

telkens hetzelfde: "Burgers herkennen zich in het Voorschotense bestuur. De bestuursstijl is betrouwbaar, open en transparant. Daarom komt beleid zo veel mogelijk tot stand in samenspraak met burgers en hun vertegenwoordigers." Als het college serieus denkt dat dit het gevoel in ons dorp goed weergeeft, zie ik onze toekomst somber tegemoet.

Maar ook de communicatie tussen college en raad is onder de maat. Ernstig is dat de raad dit voorjaar onjuist is geïnformeerd door het college. Ook wordt de raad te vaak op het verkeerde been gezet of met een kluitje in het riet gestuurd. Dit raakt aan de vertrouwensrelatie tussen college en raad, waar wij volgende week bij de behandeling van de jaarstukken en de Voorjaarsnota een indringend debat over willen voeren, waarbij ook de vraag naar eventuele consequenties aan de orde kan zijn. Zo'n debat kan niet plaatsvinden achter een beeldscherm via Teams. Daarom wil ik mede namens het CDA, ONS Voorschoten en Voorschoten Lokaal Sterk voorstellen de raadsvergadering van 15 juli weer in Wassenaar of op een andere locatie te laten plaatsvinden. Ik nodig de collega's uit om dit verzoek te ondersteunen.

We bespreken een Kaderbrief in plaats van een Kadernota. "Er is te veel onzekerheid voor een volwaardige Kadernota", zo schrijft het college. De komende maanden moeten afwegingen worden gemaakt tussen wensen en mogelijkheden en zullen voornemens zonder betere financiële onderbouwing geschrapt moeten worden. Daarom dienen wij amendement 124 in, dat de causale relatie tussen Kaderbrief en begroting relativeert. Het amendement, dat mede wordt ingediend door het CDA, ONS Voorschoten en Voorschoten Lokaal Sterk, luidt:

"Amendement 124.

De raad van de gemeente Voorschoten, in zijn vergadering bijeen d.d. 8 juli 2021, gezien het raadsvoorstel nr. Z/21/051308,

constaterende dat het college erop wijst dat zich op dit moment nog dermate grote onzekerheden voordoen dat volstaan wordt met het aanbieden van een Kaderbrief;

van mening dat deze onzekerheden meer dan in andere jaren kunnen leiden tot herprioritering bij de voorbereiding op en besluitvorming over de (meer)jarenbegroting 2022 en derhalve behoort te leiden tot een andere formulering van het te nemen raadsbesluit;

Besluit beslispunt 1 in het raadsvoorstel te vervangen door de volgende tekst:

De gemeenteraad van Voorschoten besluit:

De Kaderbrief 2022, inclusief de in bijlage 1, 2, 3 en 5 geformuleerde richtinggevende financiële uitwerkingen en de in bijlage 4 opgenomen voorstellen over nieuw beleid en maatregelen, vast te stellen als vertrekpunt voor het opstellen van de begroting 2022 in het besef dat onzekerheden over onder andere enkele te nemen investeringsbeslissingen tot herprioritering kunnen leiden."

Tot slot. Ik begon met de vraag wat er in de Kaderbrief staat over de belangrijkste uitdagingen van en voor Voorschoten. Onze conclusie is: er staat niet zoveel over in. Dit college en deze coalitie zijn uitbestuurd. We hebben nog acht maanden te gaan.

De heer **Maassen** (SP): Ik wil de heer De Graaf iets vragen over zijn motie om de multifunctionele accommodatie en de huisvesting van de gemeentelijke organisatie gezamenlijk te behandelen in een raadsvergadering. Hoe hard is dat? Mijn vrees is namelijk: als de besluitvorming voor de gemeentelijke accommodatie nog een jaar of twee gaat duren, moet de besluitvorming voor de multifunctionele accommodatie dan wat u betreft ook zo lang wachten?

De heer **De Jager** (PvdA): De motie komt voort uit een van de uitdagingen waarvoor we staan, namelijk dat het komende jaar ongelofelijk veel investeringsbeslissingen moeten worden genomen. Het nieuwe college zal met het oog op het jaar 2023 zich voor een groot probleem gesteld zien worden. Wij moeten eens een keer af van het in een vergadering spreken en besluiten over onderwerp 1 waarover een investeringsbeslissing moet worden genomen en in de vergadering daarna over een ander onderwerp, want dan wordt er apart over gesproken. Ik heb het niet over de inhoud, want de inhoud kan gescheiden van elkaar worden besproken, maar ik heb het wel over

de besluitvorming, zodat we gegeven de beperkte financiële middelen tot prioritering kunnen komen.

De **voorzitter**: Een vervolgvraag van de heer Maassen, kort graag.

De heer **Maassen** (SP): Ik snap de logica van het voorstel wel. Mijn vraag is of een klaarliggend voorstel dan moet worden opgeschoven omdat het andere voorstel nog niet klaar is. En hoelang bent u dan bereid om het op te schuiven?

De **voorzitter**: De heer De Graaf, een kort antwoord graag.

De heer **De Jager** (PvdA): Ik meen dat de planning vooralsnog is dat het ene onderwerp in november op de agenda staat en dat in december het andere onderwerp op de agenda staat. Als dat allebei op hetzelfde moment kan plaatsvinden, scheelt het dus een maand.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Een klein beetje in aanvulling op de vraag van de heer Maassen. De heer De Graaf kwam weer terug op het integrale accommodatiebeleid. We weten dat hij daar een groot voorstander van is. Ik hoorde hem zeggen dat dat een stille dood gestorven is. Ik meen mij toch te herinneren dat we hier in een vergadering uitgebreid over gesproken hebben, rapporten doorgesproken hebben en een bewuste keuze gemaakt hebben om op een gegeven moment bepaalde aspecten alvast vooruit te kunnen helpen en andere niet. Ligt dat aan mij of was de heer De Graaf niet aanwezig bij die vergadering?

De heer **De Jager** (PvdA): Voor zover ik mij herinner, ben ik de afgelopen drie jaar één keer niet geweest. Dat was een commissievergadering en dat was niet waar u op doelt. Ik was daarbij. Ik betreurt het besluit dat toen genomen is. Het klopt inderdaad dat erover gesproken is, maar in het hele proces dat zich daar achterlangs verder weer tot ontwikkeling heeft gebracht, hebben we telkenmale gezien dat er weer iets naar achteren is geschoven, bijvoorbeeld ook wat het centrum en het Koninklijke Marinecomplex betreft. Wat dat betreft ben ik het eens met de VVD, die dat volgens mij naar voren heeft gebracht. Ook dat is helemaal naar achteren geschoven. Dat is ook weer een onderdeel van het aanbrengen van meer samenhang in besluitvorming over investeringsbeslissingen over wat wij voor ons dorp kunnen betekenen.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Dan wil ik toch constateren dat de heer De Graaf eigenlijk gewoon weer terug wil naar die vorige vergadering. Ik denk dat het rondlopen in cirkeltjes niet gaat helpen bij het vooruit helpen van die grote uitdagingen die de heer De Graaf hier ziet of bij het herstel van het vertrouwen van de bevolking.

De **voorzitter**: Wil de heer De Graaf daar nog kort op reageren?

De heer **De Jager** (PvdA): Dit is een mogelijke conclusie van iemand die het niet met mij eens is.

Mevrouw **Persoon** (Voorschoten Lokaal Sterk): Voorzitter. De Kaderbrief 2021. Om maar met de deur in huis te vallen: iedereen heeft kunnen constateren dat Voorschoten Lokaal Sterk over deze Kaderbrief geen vragen heeft gesteld. Wij zien er gewoon het nut niet meer van in. Het maakt niet uit wat je vraagt; de antwoorden zijn vaak kwalitatief uitermate teleurstellend. Ik wil als voorbeeld het trucje van de restwaarde geven. VLS is altijd tegen deze boekhoudtruc geweest en tjonge jonge, wat is er over dit punt veel gevraagd en gediscussieerd. Achteraf bleek het inderdaad niet eens te mogen, met de conclusie: je hebt er niets aan. Dus wij dachten: dat gaan wij dit jaar niet doen. Zonde van onze tijd! Het valt natuurlijk ook op dat wij zelf geen amendementen en moties indienen. Ook hier bedachten wij: zonde van de tijd, want van elke tien moties of amendementen die ingediend worden door de oppositie, gaan hooguit de twee minst belangrijke door.

Maar nu even over de inhoud. Wij hebben de afgelopen maanden twee wethouders horen zeggen dat Voorschoten in control is. Wij hebben ook al eerder signaleerd dat in de afgelopen tien jaar de begroting nooit realistisch was. Iedere keer werd bij het opstellen van de begroting gesteld dat het allemaal maar krap-aan is. Ieder jaar werd de begroting tot diep in het najaar bijgesteld. En ieder jaar bleek er gemiddeld € 1,5 miljoen overschot te zijn. Voor de duidelijkheid: dat overschot wordt in april vastgesteld, terwijl er vier maanden eerder, aan het eind van het betreffende jaar, geen benul was van een overschot.

In de jaarrekening 2020 schrijft u ook: "Het verwachte resultaat op basis van de Najaarsnota 2020 bedroeg € 398.000 nadelig. Het gerealiseerde resultaat over 2020 (voor bestemming) bedraagt ruim € 1,7 miljoen voordelig." Hoe verklaart u nu dat bij de jongste jaarrekening 2020 weer € 0,5 miljoen aan niet gerealiseerde projecten doorgeschoven werd naar 2021? Ik garandeer u dat u niet in staat bent om de doorgeschoven projecten uit 2020 en de nieuwe projecten uit 2021 allemaal uit te voeren. Dus volgend jaar komt er bij de jaarrekening weer een "oeps-moment": "Goh, wat vreemd, we houden weer geld over. Laten we dat maar doorschuiven naar volgend jaar."

Nu komt dit college met operatie Arendsoog. Dat betekent: een scherpziend oog hebben. Ik associeer dit ook met mijn jeugd. Mijn broers hadden de hele serie van schrijver P. Nowee op de boekenplank staan. Maar goed, vanaf nu gaat er beter gekeken worden naar de begroting. Beter laat dan nooit. Maar kom op, dit is toch gewoon je huidige taak al, college? En moet dat € 180.000 structureel aan extra ambtenaren kosten? Wat dat betreft laat Voorschoten Lokaal Sterk nu even Witte Veder aan het woord: geen nieuwe projecten zolang de oude niet af zijn. Dat scheelt een heleboel geld, dat besteed kan worden aan lastenverlaging, subsidieverhoging en aflossen van schulden.

Dan over projecten waar achteraf geld bij moet. Neem wat er nu speelt, de budgetoverschrijding van de Leidseweg Noord. In februari wordt hiernaar gevraagd. Er wordt geantwoord dat er geen overschrijding komt. Achteraf blijkt dat de aannemer een week eerder heeft gemeld dat dit 6 ton meer gaat kosten. Dit is niet transparant. Er wordt te vaak meer budget gevraagd voor projecten. Wat ook opvalt is dat er te vaak meer budget gevraagd wordt voor personele kosten. Vorige week meldde de wethouder nog dat er 6 ton weggehaald wordt uit de jeugdzorg om 3,5 ton te investeren in ambtenaren voor extra personele kosten. Geld van de zorg naar ambtenaren, en dan maar blijven roepen: wij zijn in control. De kosten van het bestuurlijk apparaat zijn al het hoogst en toch nog per project om extra geld vragen.

Nu komen wij bij het allerbelangrijkste punt dat Voorschoten Lokaal Sterk wil aansnijden: worden wij als raadsleden maar ook vooral de inwoners nog wel serieus genomen? Dan hebben we het natuurlijk over de plannen bij de Jan Wagtendonkstraat. Wij willen natuurlijk ook sociale huisbouw maar wel op een transparante en open manier. Waarom gaat dit achter de rug van de buurtbewoners en de raadsleden om? Dit geeft alweer een ongelukkige informatievoorziening, wat de gemoederen hoog doet oplaaien. College, leer eens goed en respectvol te communiceren. Verbind je met de inwoners en sla ze niet van je af!

Nog een leuk puntje, de lokale heffingen. Ons mooie dorp behoort tot een van de hoogste als het gaat om de gemeentebelasting. Tja, je moet natuurlijk in iets de beste, dus de hoogste zijn. Altijd is de inwoner de klos. Elk jaar worden de lokale belastingen ten minste geïndexeerd. Maar wat doet u voor de clubs die afhankelijk zijn van een bijdrage van de gemeente? Wij stellen voor dat de kleine subsidies, met name voor de sport, de cultuur en de scouting, ook geïndexeerd worden. Dat gaat niet om groot geld, maar is wel een goed gebaar dat u de inwoners serieus neemt en hun initiatieven waardeert. Het geld klotst toch over de plinten en brandt in de handen. Zo werd afgelopen maandag de rotonde voor het raadhuis geasfalteerd en als de aanpassingen doorgaan om een veiligere situatie te krijgen, wordt dezelfde rotonde over zes maanden misschien weer geasfalteerd. Vorig jaar ging mijn pleidooi over bezuinigen door het uitstellen van projecten die nog niet echt nodig zijn, zeker als ze op de ene of andere manier in de toekomst weer aan bod komen.

Wat ook opvalt, is dat er elk jaar veel geld bijgelegd moet worden voor het inzamelen van afval. Kan er niet naar gemeenten gekeken worden waar de afvalinzameling wel goed gaat, gemeenten waar ze succesvol zijn geweest met lagere afvalkosten en minder kilo's afval per inwoner hebben?

Over het burgerinitiatief voor een MFA in de Kruispuntkerk heb ik al eerder gezegd: als het waar is dat dit burgerinitiatief meer MFA voor minder geld oplevert, moet je niet gewoon doordenderen onder het motto: "Dit hebben we nu eenmaal besloten. We voeren alleen maar uit wat de gemeenteraad wil. Dit zijn rijdende treinen en gepasseerde stations." Nee, goed bestuur is ook erkennen dat er nieuwe inzichten kunnen komen en dat het beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald is. Geef dit initiatief de kans en de ruimte om zichzelf te bewijzen. En laat ego's het belang van Voorschoten niet in de weg staan.

De gemeenteraad stelt kaders. Kort samengevat geef ik u hierbij de kaders vanuit Voorschoten Lokaal Sterk. Omarm initiatieven vanuit de bevolking. Beschouw ze als een cadeautje en doe ze

niet af als lastige hinderposten. Parkeer de plannen voor het MFA en geef het initiatief vanuit de burgerij een faire kans. Betrek inwoners op tijd bij belangrijke ontwikkelingen en vertel het eerlijke verhaal. Begroot geen projecten die u niet gaat realiseren. Daar heeft u Arendsoog niet voor nodig: zolang u projecten uit voorafgaande jaren doorschuift, moeten er geen nieuwe projecten starten. Als u lokale heffingen aanpast aan de inflatie, doe dat dan ook voor de lokale subsidies, met name voor verenigingen en clubs op het gebied van sport, cultuur en scouting. Maak een sluitende begroting, ook voor het jaar 2023. Woningbouw: voldoende voor onze jongeren en 600 woningen concreet uitvoerbaar gepland in een Uitvoeringsagenda met daarin Starrenburg III, Beresteijn, Segaar en Intratuin, maar met daarbij een tijdstip van start bouw.

De **voorzitter**: Mevrouw Persoon, uw tijd is voorbij. Bent u bijna klaar?

Mevrouw **Persoon** (Voorschoten Lokaal Sterk): Wij hebben veel respect voor hoe dit opgepakt wordt. Het kader van Voorschoten Lokaal Sterk is om het standaardambtenarenapparaat in lijn te brengen met het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten. Alleen als dat bereikt is, staan wij achter de werkwijze om per project fte-capaciteit in te zetten.

Ik wil afsluiten met de opmerking dat ik het jammer vind dat dit verhaal niet positiever kon zijn. Op dit moment vinden wij het echt niet goed gaan in Voorschoten. Zeker de communicatie naar de inwoners is belabberd en wij hopen dat dit echt beter gaat in de toekomst.

De heer **Maassen** (SP): Ik heb er even over getwijfeld, maar ik ga de vraag toch stellen. Ik hoor mevrouw Persoon in één zin pleiten voor fatsoen en goede communicatie over het project Jan Wagtendonkstraat. Is mevrouw Persoon ook bereid om hier namens de hele fractie van Voorschoten Lokaal Sterk toe te zeggen dat onfatsoenlijke posts op Facebook over dit onderwerp niet meer zullen worden geliket, gedeeld en aangemoedigd?

Mevrouw **Persoon** (Voorschoten Lokaal Sterk): Ik zou niet weten waar u het over heeft.

De **voorzitter**: Ik constateer dat we de algemene beschouwingen kunnen afsluiten.

2.1 Schorsing intern beraad fracties en college

De **voorzitter**: In de schorsing kunt u allen intern beraad houden. De schorsing zal een halfuur duren. Nog een laatste belangrijkste mededeling: de camera blijft draaien in deze raadzaal. Ik wil u daarom allen verzoeken om alle gesprekken elders in het gebouw of buiten - want het is heerlijk weer - te hebben, dus niet hier in deze raadzaal. En denk aan de anderhalve meter.

De vergadering wordt enige tijd geschorst.

3. VOORTZETTING BEHANDELING KADERBRIEF

3.1 Inhoudelijke beraadslaging Kaderbrief 2022 - eerste termijn raad

De **voorzitter**: In dit gedeelte krijgen de fracties de gelegenheid om op elkaar te reageren. Na de volgende schorsing komt het college aan bod. We gaan hetzelfde rijtje af als zojuist.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Voorzitter. Ik begin met de moties die niet door ons zijn ondertekend. In de motie over Berbice staat "recht doen aan donkere tijden". Ik denk dat het een goed initiatief is om dit mee te nemen.

De **voorzitter**: Meneer Zoetemelk, zou u ook de nummers van de moties kunnen noemen? Dat geldt ook voor anderen. Dan kunnen we makkelijker meekijken op het schema. Kan dat?

De heer **Zoetemelk** (CDA): Ja, ik pak ze er even bij.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Het is motie 199, de motie Slavernijgeschiedenis in Voorschoten, over Berbice. We willen de reactie van het college hierop afwachten om te horen of hierover met Berbice contact is geweest. Wij hebben zelf ontdekt dat het verhaal op veel plekken terugkomt. Onder andere op kastelen.nl hebben we het verhaal teruggezien en het komt ook terug in het boek over

Berbice. Het is ook opmerkelijk dat de eerste opstand is begonnen op die plantage. Op zich is er dus een mooi verhaal over te vertellen, ook omdat daar de eerste opstand heeft plaatsgevonden. Deze kwestie heeft dus een aantal kanten, maar om dit nu vanuit de raad aan de kaak te stellen bij Berbice zelf, bij de stichting ... Het lijkt mij goed om de reactie van het college af te wachten, te horen wat in het verleden al is gedaan en of inderdaad stappen ondernomen kunnen worden.

De heer **Maassen** (SP): Ik ben blij met de reactie van de heer Zoetemelk, maar ik zou iets willen corrigeren. Het beeld dat wij willen oproepen, is niet dat er iets aan de kaak gesteld moet worden, maar meer dat er een suggestie gedaan moet worden. Het gaat er dus niet om dat de gemeenteraad het college oproept om de stichting voor de historische buitenplaatsen op het matje te roepen en te vertellen dat dit moet. Nee, helemaal niet. Het gaat om het doen van de suggestie om ook dit deel van de geschiedenis mee te nemen, bijvoorbeeld ook op de website, waar het gewoon niet terug te vinden is.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Bedankt, meneer Maassen. Dat is een goede omschrijving van het gevoel dat ik hierbij heb. Wat ons betreft kan het in ieder geval besproken worden, maar we zullen deze motie niet steunen, omdat het vanuit deze raad naar ons gevoel iets te ver gaat om ons daarmee te bemoeien.

Dan de motie van de SP over de referendumverordening. De SP heeft kortgeleden nog gezegd dat we besluiten van de raad niet ter discussie moeten stellen als die genomen zijn, bijvoorbeeld op het punt van de MFA. In de praktijk blijkt dat referenda niet altijd goed uitpakken en dat zij meer zorgen en discussie opleveren dan waarvoor zij bedoeld waren, inspraak van de burgers. Ik heb in mijn verhaal verteld dat het in feite een automatisme moet zijn om de burger bij zaken te betrekken. Ik gebruik altijd de formule $e = a \times k$ ofwel effectiviteit = acceptatie x kwaliteit. Als je de burger aan de voorkant betreft bij plannen die ter discussie staan, kun je daar inderdaad de nodige voortgang mee krijgen. Ik zit dus meer daarop dan dat we een referendum moeten organiseren of daarvoor een verordening moeten opnemen.

Dat was het wat de moties betreft. Ik zal nu reageren op de inbreng van iedereen. De VVD noemde de stap van beleid naar realisatie een hele belangrijke stap. Ik denk dat dat voor ons eigenlijk ook wel geldt. We blijven in de raad vaak te lang hangen in beleidsvorming. De nieuwe organisatie zal eigenlijk meer gericht moeten zijn op de realisatie van zaken; dus er tempo in brengen, niet twee stappen achteruit en één stap vooruit maar twee stappen vooruit en één stap achteruit. Want we zien toch wel vaak dat we blijven hangen. Ik voel de MFA al aankomen, maar daar zijn we drie jaar mee bezig en niet vijftien jaar, want het besluit over het Cultureel Centrum is genomen in 2017 en niet vijftien jaar geleden. Ook wat dat betreft zijn we het dus met de VVD eens: laten we beleid veel meer omzetten in realisatiekracht, want die hebben we op dit moment nodig.

De ONS-fractie had het over de financiële verhouding tussen overheid, provincie en gemeenten. Dat is op dit moment inderdaad een groot probleem. Als je ziet hoe die verhoudingen liggen en wat er bijvoorbeeld op provinciaal gebied uitgegeven kan worden ... Daar wordt toch wel veel geld uitgegeven aan zaken die op zich leuk zijn en nieuw te ontdekken zijn, zoals innovatie en noem maar op, terwijl de gemeenten maar moeten nadenken hoe ze de zaken rond kunnen krijgen. Dat is dus een belangrijk punt dat naar voren is gebracht door ONS.

Ook het afval is even aan de orde gekomen. Ik had het oorspronkelijk in mijn verhaal staan. Ik heb begrepen dat het volgende week op de agenda staat, maar wat de CDA-fractie betreft moeten we niet gaan naar het straffen voor het aanleveren van afval, maar meer naar het belonen. Wij zien daarin bijvoorbeeld ook een rol weggelegd voor de wijkambassadeur, dus meer voorlichting, meer faciliteren en daardoor inderdaad proberen de afvalstroom te verlagen.

GroenLinks had het ook even over de verhouding tussen de rijksoverheid, de provincie en gemeenten en ook over de meicirculaire en andere zaken. Ik heb de vorige keer al gezegd dat er ook nog een incidenteel bedrag aankomt van € 1,6 miljoen in 2022. Het college heeft op dit moment dus eigenlijk veel geluk met de financiële situatie. We kunnen er als gemeente mee verder. Maar nogmaals, het is incidenteel en we moeten maar hopen dat de extra bijdrage van de overheid ook in de toekomst blijft plaatsvinden.

De heer Maassen noemde de woningbouw, de prioriteiten, de nieuwe ambtelijke organisatie, het leveren van kwaliteit in het sociaal domein. Ik denk dat niemand daartegen kan zijn. We zijn op dit

moment bezig met een enorme inhaalslag op het gebied van woningbouw. Maar nogmaals, we moeten van beleid naar realisatie. Ook daar is de realisatiekracht dus ontzettend van belang. Misschien kan wethouder Cramwinckel nog iets zeggen over de situatie rond de bouwactiviteiten aan de Leidseweg Noord bij Intratuin, waarover een brief is binnengekomen. Misschien is het goed om even toe te lichten hoe dat precies in elkaar zit, zodat we daar geen vertraging oplopen.

Het jeugdbeleid is genoemd. Dat is op dit moment ontzettend belangrijk. Ik heb in mijn verhaal gezegd dat juist in het sociaal domein de persoonlijke aandacht belangrijk is. Daar wees de heer Maassen ook op. Zorg ervoor dat je vooral informatie haalt bij de mensen die het betreft. Dus zorg voor dat directe contact vanuit de gemeente. Ik denk dat je daarmee al voor een heleboel zaken waarvan de mensen het gevoel hebben dat ze niet goed lopen, dat gevoel weghaalt.

In de richting van D66 wil ik zeggen dat zelfstandigheid in ieder geval onderdeel uitmaakt van het coalitieakkoord. Dat is heel belangrijk. Dat onderschrijft u ook, want u zit in de coalitie. Ik heb ook gezegd dat de vorm die je als gemeente en als bestuurlijk orgaan kiest en inderdaad ook hoe je in de regio zit, altijd in het belang van de burger moeten zijn. Het zal dus altijd in het voordeel van de burger moeten zijn. Wat dat betreft zie ik het in ieder geval anders: met het oog op het dicht bij de burger ontwikkelen van beleid ben ik veel meer voor zelfstandigheid, omdat je dan veel dichter bij de burger blijft. Het is ook gevaarlijk om de zelfstandigheid ter discussie te stellen, want er hoeft maar één gemeente in de regio te wankelen en het is gebeurd met de regio. Dan ga je een discussie openen waar heel graag op ingesprongen wordt door bestuurders in andere lagen. Ik raad dus af om die discussie te openen. Aan de andere kant is het ook gevaarlijk om een buitenwijk van Leiden te worden, bijvoorbeeld op het punt van de woningbouw. Ik wil het niet vergelijken met de Parijse buitenwijken, maar het punt is gewoon dat er wel flink in jouw gemeente wordt gebouwd als je de zeggenschap verandert. Door inwoners van Voorschoten wordt ook gewaarschuwd voor het parkeerbeleid: straks krijgen we ook in heel Voorschoten bepaald parkeren. Je kan beter over je eigen gemeente gaan en daarmee de grenzen aangeven.

De heer **Andringa** (D66): Ik kan in heel veel dingen met de heer Zoetemelk meegaan. Ook ik vind het belangrijk om het openbaar bestuur dicht bij mensen te organiseren. Dat deel ik dus helemaal, maar het gaat me om de verwoording die de heer Zoetemelk hier de hele tijd gebruikt. Hij beschrijft alles wat hij gevaarlijk vindt: het is gevaarlijk voor woningbouw en voor verkeer. Angst is een slechte raadgever. Precies door de angst die de heer Zoetemelk nu onder woorden brengt, zijn we ooit in die WODV gegaan. Wij waren bang voor Leiden en Wassenaar was bang voor Den Haag. Omdat we allemaal zo bang waren en alleen maar bezig waren met waar we bang voor waren, kozen we voor de WODV, waarvan we nu moeten constateren dat niemand in Voorschoten daar beter van is geworden. Heel veel dossiers die we op de inhoud naar een hoger niveau hadden willen trekken, zijn stil blijven staan omdat we juist door de nu door de heer Zoetemelk benoemde sentimenten uit angst keuzes hebben gemaakt op het punt van structuur die ten koste zijn gegaan van het inhoudelijke beleid van onze gemeente. Ik ben het helemaal met u eens dat de zelfstandigheid van Voorschoten helemaal niet ter discussie staat. Dat vind ik nu ook niet aan de orde. Wij kiezen voor een eigen zelfstandige organisatie. Dat is ook de reden waarom we die reorganisatie aan het doorvoeren zijn, maar dat maakt zelfstandigheid niet een doel op zich. Het maakt de inhoudelijke lijn en dingen willen bereiken het doel op zich. Ik weiger mee te gaan in die paniekzaaierij of die angstreteriek in de zin van: het is gevaarlijk, want ze bouwen ons dorp vol; ze doen niks voor onze wegen en ze zijn er niet voor onze inwoners. Die angstreteriek, de hele tijd dat "gevaarlijk", is precies de reden waarom we van die keuzes maken waar we nu op terug moeten komen.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Dan mag ik de heer Andringa verrassen: wij hebben toen tegen de samenvoeging van de ambtelijke organisatie met Wassenaar gestemd. Daar waren we heel erg tegen. Ik zie mijn voorganger als fractievoorzitter nog de paraplu van de gemeenten Wassenaar en Voorschoten op dat moment breken. Hij was hier heel erg boos over, want wij willen geen vlucht vooruit. Wij zijn immers niet angstig voor samenwerking. We willen juist samenwerken, maar bij samenwerken is het wel belangrijk dat je dat vanuit een zelfstandige positie doet, vanuit een positie van autonomie, want dan heb je iets te vertellen. En nogmaals, we kunnen een hele mooie bijdrage leveren aan de regio. Dat is geen angst, maar een kans.

De heer **Andringa** (D66): Ik weet dat uw partij daar destijds tegen heeft gestemd. Daarom zou ik u op het hart willen drukken om niet van die woorden als "het is gevaarlijk voor Voorschoten" en "het is gevaarlijk voor woningbouw" te gebruiken. Ik denk dat u vijf keer in twee zinnen het woord

"gevaarlijk" in de mond nam. Dat is precies de retoriek die we moeten voorkomen. We moeten inderdaad naar dit dossier kijken vanuit de trots op wat we kunnen bereiken voor onze inwoners en niet vanuit de angst die de hele tijd gevoed wordt in de zin van: het is gevaarlijk wat ze daar willen doen. Dat is mijn punt naar u.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Ik zei dat niet vanuit mezelf. Ik zei al dat ik dit signaal vanuit de inwoners van Voorschoten krijg: zij zijn bang dat er straks in heel Voorschoten betaald parkeren is. Dat is niet de angst die ik uitspreek, maar de angst die de inwoners uitspreken. Dat zijn mensen die echt wel weten waar het om gaat. Nogmaals, het punt is dat ik niet uitga van angst, maar van kansen. Als je een sterkere partner in de regio wil zijn, moet je ook sterk kunnen zijn in het besturen van je eigen dorp. Er valt dus wat te doen. We hebben een nieuwe ambtelijke organisatie nodig die aan de voorkant meedenkt in de regio, maar ook in de gemeente zelf. Dat is dus een uitdaging voor ons. Nogmaals, ik heb daar vertrouwen in. Ik heb vertrouwen in de opbouw van de nieuwe organisatie, omdat die erop gericht is om beleid dicht bij de burger te brengen, de inspraak te verbeteren en daarmee onze positie in de regio te versterken.

De Partij van de Arbeid had het over het herwinnen van het vertrouwen van burgers. Daar staan we helemaal achter. Ik denk dat dat op dit moment aan de gang is. Je ziet aan alle kanten negatieve berichten verschijnen op social media. Het gevaar is dat je daarop gaat reageren. Ik denk dat je dat vooral niet moet doen. Ik wil het geen "spel" noemen, maar het is in ieder geval een ontwikkeling die je binnen de gemeenschap ziet plaatsvinden over wat we hier aan tafel doen. Het is ontzettend belangrijk dat we dat vertrouwen in ieder geval op orde houden. Als we dat moeten terugwinnen, moeten we dat heel snel terugwinnen, maar dat heeft alles te maken met hoe wij hier zitten en hoe de ambtelijke organisatie straks gaat functioneren, want straks vinden het eerste contact en het opbouwen van beleid vanuit die ambtelijke organisatie plaats. Daarnaast moeten we met een goed stuk voorlichting de burger erbij betrekken. Dat is de laatste tijd fout gegaan. Ik hoorde iemand ook zeggen: als je de mensen erbij betreft, worden de zaken ook beter gedragen. Ik noemde zojuist al de formule $e = a \times k$. Als de acceptatie nul is, is je realisatiekracht ook nul. Dat is dus ook een belangrijk punt van de Partij van de Arbeid dat ik heel sterk ondersteun: laten we dat vertrouwen vooral herwinnen en daar in ieder geval een aandachtspunt van maken.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Voorzitter. Ik heb een aantal vragen ter verduidelijking. Ik begin bij motie 193. Ik zou de indieners graag willen vragen op welke taken bespaard zou moeten worden, want in de motie wordt feitelijk gesuggereerd dat het college besparingen moet vinden op andere taken. Welke prioriteiten moeten er gesteld worden? We kunnen het college toch niet zomaar het bos insturen met: ga eens efficiënter werken? Dat is mijn eerste vraag aan de indieners; volgens mij is het CDA de eerste indiener.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Het punt is gewoon dat het altijd verstandig is om te kijken naar de taken die je uitvoert. Ik zei net dat we van beleid naar realisatie moeten; dat heeft u zelf ook genoemd. Op zich is het dus niet slecht om de organisatie even door te lichten om te zien waar eventueel verbeteringen kunnen plaatsvinden, want als je een fte op een plek kunt missen, zou je die inderdaad op een andere plek kunnen invullen. Daar is het voor bedoeld. Wij vragen ook wat het vergroten van de ambtelijke organisatie de burger oplevert, want dat moet ook duidelijk zijn. Aan de ene kant vraagt u dus terecht wat we moeten laten liggen. Aan de andere kant kunt u het college ook vragen: wat gaat u dan doen met die extra capaciteit in de organisatie? Ik denk dat dat verhelderende vragen zijn.

De **voorzitter**: Meneer De Graaf, op hetzelfde punt?

De heer **De Graaf** (PvdA): Ik hoop het wel. Ik hoop dat ik me niet vergis over welke motie we het nu hebben, want er zijn er zoveel. Omdat wij een van de indieners zijn, hoewel het CDA het initiatief tot de motie heeft genomen, wil ik nog even het volgende zeggen ter adstructie van het een en ander. Volgens mij gaat dit over een meerjarenperspectief met nogal flink verschillende bedragen; ik kijk ook even naar de heer Van Oostrum. Ik zeg dit puur uit mijn hoofd: die bedragen variëren van € 300.000 in 2022 tot € 500.000 in 2023 en dan weer een stuk lager in 2024. Er zijn dus grote verschillen tussen de jaren en het is veel meer dan 1%, zoals het eerder was. Dan komt gewoon de vraag op wat dan precies de extra workload is die ten grondslag ligt aan dat verzoek om extra geld. Dat gaat niet om een paar uurtjes of zo, maar om de vraag wat in de kern de taken

zijn die dan moeten worden uitgevoerd en waarom er het ene jaar 3 ton bij moet en het andere jaar 5 ton. Dat leidt gewoon tot vragen. Vandaar dit verzoek.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Dat is heel anders dan zoals ik de motie had geïnterpreteerd. Ik ben dus heel benieuwd hoe het college hierop reageert.

Ik heb een vraag over motie 198 aan GroenLinks. Er wordt verzocht om de toegankelijkheid te verankeren in het woningbouwbeleid. Ik ben eigenlijk benieuwd hoe GroenLinks dit voor zich ziet, want er is natuurlijk al toegankelijkheid geregeld in het Bouwbesluit. We zijn dus heel benieuwd wat de extra wens is die door deze motie wordt aangekaart en of we niet het gevaar lopen om weer additionele kosten te genereren voor de projectontwikkelaars en dus vertraging te veroorzaken door extra eisen te stellen.

De **voorzitter**: Meneer Deuzeman, wilt u hierop reageren?

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Zal ik dat straks meenemen in mijn eerste termijn?

De **voorzitter**: Prima, uitstekend.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Ik heb een verduidelijkende vraag voor D66. Ik heb de heer Andringa horen spreken over de vraag of we zelfstandig moeten zijn of moeten fuseren. Ik heb net gehoord dat we dat zeker niet moeten laten hangen van angsten. Ik heb hem ook horen zeggen dat we er als gemeente moeten zijn, niet alleen voor inwoners die in Voorschoten geboren zijn en Voorschoten een heel warm hart toedragen, maar ook voor de inwoners die wat minder connectie met de gemeente hebben. In mijn hoofd werden deze twee items gekoppeld. Is dat de intentie van de heer Andringa of moet ik dat anders zien?

De heer **Andringa** (D66): Er zit een koppeling in. Of laat ik het zo zeggen: ik heb het gevoel dat we in onze raadzaal weleens heel erg bezig zijn met discussies die heel belangrijk zijn in een hele kleine bubbel van mensen die heel dicht op de raadzaal zitten, vaak in de raadzaal zijn en zich bij alle onderwerpen ook met alle maatschappelijke discussies bemoeien. Er is in ons dorp een heel grote groep inwoners die daar veel minder mee bezig zijn en die zich gewoon bezighouden met de vraag hoe hun voorzieningen zijn geregeld en die daarbij ook niet per se naar de gemeentegrenzen van Voorschoten kijken, maar naar school gaan in Leiden, gaan winkelen in Leidschendam en niet zo bezig zijn met deze thematiek. Dat was het punt dat ik wilde maken over de vraag voor welke inwoners we er zijn. Ik vind dus dat we deze discussie inderdaad moeten zien vanuit een breder perspectief. Er wonen in Voorschoten bijvoorbeeld ontzettend veel mensen die hier gewoon zijn komen wonen omdat het fijn is om tussen Leiden en Den Haag te wonen, waar zij werken, en die helemaal niet zo bezig zijn met die lokale identiteit. Ik heb het idee dat we daar binnen onze raadzaal soms wel heel veel gewicht op leggen.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Dank u voor de toelichting. Ik schrik daar in enige mate van, want wat wij hier in de raad doen, is niet alleen het oude Voorschoten behouden. We zijn een dorp midden in de Randstad. Juist die sfeer is volgens mij essentieel. Daarnaast horen goede voorzieningen daar natuurlijk bij. Volgens mij zijn we ook met z'n allen heel hard bezig om die te realiseren, maar de sfeer van een dorp in de Randstad, zoals Voorschoten is, is echt beduidend anders dan de sfeer van een wijk zoals bijvoorbeeld de Stevenshof in Leiden.

De heer **Andringa** (D66): Dat ben ik uiteraard volmondig met u eens. Dat is ook zo. Nogmaals, ik pleit niet voor een herindeling. Far from it, maar er is niet gezegd dat een gemeente met meerdere kernen automatisch niet een dorps karakter kan hebben. Er zijn in Nederland een heleboel gemeenten waar meerdere kernen in één gemeente vallen en waar die kernen soms het karakter hebben van een dorp en soms van een stad. Ik ben het volkomen met u eens dat de reden waarom ook die nieuwkomers in ons dorp wonen, vaak is dat ze in het mooie dorp Voorschoten willen wonen en niet in een buitenwijk van een grote stad. Daarop kunnen we elkaar helemaal vinden.

De heer **Zoetemelk** (CDA): In aanvulling op mevrouw Van Meenen: de Stevenshof is eigenlijk een heel mooi voorbeeld. Mijn hele schoonfamilie is daar geboren, op de Rijndijk. Dat was Voorschoten. Je ziet dat dat gewoon een hele andere omgeving is geworden. Het dorpse karakter met lintbebouwing is gewoon een volledige stadswijk geworden, met de problemen die daarbij horen. De grote vraag is of dat gevaar er is. Die angst leeft wel bij onze inwoners. Nogmaals, als mensen

in Voorschoten komen wonen, gaan ze ook heel snel van Voorschoten houden en zijn ze ook heel snel Voorschotenaren.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Tot slot wil ik nog opmerken dat ik in alle beschouwingen toch ook veel raakvlakken gehoord. We maken ons zorgen over veel dezelfde dingen, zoals de financiële onzekerheid voor onze gemeente en de vergoeding vanuit landelijk voor de kosten die we moeten maken voor het uitvoeren van landelijk beleid. Naar mijn mening biedt dit een goed uitgangspunt om met elkaar verder aan de slag te gaan.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Voorzitter. Ik ga eerst kort in op wat is ingebracht door de verschillende fracties. Daarna zal ik in algemene zin wat meer onderbouwing geven voor moties en amendementen die wij mede hebben ondertekend. Vervolgens wijd ik nog een paar woorden aan de resterende moties en amendementen. Het CDA was als eerste aan het woord. Wij herkennen zeker heel veel waarheid in wat het CDA gezegd heeft: wat is er structureel mis, wat is de nieuwe lijn en waar komt nieuwe capaciteit vandaan? Dat is waar. Het CDA komt altijd met een presentje. U heeft nu een geweldige glazen bol ontvangen. Het nadeel van glazen bollen is dat zij heel veel facetten hebben. Je kunt er dus op oneindig veel manieren naar kijken en er komen op oneindig veel manieren stralen terug naar de omgeving. Dat kan aardig tijdrovend worden. Helaas zien wij er een grote knikker in. We willen het college oproepen nu juist niet met de knikkers te gaan strooien, want dat is het laatste wat we moeten doen. Dus misschien toch maar in die kast.

Wat de VVD betreft: ja, mevrouw Van Meenen, misschien kunnen we elkaar toch op veel punten een hand geven, want wat u net memoreerde, is waar. Ook wij focussen op uitvoering: doe minder en doe dat beter, wees terughoudend in nieuwe plannen, voer uit wat al besloten is en dat hele kleine beetje wat in planning is, maar trap op de rem en kom met meer duidelijkheid. Dat is waar.

GroenLinks: u heeft een zwaar jaar achter de rug. Als je vaak naar ADO gaat, is het leven niet makkelijk. Maar de Feyenoorders hebben het wat dat betreft ook niet al te best gehad. Draagvlak versus besluiteloosheid is een belangrijk punt dat u noemde. Dat is inderdaad een van de allermoeilijkste stukken in de politiek. Je zal iets moeten doen. Als je vooruit wil, moet je besluiten nemen en dan maar met wat minder draagvlak. Dat is waar. Een valse start, verbeteren, zeker ook de door u genoemde participatie: daarbij knaagt bij onze fractie, meneer Deuzeman, dat we nog een dik halfjaar te gaan hebben met dit college. Het is dus wel een beetje mosterd na de maaltijd. Maar als het inzicht er is, kan dat alleen maar aangemoedigd worden.

Wat de SP betreft: slavenhandel is natuurlijk iets waar we vanuit de huidige samenleving heel voorzichtig mee om moeten gaan. Het moet blijven leven en we moeten ons blijven realiseren wat er gebeurd is en dat dat iets is om met een enorme afstand en respect aan te denken en ermee om te gaan. Ons probleem is dat je, als je in Nederland, met name in de grote steden, gaat tellen hoeveel gemeentelijke monumenten of rijksmonumenten op de ene of andere manier met die periode te maken hebben, hoeveel families vermogen hebben gegenereerd dat daar ook mee te maken heeft en hoeveel schilderijen daar links of rechts ook mee te maken hebben, aan al die entiteiten stickers blijft uitdelen. Als het gaat om het in gedachte houden van dingen, is dat goed; daar kunnen we het mee eens zijn. Op het punt van het referendum zijn we terughoudend. We zien nog niet helemaal de noodzaak om dat er nu ineens in te fietsen.

Namens D66 zei de heer Andringa dat er grote stappen zijn gemaakt. Daarover kun je van mening verschillen. Wat de zelfstandigheid van Voorschoten betreft vind ik dat u zich een beetje in mist hult. Maar goed.

Heel veel zaken in het betoog van de heer De Graaf van de PvdA spreken ons zeer aan. Dat is niet voor het eerst. Hij begon zijn betoog met: "Wat staat ons te wachten?" Dat is een van de grote vragen. We zullen een stukje daarvan volgende week gaan vernemen wanneer we hopelijk weer in deze raadzaal bij elkaar zitten.

Tot slot Voorschoten Lokaal Sterk, ook een lokale partij. Mevrouw Persoon, ik wil u echt aangeven dat je, als je in de politiek actief wil zijn en iets wil bereiken, zeker vanuit de oppositie, onmogelijk over een Kaderbrief kunt zeggen dat je maar niet met moties en amendementen komt omdat dat toch tot niks leidt. Daar kan wel een beetje meer. Ik vind ook dat de kiezers in Voorschoten meer mogen verwachten, maar wellicht denkt u daar anders over.

Mevrouw **Persoon** (Voorschoten Lokaal Sterk): Dat was voor ons toch de verstandigste keuze die we dit jaar gemaakt hebben.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Dat maakt het extra tragisch.

Nu een aantal woorden waarmee ik wil betogen waarom wij met een aantal moties en amendementen meegaan en die medeondertekend hebben. Er wordt een enorme verhoging van de kosten voor maatschappelijke ontwikkeling begroot, zoals de heer De Graaf terecht zei. Wij kunnen niet traceren wat daarmee wordt verbeterd en wat de reden is van die grote verschillen tussen de bedragen per jaar, zelfs van 3 ton tot 7 ton. Als de capaciteit van een afdeling niet in balans is met de vraag, begrijpen we dat daar iets aan gedaan moet worden, maar waarom komt het college daar nu pas mee, nadat allerlei onwenselijke effecten binnen die afdeling zijn ontstaan? Dat staat in de Kaderbrief te lezen: verzuim, verloop, weinig betrokkenheid, professionaliteitsproblemen. Als er wordt gestuurd, laat je dat toch niet zover komen? We hebben de motie van het CDA waarin het college wordt verzocht om bij de begroting voor 2022 nader op de onderbouwing van deze kosten in te gaan, graag mede-ingediend.

We maken ons zorgen over het door heel veel fracties al genoemde feit dat er nog zoveel op ons afkomt wat veel geld gaat kosten. We zijn echt geen doemdenkers, maar zien we met elkaar wat er de komende jaren nog in de begrotingen opgenomen moet gaan worden? Deze Kaderbrief is zo beknopt dat die nu heel veel kosten buiten beeld houdt. Ik ga er toch een paar noemen. Er zitten in dit lijstje een paar dingen die vanavond niet genoemd zijn en het is niet uitputtend. Het gaat dus alleen om de hoeveelheid, niet om de inhoud. Nieuwbouw scholen, openhouden zwembad, het IWKP, onderhoud en vervanging van wegen en bruggen - hoe later je bouwt, hoe duurder het wordt - nieuwe huisvesting voor de nieuwe ambtelijke organisatie, het verlagen van de hoeveelheid restafval, de energietransitie, de invoering van de Omgevingswet, de ontwikkeling van de kosten in het sociaal domein die maar doorgaan, de uittredingskosten die behoren bij de waarschijnlijke overgang van het sociaal domein van de Haagse regio naar de Leidse regio - die overgang kan best goed geld gaan kosten - de Wet inburgering, de huisvesting van statushouders, uiteraard de nieuwe MFA, sportfaciliteiten, subsidies voor sport en - die noemen we ook maar even - cultuur, huisvesting cultuur en extra bodemtaken. En dan zijn er ook nog de kosten van het eindelijk weghalen van de borden "Verboden te fietsen" in de Schoolstraat; ik kon dit niet laten. Maar dan een hele majeure: voor het jaar 2023 wordt voor het volgende college nog een enorme uitdaging verwacht. Hoe krijgen we daar die begroting sluitend? Daarom steunen wij motie 194 van het CDA om te komen met tienjarige prognose van de vervangingsinvestering.

De heer **Maassen** (SP): Ik heb het niet bijgehouden, maar als ik voor elke keer dat de heer Van der Elst hier als een voldongen feit neerzet dat de hele bevolking van Voorschoten tegen het fietsverbod in de Schoolstraat is, een biertje had gekregen, was ik nu dronken geweest. En ik kan het hebben! Als de heer Van der Elst onomstotelijk zou willen aantonen dat de bevolking van Voorschoten inderdaad tegen dat fietsverbod is, gaat hij vast instemmen met het instellen van een referendumverordening om dat aan te kunnen tonen. Toch?

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Ik zie de aanleiding niet. Ik wens u een heleboel biertjes toe. Dat is van een heel andere orde, maar er zijn dik 1.200 handtekeningen ingediend. Die liggen nu in een laatje te verstoffen. Ik heb hier vorig jaar en ook het jaar daarvoor al het nodige over gezegd. Er gebeurt gewoon helemaal niks, meneer Maassen. Dat stoort me.

De heer **Maassen** (SP): Bij dat laatste kan ik me aansluiten: er moet inderdaad iets mee gebeuren. 1.200 is voor handtekeningen veel, maar het is bepaald geen meerderheid van de 25.000 inwoners van Voorschoten. Een referendum zou dus een goed instrument zijn om te laten zien of hier draagvlak voor is of niet.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Er zou een evaluatie komen en die is er maar niet.

Motie 201 van de PvdA hebben we ook graag mede-ingediend. Daarin wordt verzocht om de gelijktijdige beoordeling van bouwplannen voor de MFA en de huisvesting van de gemeentelijke organisatie. Het is toch niet zo moeilijk om te zien dat het weleens zo zou kunnen zijn dat een deel van de ambtelijke organisatie ondergebracht wordt in een nieuw te bouwen MFA op de locatie Kruispuntkerk? Dus integreer dat maar.

Amendement 124 van de PvdA gaat over het feit dat we toch met de nodige onzekerheden te maken hebben en dat maar moet blijken hoe het begrotingsvoorstel er straks uitziet, want er moet nog heel veel komen.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik zou de heer Van der Elst willen vragen of het voorstel om de ambtelijke organisatie onder te brengen in een nieuw te bouwen MFA bij de Kruispuntkerk niet uitgebreid is besproken en technisch beoordeeld en of daar niet uit is gekomen dat dat te duur en te complex werd.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Het antwoord is nee, want nu staat op de agenda wat er toen niet stond, namelijk de sloop van de Kruispuntkerk. Dat is een compleet ander perspectief.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik mag hieruit opmaken dat de heer Van der Elst een oplossing bedacht heeft die juridisch nog complexer is dan wat er lag en dat we daar dan opnieuw naar moeten kijken. Nou, daarvan nemen we akte.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Ik wil de heer Deuzeman zeggen dat als je dingen graag wil, er altijd wel een weg is. Ik zeg dus niet zo gauw dat dingen niet kunnen. Je moet niet zo gauw opgeven.

Tot slot motie 197 van het CDA, waarin duidelijkheid wordt gevraagd over het niet onbelangrijke onderwerp Fortgensschool en al die scholen die daarna ook nog moeten. Waar staan ze in de Kadernota? Voor zover ze erin staan, staan ze onder de motorkap, niet onder mutaties. Maar we weten nu al dat die € 1,5 miljoen niet genoeg is. Tot zover wat ik graag wilde vertellen over de onderbouwing van moties en amendementen.

Heel kort nog een paar overige moties waarover ik iets wil zeggen. Tegen de motie van het CDA over een sportprijs kan je geen nee zeggen. Wij vinden cultuur ook erg belangrijk. Iedereen die zich inzet en dingen presteert, mag best geprezen worden.

Motie 198 is ingediend door GroenLinks. Er is toch nog goed nieuws, meneer Deuzeman, want we vinden dat je daar geen nee tegen kunt zeggen. Heel veel is natuurlijk al voorzien, maar er zijn inderdaad publieke voorzieningen waarbij niet bij wet geregeld is dat rolstoelgebruikers erbij moeten kunnen. Daar is dus nog wel iets te halen; dat klopt.

Over de slavernijgeschiedenis en het referendum heb ik al iets gezegd.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Voorzitter. Ik ga eerst in op de bijdragen van de andere fracties. Ik zal dat een beetje groeperen. We hoorden een aantal fracties - het CDA, zeker ook nu in de eerste termijn, en bijvoorbeeld ook de VVD - zeggen dat we nu moeten inzetten op de uitvoering van de plannen die er liggen. Dat kwam ook terug in ons betoog en wij zijn het daar van harte mee eens. We hoorden enkele partijen hun zorg uitspreken over het draagvlak bij de bevolking. Wij wilden aangeven dat die twee niet los van elkaar te zien zijn. Een gemeente die continu blijft talmen en zaken niet uitgevoerd krijgt, is een gemeente waarin bewoners op een gegeven moment geen vertrouwen meer hebben. Wij denken dus dat het aanbrengen van die focus ontzettend belangrijk is. Maar daar staat tegenover dat wij op dit moment al bezig zijn met een opsplitsing van de WODV. Dat was een majeur punt. Daar is tijdens deze collegeperiode uiteindelijk voor gekozen. Wij denken dat dat dé grote slag is om nu eindelijk te komen tot een slagvaardigere organisatie. We zijn daar heel blij mee, maar we denken dus ook dat we dat wel de tijd moeten geven. De heer Van der Elst had het namens ONS Voorschoten over "een potje eeuwigdurend patience" - dat vond ik een hele mooie metafoor - maar ook over een bodemloze put bij de Leidseweg Noord. Ik denk dat dat te kort door de bocht is. Wij lopen op dit moment aan tegen praktische problemen in de uitvoering. Wij weten waar de grondslag ligt. We weten dat dingen te lang duren en dat er dingen zijn afgevallen. De Jan Wagtendonkstraat is bijvoorbeeld al voorbijgekomen. Daar is inderdaad een grote faux pas gemaakt bij het betrekken van de bevolking. Ik denk dat wij dat raadsbreed herkennen. De vraag is dan hoe we daarmee omgaan. Ik denk toch ook dat wij op dat moment niet alleen kunnen wijzen naar het college of de coalitie. Er is ook voor ons als raadsleden een rol om op dat moment met de bevolking in gesprek te gaan en uit te leggen wat er wel of niet besloten is. Als GroenLinks nemen wij die taak serieus. Wanneer mensen naar ons toe komen met verhalen en zorgen die zij hebben, is het niet alleen ...

De heer **De Graaf** (PvdA): U heeft er volstrekt gelijk in dat in de casus van de Jan Wagtendonkstraat met de mensen in gesprek moet worden getreden. Dat hebben wij ook gedaan. Het is alleen een beetje moeilijk om dat gesprek te voeren als die mensen kennis hebben genomen van de documenten die zij in het kader van het Wob-verzoek hebben ontvangen. Dan heb je als raadslid toch de neiging om enig begrip te tonen voor de boosheid van betrokkenen. Daarmee is het dus niet weggedaan door te zeggen: oké, we moeten in gesprek treden. Nee, er is een probleem dat ten grondslag ligt aan die boosheid. Dat is niet een unieke situatie. Dat is een situatie die zich vaker voordoet. Daarover zullen we binnenkort een keer een serieus gesprek met elkaar moeten hebben.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Dat de situatie daar geen schoonheidsprijs verdient, gaf ik net al aan en ik ben het eens met de heer De Graaf. Je kunt op een gegeven moment alleen maar sympathie hebben voor mensen die daar boos zijn. Tegelijkertijd is er ook de rol van ons als volksvertegenwoordigers. Het gaat vanuit het volk richting college, maar het gaat ook de andere kant op. Wij hebben een betere informatiepositie. Wij zitten in een positie waarin wij vragen kunnen stellen. Dat is ook een rol die wij op moeten pakken richting de bevolking. Soms moeten we daarin proberen bij te sturen om mensen de correcte informatie te geven. We zijn het ermee eens dat er minder mis moet gaan op deze gebieden. We hopen allemaal dat het straks met de nieuwe organisatie, die dichterbij Voorschoten staat en gevoeliger is voor de zaken die in Voorschoten spelen, gemakkelijker zal gaan.

Tegelijkertijd zit hieraan ook een aspect waarvan ik denk dat we daar nooit helemaal aan kunnen ontkomen. Ik hoor bijvoorbeeld de Partij van de Arbeid zeggen: wat komt er allemaal op ons af? Aan de ene kant is dat beangstigend, maar aan de andere kant is dat natuurlijk ook gewoon een fact of life in Nederland. Er komt ook gewoon van hogerhand heel veel op ons af, bijvoorbeeld de Omgevingswet, die ik hier nog niet heb horen noemen. Dat zijn allerlei zaken waar wij inderdaad iets mee zullen moeten. Wat dan niet kan, is allerlei besluiten uitstellen totdat we overal zekerheid over hebben. Want ik kan u zeggen dat een aantal van deze zaken over een jaar wellicht duidelijker zijn geworden, maar dat er dan weer nieuwe zaken bij zijn gekomen waar we dan ook weer geen zicht op hebben. Ik noem bijvoorbeeld de huisvesting van de gemeentelijke organisatie.

De heer **De Graaf** (PvdA): Ik val de heer Andringa bij: het woord "beangstigend" vind ik in deze situatie volstrekt verkeerd. Het heeft niks met "beangstigend" te maken. Het heeft te maken met een zorgvuldig beleid dat je op een gegeven moment in een Kaderbrief verwacht of mag verwachten. Je mag verwachten dat de uitdagingen waar wij voor staan qua investeringsbeslissingen daarin op een rijtje staan en dat ook wordt aangegeven: goh, het zijn er best veel; wat moeten we daaraan doen, hoe en wanneer gaan we dat probleem oppakken? Zo wordt vermeden dat op een gegeven moment geïsoleerde beslissingen worden genomen die niet leiden tot de effecten die we allemaal willen, namelijk een financieel gezond Voorschoten en voorzieningen die betaalbaar zijn. Dat heeft dus niks met "beangstigend" te maken.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik denk dat die complete lijst net al door de heer Van der Elst genoemd is. Ik zou de heer De Graaf dus verwijzen naar de heer Van der Elst voor die informatie. Ik denk dat wat in deze Kadernota staat, vooral de voorbereiding is die wij hebben ...

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Ik wil voorkomen dat ik geframed word in iets waar ik niet in pas. Ik heb dat niet genoemd in het kader van "beangstigend".

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Nee, dat wilde ik ook niet insinueren. Ik wilde alleen insinueren dat de uitdagingen waar wij als raad voor staan, in principe duidelijk zijn. Deze Kadernota gaat over de besluiten die wij op dit moment kunnen nemen. Dat betekent inderdaad dat daar andere besluiten achteraan komen die wij op dit moment nog niet kunnen nemen. Ik denk dat de huisvesting van de gemeentelijke organisatie daar een belangrijke bij is. Ja, het klopt dat je dat zou kunnen koppelen aan de multifunctionele accommodatie. Sterker nog, dat was oorspronkelijk een voorstel waar onder andere GroenLinks mee gekomen is. We hebben daarnaar gekeken en we hebben besloten dat het te complex was om dat nu te doen en dat de consequentie daarvan zou zijn dat er geen besluit zou komen. Dat leek ons en de meerderheid van de raad op dat moment een te groot probleem en we zijn doorgegaan met een beperktere definitie om te kijken of we iets kleinere wel zouden kunnen realiseren. Kennelijk is een deel van de raad daar weer op teruggekomen, maar wij zouden er nog steeds voor willen pleiten om nu op een gegeven moment ook door te zetten. We hebben naar de bevolking gecommuniceerd. Er zijn partijen heel actief

bezig geweest met de plannen die er nu liggen. We zouden nu eindelijk ook eens boter bij de vis willen geven en kunnen leveren aan de mensen die zich zo ingezet hebben voor deze plannen; niet alleen maar drie jaar, want deze mensen zijn hier al heel lang mee bezig. Het plan dat wij nu bespreken, komt al van veel langer geleden. Het wordt tijd dat deze mensen op een gegeven moment ook horen dat het plan doorgaat of niet en niet dat we nog steeds niet weten wat we gaan doen en dat we afwachten totdat er meer duidelijkheid is.

De heer **De Graaf** (PvdA): De heer Deuzeman zegt dat een deel van de raad erop terug is gekomen, maar dat is niet waar. Zoals u zich kunt herinneren, is in december een besluit genomen over de ontwikkeling van de locatie Wijngaardenlaan. Een aantal fracties vond op dat moment dat er ook ruimte moest zijn voor het onderzoeken van een tweede alternatief, zonder dat er sprake zou zijn van tijdverlies. Daar hebben een aantal fracties ook een motie voor ingediend. Die motie heeft het niet gehaald. Oké, dat is een fact of life, maar dan kunt u niet zeggen dat die fracties ergens op terug zijn gekomen.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik heb het niet over de keuze voor de Wijngaardenlaan. Ik heb het over de keuze om de gemeentelijke huisvesting buiten het besluit over de MFA te houden. Daar lag een heel duidelijk besluit over.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Wij zijn natuurlijk niet voor een MFA op de locatie Wijngaardenlaan. Er waren nog opties open om op de locatie Kruispuntkerk mogelijk te denken aan een deel van de ambtelijke organisatie; dat was niet uitgesloten. Maar nu we het toch over voortgang en duidelijkheid creëren hebben, zou de heer Deuzeman dan misschien antwoord kunnen geven op de volgende vraag? We hadden toch in december afgesproken dat er nu, vandaag, een uitgewerkt voorstel en besluit zou voorliggen over die MFA. Waar is dat dan?

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik denk dat de heer Van der Elst dat heel goed weet, want dat hebben we besproken in de commissie Burger en Bestuur. Er ligt een uitgewerkt voorstel, waarvan de financiën op dat moment nog aanleiding gaven om het besluit uit te stellen. Zoals de heer Van den Dool in de commissie al aangaf, wordt het uiteindelijke financiële besluit waar deze aspecten nu aan ontbreken, pas genomen bij de begroting. Ik heb de heer Van der Elst daar in het verleden meerdere malen op horen hameren.

Ik wil D66 nog bijvallen. Er werd gezegd dat de structuur van wat we doen, geen doel op zich is. Ik denk inderdaad dat het belangrijk is dat we in het oog houden dat we het hier vooral hebben over voorzieningen voor Voorschoten. Ik snap ook de insteek van het CDA. We zitten hier op de inhoudelijke lijn. We zijn begonnen met Voorschoten als basis, de gemeente Voorschoten. Dat is ook waar wij nu met de ontvlechting van de gemeentelijke organisatie duidelijk op inzetten: een sterk, kernachtig Voorschoten dat weet waar het aan begint. Ik denk dat het belangrijk is dat wij van daaruit via een inhoudelijke lijn vanuit kracht kunnen gaan opereren in de regio. Dan hoeven wij echt niet bang te zijn voor een selffulfilling prophecy waarbij we op de ene of andere manier toch opgeslokt worden. Een Voorschoten dat functioneert, bruiert en met ideeën komt, is een aanwinst voor de regio. Er zal geen provincie zijn die dat zal willen samenvoegen met welke regio dan ook. Dan moeten we er alleen voor zorgen dat wij dat ook produceren. Ik denk dat we daar nu met z'n allen voor staan.

Richting de SP zou ik nog willen zeggen dat de prioriteiten ons uit het hart zijn gegrepen, evenals de visie op voorzieningen. Het moet inderdaad niet zo zijn dat de gemeente de laatste achtervang is, het allerlaatste minimum, waarbij het wel heel treurig met je gesteld is als je daarop terugvalt. Nee, de gemeente is er om zaken voor ons allemaal te regelen zodat we daar allemaal beter van worden. Ook het betoog over de jeugdzorg is me uit het hart gegrepen. Natuurlijk is het moeilijk. Maatwerk is waar we allemaal naar streven. Het kost ook ontzettend veel tijd en niet iedereen kan gelijk terecht, maar ik denk dat het wel heel belangrijk is dat we die menselijke maat hier in de gaten houden.

Laat ik ook nog even ingaan op moties die wij zelf ingediend hebben. Mevrouw Van Meenen vroeg al eerder naar de toegankelijkheid van wooncomplexen. De gemeente Voorschoten moet, net als alle andere gemeenten in Nederland, ervoor zorgen dat openbare voorzieningen, openbare gebouwen en ook appartementencomplexen toegankelijk zijn voor de mensen die ze nodig hebben. Dat gaat ten koste van onze Wmo-voorzieningen. Dat is natuurlijk terecht. Iedereen heeft daar recht op. Een fatsoenlijke samenleving regelt dat gewoon. Natuurlijk geldt dit ook voor oudere

gebouwen, maar voor nieuwe gebouwen was de aanneming eigenlijk altijd dat dit geen probleem meer zou moeten zijn in gebouwen die in 2021 of later opgeleverd worden en dat dit daarin is meegenomen. Het Bouwbesluit is daar eigenlijk ook een klein beetje op ingericht. Er wordt wel iets over gezegd, maar het is eigenlijk net wat te summier. Dan ontstaat er een rare situatie, want er is een perverse prikkel gekomen. Een ontwikkelaar die een appartementencomplex neerzet, weet dat hij een klein beetje zou kunnen besparen als er bijvoorbeeld geen automatische deuropener geïnstalleerd wordt. Wellicht is dat prima; wellicht is er niemand die dat nodig heeft. Maar het zou natuurlijk kunnen dat een appartement aangeschaft wordt door iemand die bijvoorbeeld een rollator nodig heeft. Een projectontwikkelaar weet op dit moment dat hij dan nergens op aangesproken kan worden, want hij heeft het Bouwbesluit gevolgd. Uiteindelijk staat de gemeente daarvoor dan aan de lat. Het is natuurlijk maar een kleine groep projectontwikkelaars die dit zullen willen doen. De meeste zullen gewoon puur uit fatsoen al meenemen dat je dit ook breder op kunt zetten.

Mevrouw **Persoon** (Voorschoten Lokaal Sterk): Daar hadden wij toch de VAC voor, die het vertrouwen in het college heeft opgezegd? Of zie ik dat verkeerd?

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): De juridische status van de VAC rondom het Bouwbesluit is mij niet helemaal duidelijk. De VAC is inderdaad wel een van de organisaties die adviseerden over toegankelijk. Dat klopt. Ze is nu opgenomen in een andere organisatie.

De heer **De Graaf** (PvdA): Hoever reikt deze motie? Bij collectieve woonvoorzieningen gaat het over elk appartement. Gaat het dan alleen om de entree van het complex of duidt u op het totaal van het complex, inclusief de toegang tot de verschillende appartementen in het complex? Het lijkt mij toch wel belangrijk om te weten waar het precies om gaat.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Dat is exact de reden waarom wij hier geen hele specifieke juridische formulering voor hebben opgeschreven. Dat moet je natuurlijk goed uitzoeken. Het gaat in eerste instantie niet om individuele voorzieningen, want die moeten ook op maat gemaakt worden. Daarvoor is de gemeente uiteindelijk verantwoordelijk. Het gaat bijvoorbeeld wel om een gezamenlijke toegang. Het gaat vooral om kleinere zaken, zoals een deuropener. Als het meegenomen wordt bij de constructie van zo'n gebouw, is dat een kleine moeite. Dan zet je er een iets andere deur in. Dat kost misschien een paar duizend euro. Als achteraf de gemeente daarvoor aan de lat staat, moet er een deur uit gehaald worden, moet er werk gepland worden en moet er een nieuwe deur in gezet worden. De enige reden waarom een projectontwikkelaar dit niet mee zou nemen, is dat het er eigenlijk niet toe doet, omdat het linksom of rechtsom wel geregeld zou nemen. Dat is een beetje een perverse prikkel. Die zouden we graag uit het systeem halen. Het mooie daarvan is: als je zo'n prikkel weghaalt en zegt "projectontwikkelaar, zorg ervoor dat het kan en mochten er problemen zijn, dan kunnen we het daarover hebben", dan sta je als gemeente juridisch sterk. Waarschijnlijk is het dan achteraf nooit meer nodig, omdat het dan gewoon direct meegenomen wordt. Dat lijkt ons een fatsoenlijke manier.

Mevrouw **Persoon** (Voorschoten Lokaal Sterk): Ik wil even meegeven dat die toegankelijkheidstak er echt mee is gestopt. Andere organisaties die eraan verbonden waren, zijn samengegaan, maar de toegankelijkheidstak is echt gestopt omdat die een beetje gebrouilleerd was met dit college.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Die situatie is inderdaad spijtig, maar ik denk niet dat die hier heel erg ter zake doet. De motie, die mede wordt ingediend door D66, de SP en het CDA, luidt:

"Motie 198.

De raad van de gemeente Voorschoten, in vergadering bijeen d.d. 8 juli 2021, gehoord de beraadslaging,

constaterende dat:

- a. inwoners van Voorschoten in situaties komen waarbij zij niet zonder hulp toegang kunnen krijgen tot hun woning in een wooncomplex;*
- b. het algemeen toegankelijk maken van collectieve voorzieningen een gevolg is van de verplichtingen die het VN-verdrag Handicap aan Nederland oplegt;*

- c. *de kosten voor het achteraf toegankelijk maken van wooncomplexen nu meestal volledig ten laste komen van de Wmo-middelen van de gemeente Voorschoten;*

overwegende dat:

- d. *toegang tot een wooncomplex, en zeker tot iemands eigen woning, een recht is dat iedereen in Voorschoten heeft, en hoort bij een fatsoenlijke leefomgeving;*
e. *er daarom ook voor ouderen en/of mensen met een beperking geen belemmeringen mogen zijn om toegang te krijgen tot hun woning, ook als betrokkenen gebruikmaken van een rollator of rolstoel;*
f. *toegankelijkheid van dergelijke wooncomplexen door de projectontwikkelaar bij de bouw op een kostenefficiënte en effectieve manier meegenomen kan worden;*

verzoekt het college om in het woningbouwbeleid te verankeren dat de toegankelijkheid van collectieve woonvoorzieningen bij nieuwbouw gewaarborgd wordt,

en gaat over tot de orde van de dag."

Laat ik nog even ingaan op de motie over slavernijgeschiedenis. Huize Berbice is natuurlijk ook voor GroenLinks een juweel van Voorschoten. Dat moet het ook blijven. Eigenlijk zouden we willen zeggen dat het juist onder die naam zo moet blijven. Dit huis is vernoemd naar een plantage vanuit een gevoel van trots en betrokkenheid van Voorschoten in een grotere wereld. Dat snap ik in die tijd heel goed. Vandaag de dag zouden we dat nooit meer doen. Juist dat is interessant. We willen die historische context niet kwijtraken in Voorschoten. Dit is onderdeel van de Voorschotense geschiedenis. Wij denken dat het heel goed is als dat ook breder verspreid is in Voorschoten, juist omdat het zo publiek neergezet is. Wij denken dat het belangrijk is dat ook Voorschotenaren zich bewust zijn van de rol die Voorschoten in die complexe geschiedenis gespeeld heeft. Juist die nare kanten, zoals de heer Maassen al aangaf, zijn van belang om de diepte te zien in je eigen achtergrond en te begrijpen wat anderen bezighoudt.

Laat ik, ook gezien de tijd, eerst de reactie van het college afwachten op de andere moties en amendementen.

De heer **Maassen** (SP): Voorzitter. Een belangrijk thema in dit debat is het vertrouwen van de inwoners in de gemeente, de overheid en de ambtelijke organisatie. De SP is altijd tegenstander geweest van de ambtelijke fusie, ook voordat we in het college ... Sorry, daar hebben we nooit in gezeten; de wens en de vader van de gedachte en zo ... Ook voordat we in de gemeenteraad zaten en het besluit genomen werd, hebben wij actie gevoerd tegen de ambtelijke fusie, omdat wij ons zorgen maakten over het verdwijnen van voorzieningen uit het dorp en het verdwijnen van betrokkenheid bij het dorp bij het maken van besluiten. Ik moet zeggen dat dat helaas wel een beetje uit is gekomen in de periode waarin we in de WODV zaten. Wij zijn daarom vanaf het begin samen met GroenLinks erg kritisch op die WODV geweest en hebben er ook als eerste voor gepleit om eruit te stappen. Wat dat betreft is de ontvlechting een uitvoering van een voorstel dat de SP een aantal keren heeft gedaan en dat niet per se in de raad werd aangenomen, maar het is toch gebeurd.

Vanuit diezelfde achtergrond is de SP ook geen voorstander van gemeentelijke fusies, herindelingen en dat soort zaken. Dat is niet alleen in Voorschoten zo; dat is in den brede zo, omdat wij graag zien dat mensen invloed hebben op hun directe leefomgeving. Die invloed wordt een stuk lastiger op het moment dat je in een heringedeelde gemeente woont waar het bestuur ver van de inwoners af staat. Dat is voor ons een belangrijke reden om te pleiten voor een zelfstandig Voorschoten. We doen dat trouwens ook in andere gemeenten, waar we ook voor zelfstandige dorpen en steden pleiten. We zien ook dat de herindelingsgolf van de jaren negentig en in de eerste jaren vanaf 2000 een beetje tot stilstand is gekomen, omdat we toch ook wel zien dat er mensen zijn die wat dat betreft tot inkeer zijn gekomen. We hebben alleen niet het vertrouwen dat elke bestuurder het daarmee eens is. Waarom worden nu in Zuid-Holland veel minder gemeentelijke herindelingen uitgevoerd dan tien jaar geleden? Een belangrijke reden daarvoor is dat er in Zuid-Holland nu een commissaris van de Koning zit die daar niet zo'n uitgesproken voorstander van is, terwijl zijn voorganger, de heer Franssen, dat wel was. Helaas zit ook de huidige commissaris van de Koning niet eeuwig op zijn post. Het is maar de vraag wie zijn opvolger wordt en wat diens motivatie is. Daarom is het belangrijk dat ook de gemeente Voorschoten

duidelijk stelt: we willen in de nabije en in de verre toekomst een zelfstandige gemeente zijn en blijven.

Als je je burgers goede voorzieningen wil bieden en je inwoners serieus wil nemen bij het nemen van besluiten, moet je ook niet bang zijn voor hun mening. Daarom pleit de SP voor het invoeren van een referendumverordening, want het kan in een discussie over herindeling juist heel belangrijk zijn om je burgers te vragen wat ze daarvan vinden. Het kan ook in andere discussies heel belangrijk zijn, bijvoorbeeld over een fietsverbod, een multifunctionele culturele accommodatie en noem al die hete hangijzers maar op die op dit moment spelen in de lokale politiek. Je moet bij het opstellen van zo'n verordening echter wel duidelijk zijn over waarvoor je zo'n instrument wil gebruiken en in welke omstandigheden je dat niet wil doen. Het CDA verwijt mij bij monde van de heer Zoetemelk in zijn eerste termijn dat de SP in een discussie over de multifunctionele accommodatie had gezegd "besluit is besluit" en nu ineens pleit voor een referendum en dat dat niet met elkaar te rijmen valt. Dat is niet het geval. Waar het om gaat en wat heel belangrijk is in deze discussie, is dat je zuiver houdt wanneer je een bepaald instrument wel of niet in kan zetten. Stel dat je pleit voor een correctief referendum - dat heb ik overigens helemaal niet geschreven - dan is het natuurlijk wel de functie van een referendum dat je een besluit kan corrigeren. Maar je kan ook alleen een adviserend referendum opnemen. Dan kun je in je verordening opnemen of het gaat om het terugdraaien van besluiten of dat je dat juist niet wil en dat het alleen mag gaan over dingen die niet net besloten zijn door de gemeenteraad. Daar kun je in je verordening duidelijkheid over geven. Bij de multifunctionele accommodatie ging het er juist om dat het instrument van een burgerinitiatief werd gebruikt voor een situatie die in onze verordening voor burgerinitiatieven nadrukkelijk wordt uitgesloten, namelijk een onderwerp waarover de gemeenteraad in het afgelopen jaar al een besluit had genomen. Het burgerinitiatief is juist bedoeld voor onderwerpen waarvan mensen in de samenleving zeggen: daar zou de gemeenteraad het nou eens over moeten hebben! Het is niet bedoeld voor dingen waarover we al een besluit hebben genomen. Daarvoor zou je juist een referendum kunnen gebruiken. Ik neem aan dat alle partijen die zich hier hardmaken voor meer luisteren naar de inwoners van Voorschoten en die vinden dat initiatieven vanuit de samenleving serieus moeten worden genomen, niet bang zijn voor het oordeel van die inwoners en dat zij vinden dat het referendum een goed toetsinstrument is in aanvulling op alle andere instrumenten die we hier in deze gemeenteraad hebben.

Ik heb een vraag over amendement 125. Ik denk dat ik die het beste aan ONS Voorschoten kan stellen. Amendement 125 gaat over de jeugdhulp en over hoe de besparingen op de jeugdhulp zijn opgenomen in de Kaderbrief. Mijn vraag is eigenlijk wat de onderliggende motivatie van het amendement is. Zetten de indieners van het amendement zich in voor kwaliteitsverbetering van de jeugdzorg of willen ze de ingeboekte bezuiniging zodanig in de Kaderbrief opnemen dat er kan worden afgedwongen dat die bezuiniging ook gehaald wordt?

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Ik ben blij dat de heer Maassen deze vraag stelt. Wat hier gebeurt, is dat het college probeert iets te doen aan de maar doordenderende explosie van kosten in het sociaal domein en nu specifiek in de jeugdzorg. Dat is volstrekt te begrijpen. Maar er wordt in het voorstel een investering ingeboekt en er moet een rendement qua verlaging van de kosten uit gehaald worden dat veel groter is dan de investering. Wij zeggen: verkoop nou niet alle huiden voordat er überhaupt één beer geschoten is. Het gaat veel te snel. Wees voorzichtiger. Doe die investering wel; doe wat je kan - al die maatregelen moet je zeker doen - maar wees niet te opportunistisch in het inboeken van de rendementen. Dat is wat we voorstellen.

De heer **Maassen** (SP): Mag ik het amendement dan interpreteren als een investering in kwaliteit zonder meteen grote financiële voordelen daarvan in de boeken te willen zetten?

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Zeker, want aan de investeringen willen we niks afdoen, absoluut.

De heer **Maassen** (SP): Dan wil ik het college graag vragen om te reageren op dit amendement, met deze motivatie erbij, en aan te geven of dit, wat het college betreft, inderdaad het resultaat is als dit amendement zou worden aangenomen.

De **voorzitter**: Het college zal in de eerste termijn uiteraard reageren op vragen en de ingediende moties en amendementen.

De heer **Andringa** (D66): Voorzitter. Ik ga gewoon de moties en de amendementen langslopen, want volgens mij komen daarbij ook alle onderwerpen van de algemene discussie voorbij. Ik ga ze dus gewoon één voor één langs. Ik begin met de amendementen. Ik deel volkomen met de indieners van amendement 124 dat de onzekerheden groot zijn en dat dat een vervelende situatie is. Dat is elk jaar zo en elk jaar wordt ook iets duidelijker hoe groot de onzekerheden zijn. Gelijktijdig is vandaag op mijn route naar huis de voordeur van De Paauw zowel mijn vertrekpunt als mijn uitgangspunt uit dit gebouw. Daarmee wil ik zeggen dat het een betrekkelijk semantische discussie is om het woord aan te willen passen, omdat we allemaal weten wat er bedoeld wordt, namelijk dat het college de Kadernota in de hand moet nemen op het moment dat het de begroting opstelt. Omdat het een semantische discussie wordt, zullen wij als D66 dat amendement niet steunen.

De heer **De Graaf** (PvdA): "Semantiek" is een mooi woord. Zullen D66 en in het bijzonder de heer Andringa, gelet op de onzekerheid, in de politieke beschouwingen rond de begroting dan afzien van de redenering: "De heer De Graaf is het hier nu niet mee eens, terwijl we in de Kaderbrief toch hebben afgesproken dat we het zo zouden doen"?

De heer **Andringa** (D66): Ik heb de glazen bol van de heer Zoetemelk nog niet gekregen. Ik kan dus nog niet precies zeggen welke woorden ik straks ga kiezen. Als u het oneens bent met deze Kadernota, staat het u uiteraard volledig vrij om het ook straks nog oneens te zijn met wat in de Kadernota is besloten. Dat heeft u in de discussies over de MFA vandaag al meermaals aangegeven. Dat staat u dus uiteraard vrij. Als deze raad voor de Kadernota stemt en als straks een inhoudelijke discussie gevoerd gaat worden over het beleid in de Kadernota, die niet is ingegeven door financiële onzekerheden die anders zijn uitgekapt maar gewoon door andere inhoudelijke afwegingen, zal ik wellicht wel benadrukken dat we die inhoudelijke afwegingen bij de Kadernota reeds gemaakt hebben. Maar als tussen het verschijnen van de Kadernota en het verschijnen van de begroting nieuwe financiële inzichten tot andere afwegingen leiden, moeten we die natuurlijk meenemen; dat is elk jaar zo. Gelukkig zal het college die keuzes dan ook moeten maken. Als het college dat niet doet, kunnen wij dat als raad altijd nog doen. Daar wordt uiteindelijk het besluit genomen.

De heer **De Graaf** (PvdA): Dank voor uw uitvoerige reactie, waarmee u het bewijs levert dat het volstrekt geen semantische discussie is.

De heer **Andringa** (D66): Waarvan akte. Het is wat ons betreft pure semantiek. Maar goed, daar gaat het niet om.

Ik pak de amendementen 125 en 128 bij elkaar, want die twee amendementen beogen hetzelfde, namelijk de beoogde besparingen op het sociaal domein in de Kadernota in enige mate ongedaan maken. Ik ben het helemaal eens met wat de heer Maassen net zei over het belang van in ieder geval markeren dat de investeringen moeten zitten in kwaliteit. Gelijktijdig lijkt het ons onverstandig om nu middels deze twee amendementen de beoogde besparingen uit de Kadernota te schrijven. De reden daarvoor is dat het besparen op de steeds hoger wordende kosten in het sociaal domein een belangrijke opgave is die wij hebben als gemeente. Daarom zullen wij tegen deze twee amendementen stemmen, want uiteindelijk moeten we proberen die besparingen te realiseren. Ik denk ook dat het belangrijk is om daarbij aan te merken dat ook de rijksoverheid aangeeft dat de extra middelen die er nu voor het sociaal domein komen, niet gratis zijn. De rijksoverheid geeft aan dat ze van gemeenten verwacht dat ze proberen besparingen op het sociaal domein na te streven. Vanuit dat perspectief zullen wij ook tegen deze twee amendementen stemmen.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): De heer Andringa heeft er gelijk in dat er een vergelijkbaarheid te zien is in de amendementen 125 en 128, hoewel er onderliggend ook grote verschillen zijn. We gaan volgende week nog uitgebreid door over het Wmo-stuk, waar ook amendement 128 betrekking op heeft. Het is goed dat dat er nu ook op staat. Over amendement 125 wordt iets gezegd wat niet de strekking is; het staat er ook niet en het is onwaar. De heer Andringa neemt in de mond dat besparingen ongedaan gemaakt zouden worden, maar dat is niet waar. We hopen op zo veel mogelijk besparingen door deze investering, liefst meer. Maar we hebben net als bijna alle andere gemeenten in Nederland geen gelukkige hand bij begroten ten aanzien van het sociaal domein, in het bijzonder jeugdzorg, en bij in de jaarrekening of daarvóór

zien wat de werkelijkheid is. Dat valt altijd zwaar tegen. Het enige wat we hier betogen, is: reken jezelf niet rijk voordat je die besparing gerealiseerd hebt. Het is ook niet zo dat we alle besparingen willen wegboeken. Wij stellen voor om besparingen in te boeken ter hoogte van de investering, zodat je per saldo op nul uitkomt. Het is alleen iets voorzichtiger. Als je dat niet doet, zou je kunnen verwachten dat er enorme budgetten overblijven omdat er zoveel besparing bij jeugdzorg is gerealiseerd - wat nog niet waar is - die je vervolgens weer aan andere activiteiten zou kunnen knopen binnen het sociaal domein. Het gaat dus puur om voorzichtigheid in begroten en zeker niet om het ongedaan maken van besparingen. Dat is een heel ander onderwerp.

De heer **Andringa** (D66): Dank voor die verheldering. Er blijft overeind staan dat het amendement voorstelt om netto geen besparingen door te voeren op de jeugdhulp. Gezien de opgaven waar we voor staan, vinden we dat een onverstandige keuze. Dat laat die analyse onverlet.

Ik ga door naar de amendementen 126 en 127, die ik ook samen pak, vooral omdat ik benieuwd ben naar de reactie van het college daarop. In ons beeld - wellicht ziet het college dit anders - gaat het in beide gevallen om besluiten die we nog gaan nemen en zijn ze in dat opzicht op dit moment dus overbodig. We horen daar graag meer over van het college.

Ik ga naar de moties. Met betrekking tot motie 192 trok de heer Zoetemelk mij natuurlijk over de streep door de prijs "de Andringaprijs" te noemen. Dan ben ik natuurlijk meteen verkocht. Zonder gekheid: wij kunnen het voorstel op zich steunen, maar wel met de volgende kanttekening. Ik ken een aantal van die gemeentelijke sportgala's. Die hebben de neiging om elk jaar grootser, duurder en meeslepender te worden en meer personele inzet te vragen. Ik ben er een paar keer geweest in Den Haag. Nou, dat doet nauwelijks nog ander voor het Nationale Sportgala. De terughoudendheid zou ik daarbij dus op het hart willen drukken. Dat neemt niet weg dat ik dit een heel waardevol initiatief vind en dus ook voor de motie zal stemmen.

De heer **Zoetemelk** (CDA): In de jaren negentig hebben we het jarenlang georganiseerd. Ik was er vrijwel direct bij betrokken. Het kostte bijna niets, omdat er heel veel sponsors waren. We deden het in het toenmalige Mexx-gebouw, de oude Zilverfabriek, een prachtige locatie. Iedere keer waren er 300 mensen, maar het kostte bijna niets.

De heer **Andringa** (D66): Fantastisch! Als het op zo'n manier kan, is dat alleen maar mooi.

Motie 193 heeft ook wat ons betreft een beetje een vreemde verwoording. Er wordt gevraagd: kijk nou toch nog eens of de aanvullende inspanningen die geleverd moeten worden, gedekt kunnen worden vanuit de organisatie. De hele Kadernota schetst een beeld van welke zaken wel of niet gedekt kunnen worden vanuit de huidige organisatie. En dan is er een motie met als strekking: kijk nou eens of dit toch vanuit de huidige organisatie gedekt kan worden. De reden waarom het in de Kadernota staat, is dat het college die check heeft gedaan. "Operatie Arendsoog" noemt het college dat. Daarbij kwam het college tot de conclusie dat het niet kan. Daarmee lijkt het ons een beetje een vreemde keuze om dit toch weer voor te leggen. Dat neemt natuurlijk niet weg dat ik het sentiment volledig onderschrijf: ga niet investeren in aanvullende capaciteiten als in de praktijk blijkt dat dat niet nodig is. Maar blijkbaar heeft het college die inschatting al gemaakt.

Ook voor motie 194 roepen we graag de hulp van de glazen bol van het CDA in, want hoe verder de prognoses in de toekomst moeten reiken, hoe meer je in glazen bollen gaat zitten werken in plaats van in harde cijfers. Ik ben dus benieuwd hoe het college dat mooie object, dat inmiddels voor de burgemeester staat, in de uitvoering van deze motie wil gaan inzetten.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Ik vraag de heer Andringa of hij wel graag enig zicht wil hebben op dit soort investeringen en de gevolgen voor onze financiën.

De heer **Andringa** (D66): Uiteraard, absoluut. Als het college zegt dat dat inzicht op een betrekkelijk makkelijke en vooral betrouwbare manier verschaft kan worden, is dat natuurlijk positief. We hebben wel onze twijfels of het mogelijk zal zijn om dat zover in de toekomst op een effectieve manier te doen. Ik ben dus benieuwd naar het oordeel van het college.

Bij een aantal moties zie ik een trend naar het vergroten van grip. Dat is belangrijk, want we moeten als gemeente grip hebben op de investeringen die we doen in de uitgaven. Gelijktijdig moeten we ons niet verliezen in het besteden van zoveel tijd aan alles tot in detail op papier zetten

dat we niet meer aan de uitvoering toekomen; dat geldt dus ook voor motie 195. Bij een heel gedetailleerde kwalificatie en kwantificatie van specifieke punten van onderhoud op elke locatie kan het weleens zijn dat we uiteindelijk zoveel bezig zijn met het kwalificeren en kwantificeren van achterstallig onderhoud dat we aan werkelijk onderhoud niet meer toekomen. Dat zou toch zonde zijn.

De heer **Zoetemelk** (CDA): We hebben in 2016 en 2017 geleerd dat het ook heel veel tijd kost om je financiën en de overzichten daarvan weer op orde te krijgen als je die niet op orde hebt.

De heer **Andringa** (D66): Dat klopt. Dat onderkennen we ook volkomen. Ook hierbij geldt dus weer die vraag. Het is constant schipperen tussen moeilijke situaties. Vandaar dat we benieuwd zijn hoe het college hiernaar kijkt, maar het mag niet zo zijn dat we enorme ambtelijke capaciteit gaan inzetten om allemaal documenten te produceren waarvan we als gemeenteraad vervolgens zeggen: wat vervelend dat we niet zijn toegekomen aan de uitvoering van beleid. Dat is ook een beetje indachtig mijn algemene bijdrage eerder vandaag.

Motie 196 is evident. Dat lijkt ons een heel goed idee. Die motie gaat over het informeren over de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen.

Dan de motie over het belang van onderwijshuisvesting. Ik weet dat de heer Zoetemelk het woord voert, maar ik kijk daar automatisch de heer Van Oostrum een beetje op aan als de grote voorvechter van onderwijshuisvesting in deze raad. Hij weet ook dat hij ons heel vaak aan zijn zijde vindt bij dit soort onderwerpen. Het enige wat wij ons afvragen, is het volgende. Er ligt natuurlijk een planning voor het Integraal Huisvestingsplan van het college. Eigenlijk vraagt deze motie om een deel van dat proces naar voren te trekken, zodat we daar bij de begroting een besluit over kunnen nemen. Ik hoor graag van het college hoe haalbaar en realistisch dat is binnen het proces dat nu doorlopen wordt.

De twee moties die wij mede hebben ondertekend, zijn volgens mij al voldoende besproken. Daar zal ik dus niks over zeggen.

Dan motie 201 over de integrale benadering. Ik had mijn tekst over integrale benadering geschreven; ik noemde dat toen nog "de Voorschotense ziekte". Dat heb ik uiteindelijk uit mijn spreektekst gehaald, maar vrij kort daarna kwam deze motie binnen, die oproept tot een integrale benadering. Hierin zie je precies gebeuren waarvoor ik waarschuwde in mijn spreektekst, want als we nou weer opnieuw het dossier-MFA met allerlei andere dossiers gaan verknopen, wat we al zo vaak gedaan hebben, weten we zeker dat we hier over vijftien jaar nog over praten. Dan zal meneer Zoetemelk, die dan vast nog steeds raadslid is, nog steeds pretenderen dat we het er maar vier jaar over hebben, maar de realiteit is dat we al sinds jaar en dag over dit dossier praten. Dat werd afgelopen week ook bevestigd in de commissie B&B door onze oud-wethouder, die nota bene nu als een van de initiatiefnemers zelf zei dat het ook al over de MFA ging toen hij ermee bezig was als wethouder. Het is een langslappend dossier. Hoe vaker wij zaken met elkaar blijven verknopen, hoe langer dit soort dossiers blijven slepen. Wij zullen daar dus tegen stemmen.

De laatste motie vind ik de ingewikkeldste. Dat is de motie van de SP over het referendum. Ik zal heel eerlijk zijn: ik persoonlijk en mijn fractie hebben echt onze bedenkingen over de effectiviteit van het referendum als instrument binnen de lokale democratie. Enerzijds neemt een referendum het belangrijkste element van besluitvorming, namelijk het amendementsrecht - de mogelijkheid om een slecht plan beter te maken - weg, want het is een ja/nee-keuze. Een ja/nee-keuze betekent: als je niet 100% voor bent, ben je tegen. Daar hebben wij sterke bedenkingen bij. Anderzijds moet je in politieke besluitvorming allerlei belangen tegen elkaar afwegen en moet je dan tot een algemeen belang proberen te komen, dat niet per se gelijk staat aan 50% + 1. Wij hebben hier dus onze bedenkingen bij. Gelijktijdig realiseren we ons heel goed dat dit binnen onze eigen achterban heel anders zou kunnen liggen, want als partij zijn wij, zoals u allemaal weet, landelijk voorstander van referenda. Wij hebben in de afgelopen twee dagen, sinds deze motie binnenkwam, niet de kans gehad om daar een uitgebreide discussie in de partij over te voeren. Daarom zeggen wij: als de raad vandaag besluit om deze motie aan te nemen, gaan we die discussie nog uitgebreid met elkaar voeren, want dan komt de referendumverordening nog terug in de raad. Het is ons dus eigenlijk om het even. Persoonlijk zitten wij er erg kritisch in. Als er straks een referendumverordening langskomt, zullen we daar ook kritisch in gaan zitten, maar voordat we

hier een definitief oordeel over kunnen vellen, zullen we daar eerst met onze achterban over moeten praten. Deze motie maakt dat niet onmogelijk.

De **voorzitter**: Meneer Andringa, ik attendeer u erop dat u nog 1 minuut en 14 seconden spreektijd heeft.

De heer **Andringa** (D66): Ik heb zelf 2 minuten en 3 seconden getimed, maar het gaat helemaal goedkomen.

De **voorzitter**: Een paar seconden extra dus.

De heer **De Graaf** (PvdA): Voorzitter. Een paar opmerkingen, eerst in de richting van de VVD. Mevrouw Van Meenen had het over de Kaderbrief als een aanzet voor de begroting, maar ze zei dat de VVD niet op voorhand akkoord is met alle voorstellen. Dat lijkt erg veel op de strekking van ons amendement 124. Kan mevrouw Van Meenen aangeven of ze het materieel eens is met de strekking van ons amendement? In dat geval kunnen we daar namelijk nog eens over nadenken in de loop van de middag. Ik weet niet of u daar nu op wilt antwoorden.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): De discussie van het amendement zie ik ook als een taalkundige discussie. In mijn beleving keuren we voorstellen pas goed op het moment dat er in de raad een raadsvoorstel komt waar we ons over uitspreken. De Kaderbrief neemt bedragen en intenties op waarmee het college de begroting gaat opstellen. We zijn kritisch op een aantal van deze intenties, maar niet zodanig kritisch dat we de Kaderbrief afwijzen. We hebben het vertrouwen dat het college met goede oplossingen komt.

De heer **De Graaf** (PvdA): U hebt net het interruptiedebatje tussen de heer Andringa en mij gehoord. Ik ben benieuwd hoe u daarin staat.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Ik denk dat wij duidelijker zijn dan het antwoord van de heer Andringa.

De heer **De Graaf** (PvdA): U heeft het in dat verband ook gehad over de crisissituatie van de Wmo. Misschien toch nog een enkel feitje daarbij: bij een meerpersoonshouden met een verzamelinkomen van € 45.000 bruto, waarbij dat huishouden 48 weken 3 uur per week ondersteuning krijgt, is men € 1.572 per jaar kwijt, terwijl er onder de oude regeling in 2018 van € 1.128 sprake was. Dat was dus € 450 minder. Dat geeft aan dat dit document nog onvoldoende doordacht is.

Ik ben het eens met de VVD over het bruisende centrum en de relatie die ook de VVD legt met in ieder geval de woningbouw en in een later stadium wellicht nog iets anders moois.

Wat het referendum van de SP betreft: ook gegeven mijn inbreng over de relatie tussen burgers en gemeente, krijg ik liever eerst dat op orde dan dat we een discussie gaan voeren over een referendum. Je mag niet tegen een referendum zijn, maar je krijgt altijd ellenlange discussies over de vraagstelling en populisme. Ik moet dus zeggen dat ik zeer aarzelend ben.

Wat de motie over slavernij betreft: qua inhoud hebben we uiteraard geen enkel verschil, maar wij spreken ons dan uit over slavernij in relatie tot één instituut in Voorschoten. Is dat het enige instituut dat wij daarvoor moeten aanspreken of zouden we veeleer gewoon aan het college moeten vragen om eens te kijken of er andere wegen zijn om dit onderwerp op de agenda te krijgen, zonder dat direct in een motie te gieten?

De heer **Maassen** (SP): Ik sluit zeker niet uit dat er nog andere plekken en instituten in Voorschoten zijn waar je deze discussie ook zou kunnen voeren. Tegelijkertijd is dit volgens mij het enige landhuis in Voorschoten dat daadwerkelijk vernoemd is naar een plantage waar met slavernij werd gewerkt. Wat dat betreft is het dus wel een symbool dat in elk geval in die discussie betrokken zou moeten worden. Wij willen die discussie vooral voeren. Ik wil richting de heer De Graaf ook nog aangeven dat de motie voor een belangrijk deel was bedoeld om op een goede manier de discussie te kunnen voeren in de gemeenteraad en in het dorp. Wat het eerste deel betreft denk ik dat die opzet nu al geslaagd is.

De heer **De Graaf** (PvdA): Ik blijf dubben over de motie. Indien de motie zo zou zijn geformuleerd dat Berbice als voorbeeld eruit wordt gelicht in het kader van een bredere discussie hierover in Voorschoten, zou het voor mij veel makkelijker zijn om mee te gaan. Dat geef ik maar mee.

Nog even terug naar D66 en de opmerkingen van de heer Andringa over motie 201. Ik volsta met hem toch nog een keer te attenderen op de rapporten van de provincie en de Rekenkamercommissie uit 2017. Die beveel ik van harte aan, want hij geeft in feite wederom bewijs van de stelligheid en de juistheid van mijn eerdere formulering: wij blijven hardleers en trekken ons niets aan van de analyses en adviezen van die commissies.

De heer **Maassen** (SP): Ik wil even terugkomen op het interruptiedebatje van zojuist. Zou het de heer De Graaf helpen als er twee woorden worden toegevoegd aan het dictum van de motie, namelijk de woorden "onder andere", zodat er dan staat "onder andere voor Berbice"?

De heer **De Graaf** (PvdA): Daar moet ik straks even naar kijken. Laat ik het ook nog anders zeggen: ik vind dat zo'n soort motie eigenlijk alleen in stemming zou moeten worden gebracht als je van tevoren weet dat een heel groot deel van de raad ermee kan instemmen. Ja, dat vind ik gewoon. Dat kunt u anders zien, maar dat is mijn opvatting over dit soort hele gevoelige onderwerpen. Maar ik kijk er even naar.

Dan mijn laatste punt. Aan het eind van mijn algemene beschouwing heb ik gewezen op het vertrouwensvraagstuk. Ik heb ook aangegeven dat wij daar volgende week in ieder geval op terug willen komen in het kader van de Najaarsnota en de Voorjaarsnota, omdat daarbij niet vooruit wordt geblikt maar terug wordt geblikt. We hebben daar afgelopen week over gesproken met ONS Voorschoten, Voorschoten Lokaal Sterk en het CDA. Om die discussie volgende week goed te kunnen voeren, willen wij graag een vergadering in fysieke zin, net zoals we die nu hebben. Ik zou graag van de collega-fracties willen horen of zij het daarmee eens zijn.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Dit lijkt me een kwestie voor het presidium. Ik denk dat we dit het beste na afloop van de vergadering kunnen regelen.

De heer **De Graaf** (PvdA): Sorry, ik heb het niet goed begrepen. Wat betekent dat: "een kwestie voor het presidium"?

De **voorzitter**: Het presidium stelt meestal de vergaderingen vast. Eerder is besloten dat vandaag fysiek en volgende week digitaal zou zijn. Ik constateer dat er nu een wijzigingsvoorstel is gekomen. Volgens mij is het goed dat we dit punt even in het presidium bespreken en daar een knoop doorhakken over de vraag of we volgende week fysiek of digitaal vergaderen, want daar worden dit soort beslissingen meestal genomen, ook ten aanzien van de agenda.

De heer **De Graaf** (PvdA): Dat begrijp ik, maar mijn vraag was gericht op een uitspraak, niet op een besluit. Er kan toch gewoon door ons gevraagd worden: wat vinden we daarvan? Dan neem je later het besluit in een bijeenkomst van het presidium.

De heer **Andringa** (D66): Wat we ervan vinden, is dat het presidium besluit over de orde van de vergadering en dat het daar dus besloten moet worden. Dat is volgens mij het antwoord op de vraag van de heer De Graaf.

De heer **Maassen** (SP): Ik vind eigenlijk dat dit soort voorstellen eerst een veel breder draagvlak in de raad moeten hebben voordat je het voorstel hier doet!

De **voorzitter**: Nogmaals, ik stel voor dat we het voorstel over de vergadering van volgende week even in het presidium aan de orde stellen.

Mevrouw **Persoon** (Voorschoten Lokaal Sterk): Voorzitter. Nog even over dat presidiumpuntje: beleggen we dan binnen zes dagen een presidiumvergadering?

De **voorzitter**: Volgens mij kunnen we die heel snel beleggen. Ik kijk even de kring rond. Alle fractievoorzitters zijn aanwezig en ik ben er toevallig ook. Misschien kunnen we dus gewoon direct na de vergadering even bij elkaar zitten en spreken over de orde van de vergadering van volgende week, want die moet wel gewoon ordentelijk gaan. Het presidium gaat daarover.

Mevrouw **Persoon** (Voorschoten Lokaal Sterk): Dank u wel. Dat wilde ik even weten.

De naam van onze fractie staat natuurlijk bij verschillende amendementen en moties. Ik wil het even hebben over motie 198. Ik vind het echt heel kort door de bocht dat GroenLinks en D66, die in dit college zitten, waarin de VAC het vertrouwen heeft opgezegd, nu eigenlijk zeggen: we missen de VAC. Ik wil dus graag van beide fracties horen hoe zij daarin staan, want de VAC is niet meer teruggekomen. Die toegankelijkheid is weggegaan. Er is nog wel een commissie voor veiligheid. Dat is die meneer die slechtziend is; die heb ik laatst nog gesproken. Maar de toegankelijkheidscommissie voor woonvoorzieningen is echt helemaal gestopt. Ik wil dat straks dus graag horen van GroenLinks en D66.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Voor zover ik weet, is de VAC niet weggegaan, maar is zij opgenomen in de Adviesraad Sociaal Domein, waar nog steeds overleg mee is. Maar wij zeggen hier niet dat wij de VAC terug willen. We vragen het college hiermee om te komen met een juridisch kader, zodat dit juridisch afgedekt is.

Mevrouw **Persoon** (Voorschoten Lokaal Sterk): Toch blijf ik het heel erg kort door de bocht vinden. Eerst wordt het vertrouwen opgezegd en nou wil je zoiets weer terug hebben. Sorry hoor, daar kan ik niet over uit.

De heer **Maassen** (SP): Bij mijn weten is de gemeentelijke subsidie voor de VAC stopgezet in 2017, toen het herstelplan werd vastgesteld. Dat was het herstelplan voor de gemeente Voorschoten, omdat we financieel niet rondkwamen. Dat was onder een college, dat onder andere werd gesteund door mevrouw Persoon als burgercommissielid van ONS Voorschoten. Eigenlijk verwijt u, mevrouw Persoon, anderen dus wat u zelf heeft uitgevoerd.

Mevrouw **Persoon** (Voorschoten Lokaal Sterk): Ja, meneer Maassen, daar begint u altijd over, maar ik heb al eerder gezegd dat je daar als burgercommissielid niet in meestemt. Ik was daar toen tegen.

De heer **Maassen** (SP): Daar begin ik altijd over omdat het waar is.

Mevrouw **Persoon** (Voorschoten Lokaal Sterk): Ja, en ik zeg dan altijd dat ik het daar niet mee eens ben. Oké, dank u wel, meneer Maassen.

De **voorzitter**: Zou u beiden willen spreken via de voorzitter? Dan houden we ook wat gezellig.

De heer **Andringa** (D66): Ik begrijp gewoon niet waaruit mevrouw Persoon afleidt dat we ervoor pleiten om een adviesorgaan op te richten. Er staat toch nergens in de motie iets over het opnieuw oprichten van de VAC? Ik begrijp niet waar u dat vandaan haalt.

Mevrouw **Persoon** (Voorschoten Lokaal Sterk): Dat zeg ik ook niet, maar ze werd eerst opgeheven omdat ze waarschijnlijk niet goed kon communiceren met dit college en nu wil u zoiets weer terug hebben voor de toegankelijkheid van woonvoorzieningen. Dat vind ik dus een beetje kort door de bocht, ja.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Ik hoor mevrouw Persoon hier zeggen "dat zeg ik niet", maar volgens mij is dat precies wat ze wél zegt. Zij leest deze motie zo alsof wij een adviesorgaan willen instellen, maar dat staat er simpelweg niet.

De heer **Maassen** (SP): Bij mijn weten is de gemeentelijke subsidie voor de VAC stopgezet in 2017, toen het herstelplan werd vastgesteld. Dat was het herstelplan voor de gemeente Voorschoten, omdat we financieel niet rondkwamen. Dat was onder een college dat onder andere werd gesteund door mevrouw Persoon als burgercommissielid van ONS Voorschoten. Eigenlijk verwijt u, mevrouw Persoon, anderen dus wat u zelf heeft uitgevoerd.

Mevrouw **Persoon** (Voorschoten Lokaal Sterk): De VAC heeft opgezegd, maar nou willen ze door een motie eigenlijk hetzelfde bereiken als wat de VAC deed. Dat zeg ik.

Wat motie 202 van de SP over een referendum betreft: als daar duidelijke uitgangspunten voor zijn, sta ik daar in principe helemaal niet negatief tegenover, maar ik wil dit niet zelf beslissen. Ik wil dit graag meenemen naar mijn fractie.

De **voorzitter**: We zijn aan het einde gekomen van de eerste termijn van uw raad over de inhoudelijke beraadslaging over de Kaderbrief. Er was nu een schorsing voorzien, maar het eten komt rond 17.45 uur. Ik wil dus eigenlijk voorstellen om door te gaan met de eerste termijn van het college en dan tijdens de eerste termijn van het college te schorsen om even een hapje te kunnen gaan eten. Kunt u daarmee instemmen? Dat is het geval.

3.2 Inhoudelijke beraadslaging Kaderbrief 2022 - eerste termijn college

Wethouder **Cramwinckel**: Voorzitter. Is het de bedoeling dat ik ook meteen een reactie op een aantal amendementen geef?

De **voorzitter**: Zeker. Dit is de eerste termijn van het college. Er is een spreektijd van 34 minuten. Geeft u een reactie op de vragen en tevens op de moties en de amendementen, zodat de fracties ook het antwoord kunnen afwegen.

Wethouder **Cramwinckel**: Dank u wel, voorzitter. Ik wil even een aantal algemene opmerkingen maken en daarna een aantal moties van commentaar voorzien. Daarna zal ik worden aangevuld door mijn collega's en tot slot door uzelf. Er zijn een paar algemene dingen in de diverse betogen naar voren gekomen, in de eerste plaats het spanningsveld tussen ambities, financiën en organisatie. Dat is een heel belangrijk punt. Het is in de praktijk heel lastig om dat goed te doen. Wij doen als college de volgende dingen om dat spanningsveld goed in te vullen. Er komt een compleet nieuwe organisatie, zoals u weet. Dat is het eerste; dat is een hele belangrijke stap die we met elkaar gaan zetten. Vanaf september gaat het ook feitelijk zo draaien. In de tweede plaats kijken we naar de capaciteit die we hebben. Bijvoorbeeld op het terrein van MO doen wij u een aantal voorstellen daarvoor; daar zal collega De Bruijn verder op ingaan. In de derde plaats gaan we op een andere manier om met onze investeringsagenda; daar zal collega Spil verder op ingaan. Tot slot, heel belangrijk en ook door het CDA genoemd: wij werken als gemeente niet alleen. We doen heel veel in regionaal verband. Daar zijn al heel veel opmerkingen over gemaakt. Wij lopen intern in de gemeente Voorschoten een heel goed project, Grip op samenwerking, om samen met collegeleden, raadsleden en ambtenaren te kijken hoe wij onze positie als Voorschoten in die verschillende gemeenschappelijke regelingen kunnen verstevigen, want wij hebben het idee dat het niet alleen zinnig is om kritiek op regelingen uit te oefenen, maar dat het ook heel belangrijk is om onze eigen rol daarin kritisch te bekijken en te bezien wat we daar zelf ook beter kunnen doen. Dat is een heel belangrijk traject. Daarmee denken wij dat we ook op de goede manier de discussie voeren over hoe onze bestuurlijke constellatie regionaal moet zijn, want zoals de heer Andringa terecht zegt, gaat het allereerst om de inhoud.

Het tweede punt dat in verschillende betogen naar voren is gebracht, is de manier waarop we begroten, de planning- en controlcyclus. Ik ben de laatste om te zeggen dat we in een ideale situatie zitten. Die hele planning- en controlcyclus van begroten, Voorjaarsnota, Najaarsnota en jaarrekening is iets waarvan wij als college zeggen dat we dat elk jaar opnieuw goed met elkaar moeten bekijken: zijn we op de goede weg en zijn er verbeteringen mogelijk? Ik herinner me bijvoorbeeld de suggesties van de ONS-fractie om minder p.m.-posten te ramen. Daar hebben wij nu ook invulling aan gegeven. Volgens mij staat er geen enkele p.m.-post meer in de Kaderbrief, maar ik geef een voorbeeld van de dialoog die we volgens mij met elkaar moeten voeren, want ik merk bij u een enorme behoefte om bij te dragen aan verbetering van de cyclus. Wij gaan graag met u in dialoog en in gesprek over hoe we dat kunnen doen. Ik kom straks nog even op de moties die daarop betrekking hebben. En dit alles tegen de achtergrond van twee grote onzekerheden. Het eerste is al door een aantal van u genoemd: de onzekerheden vanuit de rijksinkomsten. Daar kunnen wij betrekkelijk weinig aan doen, maar we hebben er wel mee te dealen. We leggen in de begrotingstechniek buffers aan en zorgen ervoor dat we in de manier van begroten ook kunnen inspelen op die telkens weer veranderende omstandigheden, de meicirculaire, enzovoorts, enzovoorts. In het kader van het Gemeentefonds wordt eraan gewerkt om die stabiliteit te vergroten. Dat is een discussie waar wij erg voor zijn, maar waar wij feitelijk weinig invloed op hebben. Maar via de VNG wordt er heel veel aan gedaan om te zorgen dat we meer stabiele inkomsten krijgen. Dat vinden we ontzettend belangrijk.

Een aantal opmerkingen over de thematiek "draagvlak en inspraak". Ik ben de laatste bestuurder die zegt dat we het allemaal prima doen. Er zijn dingen die we echt beter moeten doen, ook in de communicatie. Het college heeft u daar ook een brief over geschreven, over de Jan Wagtendonkstraat. We proberen een nieuwe start te maken. Tegelijkertijd vind ik dat we ook trots mogen zijn op de dingen die wél goed gaan. Ik herinner me nog een commissievergadering over het project Intratuin, met bewoners op de publieke tribune die zeiden: "Dit is hartstikke goed gegaan en dat wilden we ook een keer zeggen". Ik denk dus dat we echt naar het hele plaatje moeten kijken, dus kijken naar de dingen die goed gaan, maar ook openstaan voor de dingen die verbetering behoeven; daar stáán we ook voor open.

Een paar praktische vragen. Rondom Intratuin is er wat verwarring ontstaan door een besluit van Gedeputeerde Staten dat de indruk wekte dat er een grote blokkade op de weg werd gelegd, maar het tegendeel is het geval. Ik heb u dat ook uitgelegd in een brief. De strekking van dat besluit is dat er geen vergunning nodig is in het kader van de Wet natuurbeheer, omdat daar te weinig stikstofdepositie aan de orde is. Het is dus eigenlijk heel goed nieuws dat het een negatief besluit is, maar je moet het wel even snappen. "Je snapt het pas als je het ziet", zou Cruijff gezegd hebben. We hebben dat in een brief aan u toegelicht. Het staat inmiddels ook zo in de krant. Ik hoop dus dat de verwarring hiermee is opgeheven. Zo zie je maar weer hoe zorgvuldig je moet communiceren over besluitvorming.

Er zijn wat vragen gesteld over het projectbureau Wonen. Ik wil duidelijk maken dat het vooral gaat om het versterken van projectmatig werken. Dat is eigenlijk wat we in de nieuwe organisatie willen neerzetten. Dat gaat door de hele organisatie heen, opgavegericht en projectmatig. Dan is het handig om voor een bepaalde opgave af en toe een apart clubje te maken dat dat gaat oppakken. Dat is met name voor de centrumprojecten heel belangrijk. Maar het gaat vooral om het achterliggende idee van opgavegericht en projectmatig werken dat we handen en voeten willen geven.

De heer **De Graaf** (PvdA): Ik ben een beetje in verwarring. Ik verkeer namelijk in de veronderstelling dat er bij het projectbureau ook vakinhoudelijk extra expertise zou worden aangetrokken in het kader van het hele woningbouwprogramma, terwijl u het heeft over projectmatig werken. Dat is niet per definitie hetzelfde. Waar gaat het nou precies om?

Wethouder **Cramwinckel**: Het gaat om beide. Projectmatig werken zonder expertise is heel lastig. Het gaat dus ook om het aantrekken van de goede expertise.

Er zijn verschillende opmerkingen gemaakt over de manier van begroten. Daar heb ik het al kort over gehad. Ik denk dat het handig is om gewoon de moties en de amendementen langs te lopen, ook gezien de spreektijd. Ik kom allereerst bij amendement 124 over de verwoording in het besluit. Het standpunt van het college is dat, welke woorden je hier ook aan hecht, de werkelijkheid niet anders wordt: we zitten met een aantal onzekerheden, de bindende besluiten worden echt bij de begroting genomen en we geven hier richting. Wij laten het oordeel over deze motie aan de raad over. Dat wil zeggen dat we ons zouden kunnen vinden in een bevestigend oordeel van de raad. Als u het niet wil, is het ook goed. We laten het oordeel dus aan de raad over.

Ik sla een paar amendementen over waar mijn collega's op in zullen gaan. Dan kom ik bij een aantal amendementen, te beginnen met amendement 192 over de sportprijs.

De **voorzitter**: De moties, bedoelt u.

Wethouder **Cramwinckel**: Sorry. De moties, inderdaad. U let goed op, merk ik. Motie 192 gaat over de sportprijs. Wij zijn heel erg gecharmeerd van deze gedachte. Het is goed dat we wat bruisen en reuring in het dorp geven, ook door de bijeenkomst, het gala en de hele aankleding hiervan. Maar u weet dat ik ook wethouder van Financiën ben en ik vraag de indieners wel even of zij hebben nagedacht over de dekking hiervan en of zij die willen aangeven. Het is immers belangrijk om na te gaan hoe wij dit dan betalen. Ik schort het oordeel over deze motie dus nog even op totdat we daar wat meer helderheid over hebben.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Volgens mij heb ik net al verteld dat de viering zoals die in het verleden ging, vooral op basis van sponsoring plaatsvond. Dat bracht heel veel geld op, omdat een

heleboel clubs erbij betrokken zijn en ondernemers erbij betrokken kunnen worden. Dat viel allemaal dus wel mee.

Wethouder **Cramwinckel**: Er zit nog een puntje in. Er wordt vrij makkelijk gezegd: laat de sportcoördinator dat er even bij doen, maar ik denk dat daar echt even goed over overlegd moet worden, want de sportcoördinator is ingehuurd voor een x-aantal uren met een heel pakket aan werkzaamheden vanuit het Sportakkoord. We moeten ons goed realiseren dat er wel goed gekeken moet worden of dit zo kan. De hele opzet van dit gebeuren verdient dat toch wel. We zijn positief, maar ik geef wat waarschuwingen mee over financiering en uitvoerbaarheid, want als we daar aan het begin niet over nadenken, krijgen we straks gedoe.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Het is ook de bedoeling dat de sportcoördinator dat niet alleen doet, maar hij kan in ieder geval wel een groep mensen om zich heen betrekken die zich daarmee bezighouden, want de sportprijsbepaling is heel lastig. Je zou dus ook deskundigen bij elkaar moeten hebben om zaken te kunnen wegen. Hij zal het dus nooit alleen kunnen doen.

Wethouder **Cramwinckel**: Goed, ik hoor uit de antwoorden van de heer Zoetemelk dat hij oog heeft voor de problemen die ik aankaart en daar zelfs ook een oplossing voor heeft. Ik denk dat we dan tot een positief oordeel over deze motie kunnen komen.

Motie 194 gaat over de monitoring en sturing op investeringen en liquiditeit. De conclusie die ik vanuit het college wil meegeven, is dat wij denken dat deze motie nadere bestudering behoeft in de commissie Planning & Control. Er wordt hier een goed punt gemaakt; laat ik dat even vooropstellen. Tegelijkertijd geef ik meteen een waarschuwing mee. Ik kijk daarbij toch ook naar die glazen bol van de heer Zoetemelk. Bij investeringsplanningen is het altijd heel lastig om verder vooruit te kijken dan vier jaar. Niet voor niks zegt het BBV, het Besluit Begroting en Verantwoording: vier jaar. Daar zit de redenering achter dat het bij verder vooruitkijken steeds lastiger wordt om goed te plannen. Onzekerheden nemen toe en het effect is dus dat het, als je bijvoorbeeld over acht of negen jaar plant, kan zijn dat je over investeringen praat die nog heel onzeker zijn. Het effect is dan dat je dingen weer moet bijsturen enzovoorts. Ik zeg dus niet dat het onzin is, maar ik denk dat we er met elkaar goed naar moeten kijken welke verbetering we hier precies kunnen realiseren. Ik zeg daar nog één ding bij over wat we al hebben op een termijn van tien jaar. Op bladzijde 183 van de begroting ziet u dat we daar ook praten over een liquiditeitenplanning van tien jaar. Dat is eigenlijk een hele grove vertaling van die investeringsplanning. Die twee dingen samen maken dat het college zegt: laten we deze motie even aanhouden, laten we in de commissie Planning & Control daar een goed gesprek over hebben en laten we dan een conclusie trekken, ook of het haalbaar en realiseerbaar is.

Dan kom ik bij motie 196 over de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen. Dat is inderdaad een belangrijk stukje wetgeving dat vanaf 1 januari gaat gelden. Wij hebben hierover met diverse verenigingen - in elk geval met één - al contacten. Het college is positief over overnemen van deze motie. Tegelijkertijd moeten we even de tijd nemen om dit zorgvuldig te doen. Wij stellen ons dus voor dat we in de loop van het najaar die communicatie naar de verenigingen doen, zodat we ook zelf goed hebben uitgezocht wat we precies moeten communiceren, want dit is een heel technisch onderwerp.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Een korte opmerking: de wet is per 1 juli van dit jaar ingegaan.

Wethouder **Cramwinckel**: Dat weet ik. Dat is mij bekend. Daar heeft u helemaal gelijk in, maar onze stelling is dat wij, als wij aanvullende informatie geven, dat zorgvuldig moeten doen, want anders heeft niemand daar wat aan. En het kost gewoon even tijd, maar we pakken dit op.

Ik kom bij motie 198 over de toegankelijkheid van wooncomplexen. We hebben hier al vaker in de raad over gesproken. Er zijn ook vragen over gesteld. Onze conclusie is tweeledig. We staan sympathiek tegenover deze motie. Het is goed om hieraan aandacht te besteden, maar realiseert u zich dat dit ook een juridisch ingewikkelde kwestie is, want we werken hier binnen de kaders van het Bouwbesluit. Dat is, zoals u weet, een vrij uitputtende regeling. Die biedt een beetje ruimte op het punt van prestatieafspraken, maar voor de rest is het landelijk uniform. Daar zit ook een reden achter. We zoeken dus even waar de juridische ruimte zit. We zien ook wel mogelijkheden op het punt van concrete projecten om te proberen om dit in afspraken met de ontwikkelaars te regelen. Dat is een kwestie van onderhandeling; dat weet u. Binnen de juridische kaders die we hebben en

die ook realistisch zijn, willen we dus kijken hoe we hier handen en voeten aan kunnen geven. Voordat mevrouw Persoon aan haar interventie toekomt, wil ik nog zeggen dat er in ons dorp mensen zijn die hier verstand van hebben en die graag mee willen denken. Dan kom ik nog even op de VAC-discussie. Met de VAC hebben we de afspraak gemaakt dat de VAC is opgegaan in de Adviescommissie Sociaal Domein. We zijn inmiddels met de Adviescommissie Sociaal Domein in een goed overleg onder leiding van collega De Bruijn. Een van de onderwerpen die daar aan de orde komen, zijn alle bouwprojecten en dergelijke. Ook op ambtelijk niveau zijn inmiddels goede gesprekken gaande, zodat we proberen te kijken hoe we de knowhow die er is, op een goede manier binnen die projecten weer naar binnen trekken.

De heer **Maassen** (SP): Als de juridische ruimte van een Bouwbesluit eigenlijk vooral in de prestatieafspraken ligt, is het te overwegen om dit soort projecten alleen te laten uitvoeren door bouwers met wie we ook prestatieafspraken maken. Met andere woorden: woningbouwcorporaties. In de vorige gemeenteraadsvergadering heb ik met de wethouder een interruptiedebatje gehad over het in het gemeentelijk beleid opnemen dat de nieuwbouwprojecten met betrekking tot sociale woningbouw alleen door corporaties worden uitgevoerd. Zou dat ook hierbij kunnen helpen?

Wethouder **Cramwinckel**: We moeten twee dingen uit elkaar houden. De toegankelijkheid van gebouwen speelt niet alleen bij sociale woningen, maar natuurlijk ook bij duurdere gebouwen, woningen en appartementen. Het is dus niet verstandig om dit alleen met corporaties te regelen. Over het andere punt hebben we het al eerder gehad. Ik moet zeggen dat ik nog op dit punt aan het broeden ben. Ik vermoed dat u een punt heeft, maar het definitieve antwoord heb ik nog niet. Ik schort dat dus nog even op.

De heer **Maassen** (SP): Dan zou ik de wethouder willen aanraden om dit wel binnen een week uit te zoeken, want dan kom ik volgende week met een motie die vreemd is aan de orde van de dag.

Wethouder **Cramwinckel**: Dank voor de waarschuwing of eigenlijk de aansporing.

Mevrouw **Persoon** (Voorschoten Lokaal Sterk): Meneer Cramwinckel, u zegt dus dat de VAC al ergens acteert binnen het maatschappelijk domein. Dan is deze motie toch helemaal overbodig? Of zie ik dat verkeerd?

Wethouder **Cramwinckel**: Ik kijk even naar de indieners, maar volgens mij gaat deze motie niet over de VAC maar over iets anders, namelijk over het bevorderen van de toegankelijkheid. Dat is echt iets anders dan die VAC-discussie.

Mevrouw **Persoon** (Voorschoten Lokaal Sterk): Nee, de VAC ging alleen over toegankelijkheid in nieuwbouwprojecten. Daar ging de VAC over, maar als zij al ergens binnen het sociaal domein acteert, zoals u zegt, is deze motie toch echt overbodig?

De heer **Andringa** (D66): Ik blijf nog steeds perplex staan over deze discussie, want de VAC is een adviesorgaan en de motie vraagt om een juridische inkadering om iets te regelen.

Wethouder **Cramwinckel**: Precies.

De heer **Andringa** (D66): Er kunnen 1.000 adviescommissies zijn, maar daarmee is er niet iets juridisch geregeld. U kijkt naar het woord "toegankelijkheid" en zegt: hé, daar deed de VAC ook iets mee. Dat klopt, maar dat betekent niet dat daarmee ook iets juridisch ingekaderd was en dat er, omdat er een VAC was, een verplichting was voor woningbouworganisaties om dit mee te nemen. U snapt blijkbaar gewoon niet wat het verschil is tussen een adviesorgaan en wetgeving.

Mevrouw **Persoon** (Voorschoten Lokaal Sterk): De aannemer of ondernemer die het gaat gebouwen, heeft dat juridische aspect bij zich.

Wethouder **Cramwinckel**: Ik geloof dat de argumenten hierover gewisseld zijn. Ik ga dus over naar motie 199 over de slavernijgeschiedenis, ook in relatie tot Berbice. Wij zijn als college positief over deze motie, ook omdat die een bepaalde verantwoordelijkheidsverdeling beschrijft, namelijk dat in de eerste plaats Berbice zelf hier een rol heeft om in haar beschrijving en haar uitingen aandacht te besteden aan wat er allemaal gebeurd is rondom slavernij. Ik heb met een van de leden van het bestuur contact gehad in de voorbereiding van deze vergadering. Daaruit is gebleken

dat Berbice dit nu ook zelf oppakt via de reeds genoemde lezing in het najaar, maar ook via de informatie op de site. Ik denk dat het een goede zaak is dat Berbice zelf ook haar verantwoordelijkheid neemt, want daar hoort die in de eerste plaats te liggen. Als de motie wordt aangenomen, zal ik het verzoek nog een keer overbrengen. Ik heb er vertrouwen in dat dat gewoon goed wordt opgepakt. Het andere punt is: hoe breed moet je dit maken? Dat is op zich een hele goede vraag. Daarvan denkt het college toch dat het goed is om ons bij de feiten te houden zoals we die op dit moment kennen en om dit nu inderdaad op Berbice toe te spitsen, want daarvan weten we hoe het zit. Dat zou dus mijn antwoord zijn, ook in de richting van de heer De Graaf.

Wethouder **De Bruijn**: Voorzitter. Ik wil graag eerst kort twee reacties geven over het sociaal domein, met name op het betoog van de SP. Natuurlijk gaat het in het sociaal domein niet alleen om de financiën. Ik begrijp wel dat het soms zo lijkt met de discussies die we hebben, maar natuurlijk moeten we zeker ook aandacht hebben voor de kwaliteit en voor de betrokken mensen. Ik kan u in ieder geval meegeven dat ik ook zelf dikwijls gesprekken heb met ouders, jongeren, therapeuten en zorgmedewerkers, juist om meer te weten te komen over wat er echt speelt. Ik wil dus meegeven dat het zeer zeker ook voor ons belangrijk is.

Ik wil graag reageren op een opmerking van Voorschoten Lokaal Sterk, dat in de eerste termijn aangaf dat er geld uit de zorg wordt gehaald en naar ambtenaren wordt gepompt. Nee, want de ambtenaren zorgen dat er zorg is en dat die ook goed blijft lopen. Zonder deze handjes hebben we bijvoorbeeld geen goede aansluiting bij verschillende partners en lopen wachtlijsten en wachttijden op. Dat willen we natuurlijk niet. De handjes die we gaan inzetten, dienen juist om die zorg te verbeteren en te kunnen garanderen. Wij kiezen er dus voor om dit binnen onze mogelijkheden zo goed mogelijk te doen.

Ik ga meteen door naar de amendementen en de moties. Ik begin met amendement 125. Ik moet heel eerlijk zeggen dat ik blij ben met de verdere uitleg en motivatie die de heer Van der Elst zojuist nog gaf, want ik had het inderdaad anders begrepen. Ik merkte een beetje dat dit ook gold voor anderen in de raad. Ik begrijp het amendement wel. Toch wil ik het ontraden, eigenlijk om de reden die de heer Andringa al noemde. De bedragen die er nu staan, zijn voorzichtig geraamde bedragen. We gaan de bedragen en de maatregelen richting oktober verder uitwerken, maar wij denken dat wij voorzichtig geraamd hebben. Daarnaast klopt het verhaal inderdaad dat bij de gelden die wij krijgen van landelijk om die in te zetten voor jeugd, ook een eis gesteld wordt, namelijk dat we enerzijds verbeteren en efficiënter maken en daarbij ook besparingen kunnen laten zien. Dat zijn eigenlijk de voornaamste redenen waarom ik het amendement, hoewel ik het van uw kant begrijp, toch wil ontraden.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Voor zover ik het heb kunnen lezen in de krant en de pers, wordt bij extra geld vanuit het Rijk inderdaad een bezuiniging gevraagd, maar die is niet groter dan de investering of het extra geld dat vanuit het Rijk komt. Dat is een duidelijk lager bedrag. Wij stellen voor om die investering wel te doen. Het gaat dus absoluut niet ten koste van het verbeteren van zorg. Het is puur een investeringsrendementsvraag, die niet afgedwongen wordt door het Rijk. Voor zover er bezuiniging geëist wordt, is in ons amendement inbegrepen dat wij akkoord gaan met het inboeken van een bezuiniging die gelijk is aan de investering.

Wethouder **De Bruijn**: Ik begrijp u, maar onze voorkeur is toch om het op deze manier te laten staan, omdat wij denken dat wij dit, gelet op de toekomst en de toename die we zien, goed onder controle moeten houden en wel degelijk die maatregelen ook moeten nemen. Wij zien dat ook voor onszelf als een leidraad richting de toekomst om scherp aan de wind te zeilen.

Ik ga meteen door naar amendement 128 over de Wmo. Ook dit amendement willen we ontraden. Ook hier zijn we juist bezig met verdere uitwerking en een onderbouwing van de cijfers. Dat komt later, ook richting oktober, terug. Ook hier verwachten we eigenlijk dat het te besparen bedrag in werkelijkheid hoger ligt dan de taakstelling van € 150.000 die we hier hebben genoemd. We hebben ook hier dus voorzichtig geraamd. Het college is van mening dat we echt stappen moeten nemen conform het voorstel dat u laatst ook in de commissie heeft besproken en dat binnenkort in de raad voorlegt, want wij denken dat nu niets doen alleen maar meer groei van de kosten in de toekomst betekent.

De heer **De Graaf** (PvdA): Wanneer kunnen wij een nadere financiële onderbouwing hiervan zien? Want met alle respect: de voorstellen zijn tot nu toe volstrekt onduidelijk. Ik heb niks gelezen over het onderscheid tussen meerpersoonshuishoudens en eenpersoonshuishoudens en tussen pensioengerechtigden en niet-pensioengerechtigden. Ik weet niet of de CBS-tabel betrekking heeft op het totaal of dat er onderscheid wordt aangebracht tussen eenpersoonshuishoudens, tweepersoonshuishoudens en weet ik wat. Ik heb geen overzicht gezien waaruit blijkt wat de effecten zijn voor de middeninkomens en wat straks het verschil is met de situatie van 2018. Niets van dat alles heb ik gezien. Volgens mij is het puur nattevingerwerk ten aanzien van die € 150.000. Dat vind ik jammer - laat ik me eufemistisch uitdrukken - en ik vind dat je het college kunt vragen om, alvorens hierover een definitief besluit te nemen, met een echte financiële onderbouwing te komen.

Wethouder **De Bruijn**: We hebben gekozen voor een voorzichtige taakstelling, zoals ik zojuist al aangaf. Maar ik zou zeggen: als u de antwoorden op de zojuist door u gestelde vragen niet duidelijk genoeg vindt en vindt dat die misschien nog niet goed genoeg zijn beantwoord in de commissie, stel deze vragen dan schriftelijk, zodat de raad de antwoorden heeft. Ik denk dat dit ook een aanmoediging is voor de heer De Graaf. Dat betreft de vragen die u stelt, maar zoals ik al zei, verwachten we daarnaast de daadwerkelijke onderbouwing van hoeveel het daadwerkelijk gaat besparen, wat daaronder zit en wat we kunnen verwachten, richting oktober afgerond te hebben. Dat is niet alleen voor de Wmo, maar dus ook voor jeugd.

De heer **De Graaf** (PvdA): Ik ben slechts een eenpersoonsfractie, maar volgens mij hebben wij die vragen gesteld met het oog op de raadsvergadering van volgende week. Ik ben dus zeer benieuwd naar de antwoorden op deze vragen.

Wethouder **De Bruijn**: Volgens mij kan ik doorgaan naar de moties, te beginnen met motie 193 over de dekking van maatschappelijke ontwikkeling. Er wordt natuurlijk gekeken naar een stukje efficiency: kunnen we kijken of we zaken kunnen opvangen binnen de huidige ruimte die we in de begroting van het sociaal domein hebben? Eigenlijk zei D66 het ook al: wij doen dat al constant. We zoeken constant de ruimte binnen de bestaande begroting, dus ook qua bemensing en capaciteit of qua gelden. Zo hebben we in eerste instantie door operatie Arendsoog al die € 190.000 structureel positief kunnen bijstellen, maar al eerder in het jaar hebben we ook diverse extra verplichte taken die we vanuit het Rijk opgelegd hebben gekregen, weten op te vangen binnen de huidige begroting. Daarbij kunt u bijvoorbeeld denken aan taken binnen de schuldhulpverlening, zoals Vroeg erop af, en ondernemershulp. Dat hebben we eigenlijk allemaal al intern weten op te vangen, maar met alle extra taken die we constant op ons bord krijgen, ook vanuit het Rijk, houdt dat op een gegeven moment op. Op een gegeven moment is die ruimte, die rek, eruit. Dat is ook de reden waarom we dit nu aan u vragen. Daarnaast hebben we natuurlijk te maken, eigenlijk al jaren, met de stijgende vraag in de jeugdzorg, in de Wmo en straks waarschijnlijk ook binnen Werk en Inkomen; laten we hopen dat dat meevalt. De afgelopen jaren hebben we dit allemaal weten op te vangen binnen het huidige sociaal domein. We hebben vorig jaar en het jaar daarvoor bijvoorbeeld geen extra mensen binnen de Wmo ingezet, maar als we dat blijven doen ... Dat zien we ook: op dit moment hebben we in onze organisatie al te maken met zeer hoge werkdruk binnen MO. Dat kan ik echt zeggen. We hebben mensen die wegvallen of liever ergens anders gaan werken, omdat het ze bij ons te veel wordt. En we hebben op dit moment juist nog heel veel taken te verzetten. Denk aan de kaderstelling voor de samenwerking met Voorschoten voor Elkaar, waarvan echt werk moet worden gemaakt, en alle acties die we nog hebben, onder andere voor jeugd. Daar komen natuurlijk ook nog de vragen bij van de omklap van het sociaal domein. Ik kan u aangeven dat wij echt ons best doen om zo efficiënt mogelijk te werken, maar dat ergens de rek eruit is. Daarom is wat wij hier vragen realistisch en denk ik niet dat daar nog veel meer kans op efficiency is.

Wethouder **Spil**: Voorzitter. Ik hoorde veel beraadslaging, maar weinig concrete vragen. De enige concrete vraag kwam van de VVD: hoe kunnen we de voorzieningen binnen de financiële mogelijkheden op het gewenste niveau houden? Dit doen we op verschillende manieren. We hebben het afgelopen jaar hard gewerkt om alles digitaal inzichtelijk te maken. Dit helpt ons ontzettend om alles met elkaar te vergelijken. Voorheen waren dat hele grote kaarten; nu zijn het echt letterlijk twee drukken op de knop. Dat hebben we gedaan door dat voor een deel fysiek te checken. We hebben mensen op pad gestuurd om te kijken naar de staat van de wegen en van het riool, maar dat hebben we niet op alle punten kunnen doen. Dat waren dus steekproeven. Vervolgens werken we risicogestuurd. Als we denken "dit zit er in de beheerplannen nu aan te

komen", gaan we dus nog een keertje goed kijken of de risico's zijn zoals we bedacht hadden. Als je in vier jaar tijd een beheerplan maakt, kun je je voorstellen dat dat achterhaald is of dat er andere zaken zijn waaraan je het risico kunt afmeten. Tot nu toe valt het eigenlijk best wel een beetje mee. Er is ook geen achterstallig onderhoud, want we hebben u de plannen voor 2021 en 2022 gepresenteerd. We gaan ook werk met werk maken. Dat is natuurlijk een gevolg van het integraal gebiedsgericht werken. Als we ergens bezig zijn, proberen we dat veel beter op elkaar af te stemmen. Eén van u gaf een voorbeeld waarin dit niet gebeurde, namelijk het asfalteren van de rotonde. Als we dit soort dingen beter in de gaten kunnen houden en intern beter integraal kunnen afstemmen, kunnen we voorzieningen op maat houden, lopen we weinig risico's en blijven we binnen de financiële mogelijkheden.

Dan de amendementen. De amendementen 126 en 127 neem ik net als de heer Andringa samen. De reden waarom we die niet in de Kadernota hebben opgenomen, is dat de besluiten nog moeten worden genomen. Tegelijkertijd hebben wij gemeend om u via een informatienota alvast te melden dat dit eraan komt, zodat u ervan af weet. De verduurzaming van het vastgoed staat volgende week al op de agenda van de raad. Als u daar volgende week mee akkoord gaat, komt die automatisch ook in de P&C-cyclus en in de begroting. Ik wilde eigenlijk voorstellen om die niet nu nog te gaan verwerken in de Kadernota, omdat dat volgende week anders is. Dat geldt helemaal als u ertegen besluit, want dan moeten we dat ook allemaal weer aanpassen. Voor de rotonde van de Raadhuislaan willen we het amendement wel overnemen, maar op een net iets andere manier. Ik ga de ambtelijke informatie even voorlezen. "Het voorstel is om in bijlage 5 de mutaties in de investeringen behorend bij de Kaderbrief 2022 op te nemen in de investeringen in de jaarschijf 2022 en de post van € 155.000 voor herinrichting van de rotonde Raadhuislaan te dekken uit een subsidie van € 47.000 uit het Gebiedsprogramma Provincie Zuid-Holland en de bijbehorende kapitaallasten te verwerken in de begroting voor 2022." Dat is dus wat u vraagt, maar ik heb even met het advies van de afdeling Financiën gespecificeerd hoe we dat kunnen doen. Het is glashelder.

Dan de motie over het beheer van de openbare ruimte. De informatienota die we u hebben gestuurd, wordt verwerkt in de begroting en in de P&C-cyclus. Daarmee wordt dus voor een deel al voldaan. Als u werkelijk wil dat we dat zowel kwalitatief als kwantitatief allemaal nog onderbouwen, moet daar een complete exercitie overheen. Zoals ik net heb uitgelegd, kijken we bij alle werkzaamheden ter plekke wat de risico's zijn en hoe we ze gaan uitvoeren. Dat gebeurt dus terwijl we aan het werk zijn. Deze motie zouden wij dus willen ontraden. Het is heel veel extra werk en het voegt niet heel veel toe aan datgene wat we nu al in de informatienota doen met het beheer van de openbare ruimte.

Dan de motie over het investeringskrediet voor de Fortgensschool. Daar is ook een vraag van meneer Andringa over. In het IHP staat een planning. Daar zit trouwens geen financiële planning bij; dat blijf ik benadrukken. In die planning staat de Fortgensschool in 2024. Dat zou betekenen dat we pas in 2023 het geld beschikbaar moeten stellen. Omdat wij heel graag met de Fortgensschool in gesprek willen, doen wij het dit jaar al. We hebben het dus al een jaar naar voren gehaald. Dat doen we binnen de mogelijkheden die de wet ons geeft. Voor 1 april moeten scholen het aanvragen en voor 31 december moet het college een besluit nemen. Als we dat ook nog naar voren moeten halen, gaat dat absoluut ten koste van de kwaliteit en ook van de gesprekken die we met de school moeten voeren om hier tot een goed voorstel te komen. Als het in de begroting moet, moet het ongeveer in september klaar zijn. Dat gaan we echt niet halen. Als het voor de begroting moet, missen we november en december. Dat zijn twee hele maanden. Dat zou ik zonde vinden. We hebben het dus al een jaar naar voren gehaald. Dat is wat mij betreft ook wel de max. Daarnaast moeten we ook nog even de verordening aanpassen. Die komt ook in het najaar naar u toe, want de oude verordening maakt sowieso niet mogelijk dat we datgene wat in het IHP staat, nu gaan uitvoeren.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Ik zou toch nog even willen terugkomen op ons amendement 127. U zegt dat we het daar volgende week over gaan hebben, maar we besluiten vandaag over de Kaderbrief. Bedoelt u met zoveel woorden dat wij, als wij volgende week als raad besluiten om niet ten laste van 2021 dik € 400.000 te gaan investeren, volgende week ook besluiten om de Kaderbrief aan te passen?

Wethouder **Spil**: Nee. De Kadernota is een kaderstellend document en geen financieel document. De financiële vertaling van de besluiten die u neemt, zitten in de P&C-cyclus.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Dat is geen antwoord op mijn vraag. Dat is een college over wat een Kadernota is. Dit is trouwens een Kaderbrief, maar mijn vraag is niet beantwoord.

De **voorzitter**: Wethouder Spil, kunt u nog één poging doen om de vraag te beantwoorden? Of komt u daar in de tweede termijn op terug?

Wethouder **Spil**: In het voorstel zoals dat nu voorligt, beginnen we al in 2021 met de uitvoering. Dan is het dus niet zo heel zinnig om dat in 2022 in de Kaderbrief en begroting te zetten - dat even terzijde - maar ten aanzien van de kapitaallasten die we hebben, gaat deze gemeente op zo'n manier met de Kadernota of de Kaderbrief om dat alleen besluiten die genomen zijn in de Kaderbrief, verwerkt worden. Dat neemt niet weg dat dit besluit, als dit volgende week genomen wordt, automatisch wordt opgenomen in de financiële P&C-cyclus en daarmee in de Najaarsnota, in de begroting en in de kapitaallasten voor de komende jaren.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Hoe moeilijk kan het zijn? Het antwoord is dus nee.

De **voorzitter**: Oké, er is in elk geval een helder antwoord, begrijp ik. Ik vraag de heer Bremmer of hij het voorzitterschap van deze vergadering even op zich wil nemen.

(De heer Bremmer neemt het voorzitterschap van de vergadering over van de burgemeester.)

Burgemeester **Stemerink**: Voorzitter. Ik ga in op een aantal punten die door de raad zijn aangegeven: communicatie, organisatie, een klein beetje regio en vervolgens twee moties die er nog voor mij liggen. Die onderwerpen ga ik even met u doornemen, allereerst de communicatie. Daar is veel over gezegd. Ik vind het toch belangrijk om op te merken dat het college zich zeker realiseert dat niet alles vlekkeloos gaat, zowel in de richting van uw raad als in de richting van de inwoners. Dat trekt het college zich ook aan. Dat betekent ook dat we elke keer gaan bekijken hoe het beter kan en ook vooral hoe het beter moet. Daar gaat de nieuwe organisatie, waar we het al vaak over hebben gehad en waar ik straks op terugkom, ons zeker bij helpen. Maar we gaan uiteraard ook kijken naar onszelf om te zien waar we het beter kunnen en moeten doen. Dat gaat niet van de ene op de andere dag, maar we gaan dit gewoon per onderwerp en per keer oppakken en we komen elke keer bij uw raad terug, want u moet ervan uit kunnen gaan dat wij uw raad informeren wanneer dat nodig is, dat wij ook actief informeren en uiteraard dat er, waar het de inwoners aangaat, ook daar een actieve houding komt van het bestuur van de gemeente in de richting van de inwoners. Ik vind het belangrijk om dat gezegd te hebben.

Er is veel gezegd over de organisatie. Dank aan eenieder die complimenten en steun uitgesproken heeft voor de organisatie, want ik denk dat we een hele lastige tijd hebben gehad. Tijdens de verbouwing is, in mijn woorden, de tent opengebleven. Er ligt hier toch maar mooi een Kaderbrief en er liggen volgens mij heel veel raadsvoorstellen en raadsinformatiebrieven bij u. Dat betekent dat er wel hard wordt doorgewerkt. Maar zoals u zelf al aangaf, gaan we een volgende stap zetten. Per 1 september aanstaande staat de nieuwe organisatie er. Draait die dan al op volle toeren? Nee, dat kan ook niet. We hebben best een aantal vacatures. Die gaan we de komende periode hopelijk al invullen, maar we gaan vooral op het punt van de dienstverlening met de organisatie aan de slag. Dienstverlening is niet alleen de afgifte van paspoorten en rijbewijzen. Kort door de bocht: dat doen we eigenlijk hartstikke goed. Dat doet elke gemeente prima. Dat zijn vrij gestructureerde processen. Waar het echt om gaat, is dat we ook van buiten naar binnen willen werken. Wat is de vraag in de samenleving en welke houding, welk gedrag of welke actie hoort daar vanuit de organisatie bij? Dat is de dienstverlening waar het om gaat en waarvoor u als raad en ook het college elke dag bekijken wat we het best voor de inwoners doen. Een aantal van u hebben daar ook naar verwezen en daar doen we het uiteindelijk allemaal voor. Ik heb er alle vertrouwen in dat de nieuwe organisatie ons daarbij meer dan gaat helpen, met de absoluut positieve flow die er is, de inzet en de loyaliteit die deze organisatie kenmerken. Het zal zeker niet van de ene op de andere dag allemaal goed gaan, maar we gaan ervoor en ik heb er alle vertrouwen in. Ik dank de raad ook voor het uitgesproken vertrouwen in de nieuwe organisatie. Ik ga u uiteraard ook in de komende periode verder informeren over hoe het gaat met de nieuwe organisatie; dat spreekt voor zich.

Een klein stukje regio. Daar heeft wethouder Cramwinckel al het een en ander over gezegd. We gaan als college graag met uw raad verder in gesprek over de positie van Voorschoten in de regio.

Daarbij gaat het wat mij betreft ook vooral om de vraag wat de belangrijkste inhoudelijke onderwerpen zijn en niet alleen wat Voorschoten uit de regio kan halen maar ook wat Voorschoten gaat brengen in de regio. Ik denk dat we dat gesprek met elkaar zullen moeten voeren en dat gesprek gaat het college graag met u aan.

Dan kom ik bij de moties. Motie 193 gaat ook over de organisatie, maar daar is wethouder De Bruijn al uitgebreid op ingegaan. We hebben op dit moment eenvoudigweg de handjes niet meer om de dienstverlening aan de inwoners, waar het om gaat, rond te draaien. Er zijn eenvoudigweg extra handjes nodig.

Dan kom ik bij motie 201 over de samenhangende besluitvorming. Het college ontraadt die motie, omdat het eigenlijk twee aparte onderwerpen zijn. Wat het gemeentehuis betreft kom ik in december terug bij de raad met het voorstel voor het programma van eisen. We gaan bij de medewerkers ophalen wat daarvoor nodig is en hoe zij denken over het nieuwe gemeentehuis. We kennen uiteraard alle signalen, maar twee zulke onderwerpen aan elkaar verbinden lijkt mij onwenselijk en zal alleen zorgen voor vertraging. Beide onderwerpen kunnen geen vertraging dulden, denk ik.

De heer **Maassen** (SP): Ik had in de eerste termijn een interruptiedebatje met de heer De Graaf over deze motie. Daarin gaf de heer De Graaf aan dat de besluitvorming eigenlijk toch wel heel dicht bij elkaar lag: het één in november en het ander in oktober. Hoor ik de minister nu zeggen dat dan nog helemaal geen besluitvormingsstadium gehaald wordt voor de gemeentelijke organisatie, dat dat veel verder uit elkaar ligt en dat deze motie er eigenlijk voor zou zorgen dat de besluitvorming over de multifunctionele culturele accommodatie op de lange baan wordt geschoven?

Burgemeester **Stemerdink**: Met de kennis die ik nu heb, is dat inderdaad juist, want volgens mij gaan we eerst bekijken wat er nodig is en welke functies erin nodig zijn. Er wordt een programma van eisen opgesteld. De locatie is ook nog zo'n onderwerp, zou ik bijna willen zeggen. Ik zie op dit moment niet dat wij in december een definitief besluit gaan nemen over wat we gaan doen en welk scenario we gaan ontwikkelen, maar ik kijk ook even naar de locosecretaris. Volgens mij gaan we eerst bekijken wat het programma van eisen is, welke kosten daarbij horen et cetera. Als het anders is, kom ik daar in september uiteraard nog even bij uw raad op terug, maar dit is het schema zoals ik dat nu voor ogen heb. Anders hoort u in de eerste week van september iets anders van mij. Uiteraard heb ik die actieve informatieplicht en die neem ik ook op mij.

Tot slot ga ik naar de motie van de SP over de referendumverordening. Daarvan heeft het college aangegeven dat het echt een onderwerp is dat thuishoort bij de raad en de discussie in de raad. Het college wil het oordeel daarom daar laten en neemt hier geen standpunt over in.

(De burgemeester neemt het voorzitterschap van de vergadering over van de heer Bremmer.)

De heer **Zoetemelk** (CDA): Voorzitter. We hebben nog even gekeken naar motie 197 over het IHP en de Fortgensschool. In het IHP staat dat in de Kadernota van 2023 de investering in de Fortgensschool opgevoerd wordt en dat de kapitaallasten voor 2024 ...

De **voorzitter**: Ik kan u heel slecht verstaan. Ben ik de enige? Zou u uw vraag willen herhalen?

De heer **Zoetemelk** (CDA): Sorry. We hebben even opgezocht of de Fortgensschool is opgenomen in het IHP. Voor 2023 staat die investering voor de Fortgensschool duidelijk genoemd. Dit zeg ik naar aanleiding van de reactie van de wethouder. Misschien kan zij daar nog even op reageren.

Wethouder **Spil**: Ik heb de tekst hier niet voor me, wel de tekst over wanneer we het opgenomen hebben in de begroting. Er zijn staatjes in het IHP met verschillende jaren. Dan moet je kiezen in welk jaar je het in de begroting en de Kadernota zet. Daarvoor hebben we nu 2023 gekozen, omdat we snelheid willen maken. Maar de tekst in het IHP is 2024. Ik kan het hier niet controleren. Ik wil er graag een keer een kop koffie met u over drinken.

De heer **Zoetemelk** (CDA): We komen er nog op terug.

De **voorzitter**: Natuurlijk. Ik constateer dat we hiermee de eerste termijn van de zijde van het college hebben afgerond.

3.2.1 Schorsing

De **voorzitter**: Als het goed is, staat het eten op de kamers. U kunt straks dus met uw fractie naar de kamer lopen waar het door u bestelde eten klaarstaat. Ik stel voor dat wij 45 minuten schorsen en om 18.45 uur verdergaan en dan beginnen met de tweede termijn van uw raad. Ik vraag u ook of u tijdens de schorsing wil kijken naar eventuele aanpassingen of intrekkingen van moties of amendementen et cetera. Dan kunt u daar in de tweede termijn direct helderheid over geven aan de raad. De camera's staan nog steeds aan. Ik wil u dus allen verzoeken om de zaal te verlaten.

De vergadering wordt enige tijd geschorst.

3.3 Inhoudelijke beraadslaging Kaderbrief 2022 - tweede termijn raad

De **voorzitter**: We beginnen met de tweede termijn van de kant van de raad. Ik attendeer eenieder op de spreektijden die er nog zijn. Voor sommigen is het vrij overzichtelijk; anderen hebben nog wat staan. Voor D66 resteert nog een spreektijd van 26 seconden en voor het college nul. De rest zit nog boven een minuut. Ik stel voor dat we in de tweede termijn weer de afgesproken volgorde hanteren. Ik verzoek u ook de standpunten aan te geven met betrekking tot de moties en de amendementen, indien u dat nog niet heeft gedaan. Richt u zich daar vooral op. We horen ook graag of er moties en amendementen worden gewijzigd, ingetrokken of aangehouden. Daar gaan we ons in deze tweede termijn dus op focussen.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Voorzitter. Ik krijg net het bericht binnen dat Voorschoten wederom op nummer 8 staat van de beste gemeente van Nederland. Het is op zich weer een uitdaging om dat zo te houden. Dat bericht komt net binnen en dat is precies wat we moeten zijn: een van de betere gemeenten van Nederland.

Ik pak eerst de amendementen en de moties die we als eerste ondertekend hebben en dus hebben ingediend, te beginnen met amendement 128. Dat laten we in stemming brengen. Ook over motie 192 en motie 193 gaan we stemmen. Over motie 194 ligt er de toezegging van de wethouder om die in de commissie Planning & Control te gaan bespreken. Die motie willen we dus aanhouden, als die toezegging er staat. Over motie 195 willen we stemmen. Motie 196 is overgenomen. Ik kijk even naar de wethouder. Het ging erom dat dit punt pas later behandeld kan worden. Dat betreft de Wet aansprakelijkheidsverzekering. Daar heeft u wat meer tijd voor nodig, maar u heeft de motie in principe toch overgenomen? Oké. Over motie 197 gaan we stemmen.

Mevrouw **Van Meenen** (VVD): Voorzitter. Ik heb het CDA gehoord over waar het over wil stemmen, maar volgens mij niet over alle moties en amendementen. Voor de VVD wil ik graag aangeven hoe wij op de amendementen en de moties willen reageren. Wij zijn tegen amendement 124. Gelet op onze uitleg denken we er hetzelfde over, maar zit dit volgens ons ingebakken in de procedure. Wij zijn tegen amendement 125. Wat amendement 126 betreft kunnen we het eens zijn met de tekst die de wethouder heeft aangegeven. Zoals het college aangeeft, komt amendement 127 na bespreking in de raad; zo kijken we daar ook naar. Wij zijn tegen amendement 128. Motie 192 vinden we natuurlijk een goed idee. Wij zijn tegen motie 193 en motie 195. Motie 196 vinden we oké, maar die is al overgenomen. Wij zijn tegen motie 197 en motie 198. Ik vind het heel jammer dat motie 199 zo is ingediend zonder met de Vrienden van Berbice te spreken. Wij zullen daartegen stemmen. Wij zijn tegen motie 201 en het zal u niet verbazen dat wij ook tegen motie 202 zijn.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Voorzitter. De drie door ONS Voorschoten ingediende amendementen willen we graag in stemming laten brengen. We begrijpen dat het college nog met een stukje verfijning in de tekst komt over het amendement inzake de rotonde Raadhuislaan, maar ik begrijp dat de bottomline is dat we eigenlijk op hetzelfde uitkomen. Het is meer de verwoording. Dat is prima.

Over de andere amendementen en moties heb ik in mijn eerdere inbreng al gezegd wat we ervan vinden. Er is mij nog een heel klein beetje tijd vergund om nog iets meer te zeggen over de grote lijn in de Kaderbrief. Natuurlijk weten we dat dit een Kaderbrief is en dat de wereld niet stilstaat.

Als je de ontploffing van coronabesmettingen van vandaag weer ziet, kun je je afvragen of het wel waar is dat we er bijna vanaf zijn. We spreken elkaar bij de begrotingsbehandeling eind dit jaar. Op dit moment vragen we ons echt af of het college bijvoorbeeld met het verlagen en laten vrijvallen van posten voor indexering en stelposten niet te hard gaat. We bezien dat graag in het debat over de begroting eind dit jaar. Dat geldt ook voor de op voorhand al ingeboekte beoogde jaarlijkse winst van operatie Arendsoog: jaarlijks structureel € 189.000. Als dat zo hard gaat, schiet mij toch te binnen: had dat dan eerder gedaan. Dan hadden we nu een iets betere situatie gehad. Ik begrijp niet helemaal waar de onderbouwing is, maar daar komen we eind dit jaar op terug.

De allerlaatste korte opmerking: door de Rekenkamercommissie is melding gemaakt van het feit dat de terugkoppeling van het college ten aanzien van de overgenomen aanbevelingen onduidelijk is, of eigenlijk is die terugkoppeling er niet. Wat doet het college daar vervolgens mee? Ik weet niet zeker of het college al voornemens is om daar iets mee te doen. Zo niet, doe het, want dit is laaghangend fruit en het is makkelijk. Het is gewoon jammer om dat niet te doen.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Voorzitter. Laat ik ook eerst de moties en de amendementen langsgaan. Motie 192 kunnen wij steunen. Wij vertrouwen op de bezwering van de heer Zoetemelk dat het allemaal best meevalt qua kosten en tijdsinvestering.

Motie 193 zullen wij niet steunen. Wij denken dat het goed is om te zorgen dat ons ambtelijk apparaat de capaciteit heeft die het nodig heeft om de taken op te vangen, juist bij Maatschappelijke Ontwikkeling.

Wij zijn tegen motie 195. Wij zien niet in wat het op dit moment toevoegt om nog een keer een extra exercitie te doen, vooral qua extra belasting van het apparaat.

Wij zullen ook tegen motie 197 over het investeringskrediet van de Fortgensschool stemmen. Het wordt al versneld en het lijkt ons niet goed om nu nog een keer in het proces in te grijpen.

Motie 198 is onze eigen motie. Die zullen wij in stemming laten brengen, met de aantekening dat het college bij monde van wethouder Cramwinckel vroeg of het de ruimte kon krijgen om nog een correcte juridische formulering te vinden. Natuurlijk krijgt het college die ruimte. Dat is de reden waarom we het zo geformuleerd hebben.

Ik neem aan dat de heer Maassen straks iets zegt over motie 199. Wat motie 201 betreft: wij willen absoluut geen verdere vertraging en meer "Voorschotense ziekte", om de heer Andringa te citeren. Daar zullen wij dus tegen zijn.

Wat de motie over het referendum betreft: wij hebben als partij wel ernstige bedenkingen bij het instrument van het referendum, zeker als je dat inzet in een kleine gemeente als Voorschoten. Het kan een methode zijn om direct van de bevolking te horen, maar het is ook een bijzonder polariserende methode die de discussie soms heel erg helpt en de discussie soms ontzettend dood kan slaan en je vervolgens als kleine gemeente van de regen in de drup kan helpen. Desalniettemin zouden we in principe bereid zijn om hierover te spreken, maar als een groot deel van de raad in principe tegen het referendum is, moet je je afvragen of het zinnig is om de discussie daarover te openen. We wachten dus de rest van de raad af.

Over amendement 124 zegt het college dat het kan vriezen en kan dooien. Als het de heer De Graaf c.s. geruststelt dat wij die optie nog steeds openhouden, willen wij daar best in meegaan.

Met amendement 125 over besparing in het sociaal domein en de jeugdhulp zullen wij niet meegaan en evenmin met amendement 128 over de Wmo.

De rotonde Raadhuislaan: als het in aangepaste vorm kan, zoals de heer Van der Elst net aangaf, zullen wij daarin meegaan.

De kosten van verduurzaming van vastgoed: aangezien dat al zo snel voorligt, lijkt het ons een beetje een overbodige exercitie. Dit wordt hoe dan ook meegenomen in de begroting voor 2022.

De heer **Maassen** (SP): Voorzitter. Ik ga ook proberen om ze allemaal langs te lopen of in ieder geval het grootste deel. Ik begin met de amendementen. Amendement 124 lijkt mij prima. Als een

flink deel van de raad aangeeft dat een andere formulering iets beter is, gaan we dat niet tegenhouden. Daar willen wij dus best voor stemmen.

Wij zitten een beetje met amendement 125. Wij kunnen ons heel goed vinden in de overwegingen van met name de fractie van ONS Voorschoten om hiervoor te stemmen. Dus ik vraag het college om aan te geven wat er misgaat als dit amendement wordt aangenomen. Daar zou ik graag wat meer verduidelijking over willen.

Het amendement over de rotonde Raadhuislaan wordt aangepast. Het lijkt ons een prima idee om dat op die manier aan te nemen. Daar gaan wij dus ook voor stemmen.

De verduurzaming van het vastgoed komt er al aan, zoals de heer Deuzeman net al zei. Met betrekking tot het Wmo-amendement hebben we in de commissievergadering al duidelijk aangegeven dat we daar echt anders in zitten. Daar gaan we dus niet voor stemmen.

Dan de moties. De sportprijs: ondanks de bezweringen van het CDA dat het allemaal heel goedkoop kan, roept dit bij ons toch een beetje het beeld op van de zoveelste netwerkborrel voor bestuurders van sportverenigingen. Hoewel we het idee van een sportverkiezing best steunen, zeker met bepaalde naamgevingen erbij, gaan we hier toch tegen stemmen.

Wij stemmen ook tegen de motie over Maatschappelijke Ontwikkeling. Ik ga even sneller, maar ik moet één ding echt doen. Ik pak die motie dus even, de motie over de slavernijgeschiedenis. Wij hebben uit de beantwoording door het college begrepen dat het college de motie eigenlijk al heeft uitgevoerd voordat die ter bespreking kwam. Daar zijn wij natuurlijk blij mee. Daarnaast zijn we heel blij dat deze discussie op een goede manier in de raad is gevoerd. Wij willen bevorderen dat die discussie ook op een goede manier verder wordt gevoerd in de samenleving. Wij trekken deze motie dus in, omdat die al is uitgevoerd.

De heer **Andringa** (D66): Voorzitter. Ik ben in de vorige termijn gelukkig eigenlijk al ingegaan op alle moties en amendementen. Ik hoef er dus maar twee heel kort uit te lichten. Amendement 124: het voordeel van semantiek is dat het alle kanten op kan gaan. Als er in deze raad een hele duidelijke meerderheid is voor een bepaalde richting, is dat ons om het even. Dat amendement kunnen we dus prima steunen.

Motie 202: onze twijfel over de inzet van een referendum blijft bestaan, maar het is wat ons betreft een te belangrijk en zwaar onderwerp om het nu in één raadsvergadering even weg te zetten. We willen de discussie met onze achterban erover kunnen voeren. Volgens mij kan dat prima als dit als voorstel later dit jaar terugkomt. Ondanks onze twijfel over het referendum zullen we motie 202 dus steunen.

De heer **De Graaf** (PvdA): Voorzitter. Ik ben nog een beetje flabbergasted omdat D66 amendement 124 steunt vanwege semantiek. Nou ja, de emoties worden me allemaal wat te veel. Ik ga niet alle moties en amendementen langs. Ik ga in op een paar daarvan. De discussie over de Wmo volgt nog. Het amendement is volstrekt duidelijk.

Ik wil iets zeggen over motie 193; ik heb daar zojuist ook iets over gezegd. In bijlage 4 van de Kaderbrief staat er voor capaciteitsuitbreiding MO de volgende budgetreeks: -€ 385.000 in 2022, daarna -€775.000, daarna -€581.000 en daarna -€443.000. Als er sprake is van een capaciteitstekort bij de ambtelijke organisatie, zou je mogen verwachten dat dat iets stabiels is en dat je een stabielere reeks krijgt, maar dit heeft te maken met meer of minder workload. Mijn vraag aan het college en aan de coalitiepartijen is waarop de kritiek op motie 193 is gericht. Heeft dat nou te maken met punt 1 of met punt 2. Want als je jaarlijks dit soort veranderingen ziet in de meerjarenbegroting, vind ik het volstrekt legitiem om daar een goede toelichting op te vragen. Ik wil dus toch graag nog een reactie van het college hierop.

Motie 199 is ingetrokken. Motie 202 zullen wij niet steunen. Ik vind het prima om op een gegeven moment de discussie hebben over het fenomeen "referendum" als onderdeel van een totaal, maar ik vind het niet goed om nu al te besluiten dat er een referendumverordening moet worden opgesteld. Zo lees ik de motie en daarom zullen wij als grote PvdA-fractie tegenstemmen.

Mevrouw **Persoon** (Voorschoten Lokaal Sterk): Voorzitter. Waar onze naam onder staat, ga ik niet noemen. Wij zijn tegen motie 198; die is ingetrokken. Zoals ik al zei, vind ik motie 202 heel sympathiek, maar ik vind het te snel om daar nu al een beslissing over te nemen. Maar ik wil dit graag zien terugkomen in de commissie en in de raadsvergadering; ik wil wel graag een discussie over het referendum.

De heer **Maassen** (SP): Het idee van de motie is dat er een tekst wordt gemaakt waarover we dan kunnen besluiten. Nu komt het idee op om een verordening op te stellen, waarna we het debat kunnen voeren over de vraag of dat de goede verordening is en of die kan worden aangenomen. Dat komt dus eigenlijk tegemoet aan zowel de opmerkingen van mevrouw Persoon als de opmerkingen van de heer De Graaf.

De **voorzitter**: Mevrouw Persoon, was u aan het eind van uw tweede termijn? Oké, u was klaar.

3.4 Inhoudelijke beraadslaging Kaderbrief 2022 - tweede termijn, korte reactie college

De **voorzitter**: Volgens mij zijn er nog twee vragen gesteld aan het college: één over jeugdzorg en de andere over motie 193. Ik geef voor beide onderwerpen het woord aan wethouder De Bruijn, graag kort, gezien de spreektijd voor het college.

Wethouder **De Bruijn**: Ja, voorzitter, gelet op de nul-spreektijd. Wat de vraag van de heer De Graaf over motie 193 betreft: het klopt dat er op het oog fluctuaties in zitten, maar dat komt bijvoorbeeld doordat we de gelden van het Actieplan Jeugd eigenlijk al eerder hebben vastgesteld en op dit moment eigenlijk ook al gebruiken. Omdat we nu nog gelden hebben vanuit het Actieplan Jeugd, dat op een gegeven moment afloopt, hebben we daar ineens een stijging. Dat is een van de voorbeelden. Het kan dus inderdaad dat daar verschillen in zitten.

De heer **De Graaf** (PvdA): Dat zou kunnen, maar is het dan niet mogelijk om ons daar schriftelijk over te informeren in de toelichtende sfeer?

Wethouder **De Bruijn**: Dat kan wel. Ik moet heel eerlijk zeggen dat ik denk dat, omdat wij de maatregelen voor jeugd natuurlijk ook aan het uitwerken zijn, het in oktober een stuk duidelijker wordt, omdat we dan het hele overzicht hebben voor jeugd. Ik weet niet of u het per definitie eerder wilt hebben dan oktober. We zijn nu bezig met de verdere onderbouwingen van die cijfers. U ziet het dus in ieder geval in oktober. Dan zult u daar veel meer inzicht in krijgen.

De heer **De Graaf** (PvdA): Ik denk dat het ons erom gaat om tijdig voor de begrotingsbehandeling dat inzicht te krijgen. Het enige wat ik dan nog meegeef, is dat in de informatie die we hierover krijgen, expliciet ook aandacht moet worden besteed aan die fluctuatie van die reeks en dat die ook verklaard moet worden.

Wethouder **De Bruijn**: We zijn dan voor de begrotingsbehandeling. Dat zou dus moeten lukken.

De **voorzitter**: Deze toezegging is genoteerd.

De heer **Zoetemelk** (CDA): Kunnen we dan concluderen dat motie 193 is overgenomen door de wethouder en dat hij ermee aan de slag gaat?

Wethouder **De Bruijn**: Nee, dat klopt dus niet, want het gaat alleen om element 2 uit die motie. De heer De Graaf wil daar een onderbouwing van krijgen. Die onderbouwing komt sowieso, maar daar bestaat niet die hele motie uit.

De heer **De Graaf** (PvdA): Mijn conclusie is dat wethouder De Bruijn heeft aangegeven dat hij van het dictum het tweede punt heeft overgenomen en dat dat wordt uitgevoerd op het moment dat in oktober de beschikbare informatie daarover aanwezig is. Zo heb ik het geïnterpreteerd.

Wethouder **De Bruijn**: Als het op die manier, dus op de manier zoals we het toch al van plan zijn, in uw gedachten past, kan dat kloppen.

De **voorzitter**: Wethouder De Bruijn, vervolg uw betoog.

Wethouder **De Bruijn**: Nu ben ik heel even dat tweede punt over jeugd kwijt.

De **voorzitter**: Volgens mij ging dat over jeugdzorg. Kan de heer Maassen het nog even herhalen?

De heer **Maassen** (SP): Mijn vraag was wat er volgens het college misgaat als amendement 125 zou worden aangenomen.

Wethouder **De Bruijn**: Het gaat ons er vooral om dat wij hier de ruimte willen hebben om ook wat ambitie te tonen. Ik moet zeggen dat de uitleg van ONS Voorschoten, zoals ik al zei, al meer duidelijkheid heeft gegeven. Nogmaals, in oktober komen we ook daarmee terug. We hebben het bij amendement 125 over een klein bedrag. Wij willen graag vasthouden aan wat we eigenlijk hebben verwoord in het voorstel.

De **voorzitter**: Meneer Maassen, is dat een antwoord op uw vraag?

De heer **Maassen** (SP): Het is wel een antwoord, maar het is geen antwoord dat me overtuigt.

De **voorzitter**: Nee, oké, maar er is een antwoord.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Tot mijn stomme verbazing hoor ik dat in de gemeenteraad een bedrag van € 273.000 als "klein bedrag" wordt weggezet. Dat doet me verstoeld staan.

Wethouder **De Bruijn**: Het is relatief. Ik bedoelde wat ik ook in de vorige serie al zei: we zijn bezig met de onderbouwing van dat bedrag. We hebben voorzichtig geraamd. We hebben op een gegeven moment gezegd dat we bij jeugd maar twee maatregelen hierin opnemen. We weten dat er gewoon veel meer ruimte is. Voor ons is het belangrijk dat we wel degelijk ook ambitie laten zien en ook aangeven dat we wel degelijk willen besparen of in ieder geval controle over die gelden hebben. Het college wil dus graag die ambitie tonen door het op deze manier vast te houden.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Ik val bijna van mijn stoel af. Boek dan een dubbele begroting in, gewoon nog € 500.000 erbij. Je wil toch ambitie hebben? Nou, pak die dan! In de Kaderbrief wordt verwezen naar een document, afgekort met de letter "A" en dan nog een paar. Dat maakt het lastig, want ik denk niet dat iedereen dat gelezen heeft. Daar is de besparing kennelijk aan ontleend, maar dat is een stuk van 600 pagina's. Kunt u hardmaken hoe u uit dat stuk van 600 pagina's komt tot de berekening van die cijfers?

Wethouder **De Bruijn**: Dit is dus ook een proces waar we op dit moment mee bezig zijn. We hebben al een eerdere sessie met u als gemeenteraad gehad over verschillende mogelijke maatregelen bij de jeugd. We weten in ieder geval vrij zeker dat bij de twee maatregelen die we nu hebben opgenomen, dit ook de bedragen zijn die daaraan hangen. De andere moeten we meer onderbouwen. Maar nogmaals, dat komt ook allemaal terug in oktober.

De **voorzitter**: Ik kijk rond en constateer dat we hiermee bij het einde van de tweede termijn van het college zijn gekomen.

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Voorzitter. Ik wil vragen of we even kunnen schorsen.

De **voorzitter**: Uiteraard. Hoelang wilt u schorsen?

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Vijf minuten.

De vergadering wordt enige tijd geschorst.

De **voorzitter**: Ik kijk even naar de heer Deuzeman, die de schorsing had aangevraagd. Wilt u iets mededelen of kunnen we overgaan tot de besluitvorming?

De heer **Deuzeman** (GroenLinks): Wellicht zou wethouder De Bruijn iets willen zeggen.

De **voorzitter**: Oké. Wethouder De Bruijn, u krijgt het woord van de heer Deuzeman, begrijp ik.

Wethouder **De Bruijn**: Dank u wel, meneer Deuzeman en voorzitter, natuurlijk. We hebben een korte schorsing gehad. Ik moet zeggen dat we toch overtuigd zijn en we denken dat het goed is om amendement 125 van ONS Voorschoten over te nemen. We denken dat daar op dit moment ook ruimte voor is. We willen dit amendement wel als een bodem aanhouden en richting de uitwerking gaan kijken wat de definitieve besparingen worden.

De heer **Maassen** (SP): Dank voor deze reactie. Ik had net al een kort interruptiedebatje met de wethouder over dit onderwerp. Ik denk dat hij het goed heeft aangegeven: het is inderdaad een bodem. Zo moet je het begroten. Als je meer kan besparen met deze investering, is dat meegenomen, maar dat moet je niet zo in de begroting opnemen.

De **voorzitter**: Ik sluit de beraadslaging.

4. Besluitvorming Kaderbrief 2022

De **voorzitter**: Amendement 126 is zojuist gewijzigd aan u rondgemaild. Straks komt dus dat gewijzigde amendement in stemming. Motie 194 is aangehouden en motie 199 is ingetrokken. Ik heb de volgorde al aan het begin van de vergadering aangegeven: eerst de amendementen, dan de Kaderbrief en dan de moties. We zijn met een even aantal raadsleden. Indien een amendement een 9-9-uitslag heeft, betekent dat dat er vanavond geen besluitvorming kan plaatsvinden over de Kaderbrief. Dan verschuift de stemming over het amendement en de Kaderbrief naar volgende week, maar we gaan dan wel verder met de stemming over de andere amendementen en de moties.

In stemming komt amendement 124 van de PvdA, het CDA, ONS Voorschoten en Voorschoten Lokaal Sterk.

Het amendement wordt bij handopsteken aangenomen met 14 stemmen tegen 4 stemmen, waarbij de voorzitter constateert dat de fracties van de SP, GroenLinks, Voorschoten Lokaal Sterk, het CDA, D66, de PvdA en ONS Voorschoten ervoor hebben gestemd en de fractie van de VVD ertegen.

In stemming komt amendement 125 van ONS Voorschoten, het CDA, de PvdA en Voorschoten Lokaal Sterk.

De heer **Andringa** (D66): Dit amendement is zojuist toch door het college overgenomen?

De **voorzitter**: Ja, maar het ligt wel gewoon voor. Ik ga het gewoon bij elk amendement netjes doen.

Het amendement wordt bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

In stemming komt het gewijzigde amendement 126 van ONS Voorschoten, het CDA, de PvdA en Voorschoten Lokaal Sterk.

Het gewijzigde amendement wordt bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

In stemming komt amendement 127 van ONS Voorschoten, het CDA, de PvdA en Voorschoten Lokaal Sterk.

Het amendement wordt bij handopsteken verworpen met 8 stemmen tegen 10 stemmen, waarbij de voorzitter constateert dat de fracties van Voorschoten Lokaal Sterk, het CDA, de PvdA en ONS Voorschoten ervoor hebben gestemd en de overige fracties ertegen.

In stemming komt amendement 128 van de PvdA, het CDA, ONS Voorschoten en Voorschoten Lokaal Sterk.

Het amendement wordt bij handopsteken verworpen met 8 stemmen tegen 10 stemmen, waarbij de voorzitter constateert dat de fracties van Voorschoten Lokaal Sterk, het CDA, de PvdA en ONS Voorschoten ervoor hebben gestemd en de overige fracties ertegen.

In stemming komt de geamendeerde Kaderbrief.

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Van der Elst** (ONS Voorschoten): Voorzitter. Hoewel wij blij zijn met de instemming van de voltallige raad met amendement 125, zijn we nog steeds van mening dat deze Kaderbrief het nodige opportunisme uitstraalt. Dat is natuurlijk een graad sterker dan positivisme of gewoon ertegenaan willen gaan. We zijn wel voor de Kaderbrief, maar we moeten het allemaal nog zien gebeuren. Met de nodige terughoudendheid gaan we dus wel mee.

De heer **De Graaf** (PvdA): Voorzitter. Ook wij zullen voor de Kaderbrief stemmen. Wij blijven grote bezwaren hebben tegen de Wmo-kwestie. Dat onderwerp is wat ons betreft geenszins afgerond.

De geamendeerde Kaderbrief wordt bij handopsteken aangenomen met 16 stemmen tegen 2 stemmen, waarbij de voorzitter constateert dat de fracties van de SP, GroenLinks, het CDA, D66, de VVD, de PvdA en ONS Voorschoten ervoor hebben gestemd en de fractie van Voorschoten Lokaal Sterk ertegen.

In stemming komt motie 192 van het CDA, de VVD, de PvdA, ONS Voorschoten en Voorschoten Lokaal Sterk.

De motie wordt bij handopsteken aangenomen met 17 stemmen tegen 1 stem, waarbij de voorzitter constateert dat de fracties van GroenLinks, het CDA, D66, de VVD, de PvdA, ONS Voorschoten en Voorschoten Lokaal Sterk ervoor hebben gestemd en de fractie van de SP ertegen.

In stemming komt motie 193 van het CDA, de PvdA, ONS Voorschoten en Voorschoten Lokaal Sterk.

De motie wordt bij handopsteken verworpen met 8 stemmen tegen 10 stemmen, waarbij de voorzitter constateert dat de fracties van Voorschoten Lokaal Sterk, het CDA, de PvdA en ONS Voorschoten ervoor hebben gestemd en de overige fracties ertegen.

De **voorzitter**: Motie 194 is aangehouden.

In stemming komt motie 195 van het CDA, de PvdA, ONS Voorschoten en Voorschoten Lokaal Sterk.

Bij de stemming staken de stemmen (9 stemmen tegen 9 stemmen), waarbij de voorzitter constateert dat de fracties van de SP, Voorschoten Lokaal Sterk, het CDA, de PvdA en ONS Voorschoten ervoor hebben gestemd en de overige fracties ertegen.

De **voorzitter**: Dit betekent dat de stemming over motie 195 volgende week donderdag 15 juli terugkomt in de raadsvergadering. Indien de stemmen dan weer staken, wordt de motie geacht te zijn verworpen.

De heer **Maassen** (SP): Ik dacht dat we dan penalty's gingen nemen.

De **voorzitter**: Misschien moeten we het reglement van orde veranderen. Motie 195 komt dus volgende week terug.

In stemming komt motie 196 van het CDA, de PvdA, ONS Voorschoten en Voorschoten Lokaal Sterk.

De motie wordt bij handopsteken aangenomen met algemene stemmen.

In stemming komt motie 197 van het CDA, de PvdA, ONS Voorschoten en Voorschoten Lokaal Sterk.

De motie wordt bij handopsteken verworpen met 8 stemmen tegen 10 stemmen, waarbij de voorzitter constateert dat de fracties van Voorschoten Lokaal Sterk, het CDA, de PvdA en ONS Voorschoten ervoor hebben gestemd en de overige fracties ertegen.

In stemming komt motie 198 van GroenLinks, D66, de SP en het CDA.

De motie wordt bij handopsteken aangenomen met 12 stemmen tegen 6 stemmen, waarbij de voorzitter constateert dat de fracties van de SP, GroenLinks, het CDA, D66, de PvdA en ONS Voorschoten ervoor hebben gestemd en de overige fracties ertegen.

De **voorzitter**: Motie 199 is ingetrokken.

In stemming komt motie 201 van de PvdA, het CDA, ONS Voorschoten en Voorschoten Lokaal Sterk.

De motie wordt bij handopsteken verworpen met 8 stemmen tegen 10 stemmen, waarbij de voorzitter constateert dat de fracties van Voorschoten Lokaal Sterk, het CDA, de PvdA en ONS Voorschoten ervoor hebben gestemd en de overige fracties ertegen.

In stemming komt motie 202 van de SP.

De motie wordt bij handopsteken verworpen met 8 stemmen tegen 10 stemmen, waarbij de voorzitter constateert dat de fracties van de SP, GroenLinks, D66 en Voorschoten Lokaal Sterk ervoor hebben gestemd en de overige fracties ertegen.

De **voorzitter**: Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de besluitvorming over de Kaderbrief.

5. Bekrachtiging geheimhouding

N.v.t.

6. Sluiting

De **voorzitter**: Ik wil u allen hartelijk danken voor de prettige avond. We zijn op tijd klaar. U kunt dus nog lekker naar buiten toe.

De voorzitter sluit om 19.42 uur de vergadering.

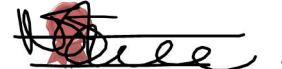
Vastgesteld in de openbare vergadering van de raad der gemeente Voorschoten, gehouden op 7 oktober 2021.

De griffier,

Drs. B.J. Urban

De voorzitter,

Drs. N. Stermerdink